Anul XII.— No. 713. 10 BANI IN TOATA ȚARA Mercurĭ, 5 Ianuarie, 1911

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

ȘI AL INTÂMPLĂRILOR DE PE MARE ȘI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI
... an în toată țara

Redacția și Administrația
No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR
Apare odată pe săptămână
— MARȚEA



Spânzurată în cârlig femeia trebue să arunce monete spectatorilor.—Vezĭ pag. 4872.

CHINURILE LA INDUȘI

Legănarea în cârlig

Sacrificiile umane ale hindușilor, maĭ cu seamă incinerarea văduveĭ cu bărbatul defunct și stâlcirea credincioșilor de către carul sfânt, aŭ fost de multă vreme interzise de guvernul Indiilor și nu maĭ sunt acum în uz.

Dar maĭ este încă o ceremonie religioasă care dă englezilor mult de lucru, căcĭ, cu toată interzicerea formală, ea încă se practică: este legănarea într un cârlig fixat în spinarea credincioșilor.

Două asemenea cazurĭ de groaznică martirizare aŭ fost descoperite de curând, unul în templul luĭ Martanda, la Indora, și altul în satul Panopottar, din provincia Bengal.

Indora este un stat indigen, sub juridicția maharajahuluĭ Holkar, și guvernul Indiilor nu se amestecă în afacerile interne ale acestuĭ stat. Acest soiŭ de martirizare pare a fi tolerat acolo, întru cât e practicat în public, într'un templu, și maĭ cu seamă de către femeĭ.

Penitenta merge în procesiune, sub un baldachin dus de membriĭ masculinĭ aĭ familieĭ eĭ; ea ține în mână un cuiŭ de 15 c. m. lungime, ascuțit la amândouă capetele.

La templu, ea se închină idolilor și dă preotuluĭ cuiul împreună cu o sumă de cel puțin 7 rupĭ, care trebue să acopere cheltuelile ceremonieĭ.

Cuiul este răsucit apoĭ în formă de U și vârfurile iĭ sunt băgate în carnea spateluĭ, de cele două părțĭ ale șireĭ spinăriĭ.

Instrumentul de tortură de care este apoĭ suspendată femeia, consistă într'o bârnă orizontală, lungă de 4 metri, care se învârtește pe alta verticală. La capătul bârneĭ orizontale femeia este atârnată de o frînghie legată de cârligele din spate, pe când un bărbat, de obiceiŭ fratele eĭ, se așează la celalt capăt ca să facă cumpănă.

Bârna este atuncĭ pusă în mișcare de învârtire și, după asprimea pedepseĭ, face 10—15 ocolurĭ, fie-care de o durată de câte un minut. Femeia nu trebue să se atingă de frînghie și în timpul învârtireĭ aruncă monete spectatorilor suferințeĭ eĭ.

Femeia, susținută de credința eĭ, îndură supliciul cu o forță și un curaj demne de o cauză maĭ bună, și dacă n'ar fi cuta de durere a buzelor, aĭ zice că nu simte nicĭ o suferință.

Afacerea dela Panopottar, care s'a petrecut în partea țăriĭ administrate de guvernul Indiilor engleze, s'a terminat într'un chip tragic. Insuflețițĭ de aceiașĭ credință, douĭ credincioșĭ ișĭ disputau gloria de a merge cel dintâĭ la supliciu.

Partizaniĭ unuia din eĭ, ca să întrerupă pregătirile adversarilor, siliră pe preotul și pe bărbierul care prezidau supliciul să mănânce orez, atuncĭ când eĭ trebuiau să ajuneze pină la sfârșitul ceremonieĭ. Stratagema nu le reuși decât pe jumătate. Legănarea avu totușĭ loc, dar penitenta leșină și vina fu pusă în seama bărbieruluĭ care nu ajunase.

Tînărul care dăduse orez preotuluĭ și bărbieruluĭ, trimise douĭ oamenĭ în ajutorul acestuia din urmă, dar fură rau primițĭ și trebuiră să fugă în fața a 500 de sătenĭ furioșĭ carĭ amenințau să dea foc caseĭ tînăruluĭ. Acesta, crezându-se în primejdie, trase un foc de pușcă în vânt, ca să intimideze pe agresorĭ, dar descărcă apoĭ două focurĭ în mulțime și răni 14 oamenĭ, din carĭ unul muri la puțin timp.

Tînărul fu osândit la un an închisoare și 500 rupĭ amendă.

Legănarea 'n cârlig este interzisă, dar se vede că fanatismul la mulțĭ hindușĭ este atât de puternic încât trece peste orĭ-ce interzicere.

LEGENDĂ ISLANDEZĂ

ZEUL VULCAN

Intr'un sătuc din Islanda trăia o dată o femee bătrână, împreună cu nepotul săŭ. Amândoĭ eraŭ săracĭ și munceaŭ din toată inima ca să-și întreție existența; dar vremea era aspră și banii eraŭ destul de rarĭ la Linka, femeea sărmană.

Intr'o zi, când Boldo, micul eĭ nepot, se dusese să strângă lemne din pădurea vecină, îl apucă o furtună teribilă, pe când se afundase în crângul cel maĭ des. Udat și tremurând tot, pășia înainte pe sub arborii ceĭ stufoșĭ, sperând să dea de vreun adăpost, când de odată se găsi în fața unuĭ castel vechiŭ în ruine. Fericit de această descoperire, înainta pe sub zidurile și meterezele stricate de vremurĭ. S'ar fi zis că este opera unuĭ gigant faimos care frământase niște lavă în mâinile sale puternice. Mărăcinĭ atârnaŭ într'un mod sălbatic, despletițĭ, ferestrele fără geamurĭ, prin tavanurile găurite se putea vedea mușchii carĭ iĭ aduseseră în această stare. Aproape de el, Boldo zări o mică crăpătură prin care alu neca într'o boltă întunecată. După câți-va pași, ajunse într'o cameră care era luminată de niște criminale. Apropiindu-se de una din ele zări la licărirea luminilor o vale strimtă și închisă, iar pe iarba care o acoperea el văzu din locurĭ în locurĭ, cercurĭ marĭ palide, ușor trase ca și cum hore misterioase de noapte le-ar fi format! Boldo se sperie, și se așeză pe una din petrele carĭ eraŭ la picioarele luĭ.

Cum reflecta trist, așteptând sfârșitul furtuneĭ, un zgomot, ca loviturĭ de tun depărtat, se auzi dedesuptul luĭ, pe urmă totul reintră în liniște. Foarte indignat, copilul își ascuți urechile o clipă, pe urmă, voind să-și dea seama de felul sgomotuluĭ auzit, ridică în sus piatra pe care era așezat, căcĭ credea că sgomotul vine din jos.

După ce ridică piatra, văzu deschizătură adâncă: un aer cald și umed isbi fața lu Boldo, care amețit căzu în groapă.

Speriat, închisese ochiĭ; în acest timp nemai simțind nicĭ o durere din cauza căderei, el iĭ deschise în timp ce un strigăt de uimire eși de pe buzele luĭ.

Intr'o sală dreptunghiulară, susținută în miloc de doĭ stâlpĭ de piatră, împrejurul uneĭ mese lungĭ, prost luminată prin torțe de rețină, eraŭ așezate spectre straniĭ.

Eraŭ ulmĭ palizĭ umbre diforme ca norii. Un miros puternic de pucioasă se dagaja din eĭ.

In capătul de sus al meseĭ, ședea o ființă palidă, care turna găleți marĭ de apă într'un cazan mare.

Nicĭ unul din personagiile acestea misterioase nu zicea vre-un cuvânt.

Boldo înaintă către eĭ, și cum era politicos din fire, iĭ salută cu respect; nicĭ unul din eĭ nu păru că-ĭ observă prezența.

In fața aceșteĭ mândre indiferențe, Boldo nu se descurajă, ba din contră apropiindu-se de masă onoră spectrele cum se cuvine.

Acela care părea că este șeful tuturor, amesteca într'un cazan mare, un lichid albicios, care părea că fierbe în clocote, fără să scoată totușĭ aburĭ. Când credea că este destul de bine preparată licoarea, ridica o trapă de sub masă și golea acolo conținutul vasuluĭ care aluneca cu un zgomot surd, însoțit de un fum des.

După câteva momente, luĭ Boldo i se urî cu acest spectacol, căcĭ deschizând o mică portiță dintr'un zid al săleĭ, ieși afară. In curând se află într'o mică odăiță, destul de asemănătoare cu o farmacie, căci o mulțime de borcane de sticlă eraŭ aranjate pe scândurĭ, purtând inscripțiunĭ uimitoare: „A de

Italia", ,,Apă de Franța", ,,Apă de Islanda", ,,Apă de Iava", etc., etc.

Simțind că setea are să-i usuce gâtul, la vederea acestor ape limpezi, Boldo luă o mică sticluță care era în puterea sa. Dar, nenorocire! Sticla îi alunecă printre degete, căzu pe pământ și se sparse. In acelaș timp o formă ușoară se ridică de la pământ și ca prin ceață, copilul zări o tânără fată frumoasă, cu ochii verzi, cu părul lung blond. Era îmbrăcată cu o roche de gaz de un albastru-verzui, acoperită de verdețuri mlădiose și strălucitoare; prin părul ei erau aranjați cu măestrie trandafiri multicolori. Cu o voce limpede ea spuse aceste cuvinte:

— Iți mulțumesc, Boldo, salvatorul meu! Tu m'ai liberat din vraja care apăsa asupra mea. Eram înainte un mic isvor curat și cristalin, nefăcând altceva de cât să murmure continuu pe sub muschi și să servesc de oglindă stelelor noaptea și florilor ziua. Dar zeul Vulcan mă pândea mereu: el reuși să mă răpească și să mă închiză în acest borcan, așteptând să mă fiarbă și să mă arunce în interiorul pământului pentru a-l reîncălzi. Mulțumită ție sunt liberă, și pot să mă întorc acolo, de unde am fost răpită. Dar nu, tu n'ai scăpat o nerecunoscătoare! Ține, iată apă proaspătă. Intră cu îndrăzneală în sala spectrelor și aruncă câte-va picături de apă asupra lor. Zeul Vulcan care este pe drum de a face să fiarbă cazanul său infernal, va fi forțat să te lase să eși din acest castel din care de altfel fără aceasta n'ai putea să eși fără permisiunea lui. Mai mult, iată un șoarece mare, ți-l dau el te va servi, în momentul oportun, dacă vei fi înțelept și cugetător. Nici frică de ce are să se întâmple, și însă odată înainte ca să te întorci acasă, că ești înțelept și te porți cu minte, vei putea să dobândești norocul și fericirea!

Pe măsură ce vorbea, viziunea se ștergea încetul cu încetul. Numai era de cât un vapor ușor care dispăru! Boldo, curagios, deschise atunci ușa spectrelor și intră în sală, strângând sub vestă șoarecele și sticla dat de micul isvor!

— Vreau să mă duc acasă zise el cu o voce hotărâtă.

Nici unul din asistenți nu se mișcă. Atunci, aruncând câteva picături de apă în scobitura mâinii, el stropi pe enigmaticele personagii. Indată toți se cutremurară cu mare sgomot și dispărură în mijlocul unui fum înecăcios. Boldo nu mai avu înaintea lui de cât pe zeul Vulcan.

— Vreau să mă duc acasă, repetă el.

— Fie! zise zeul, am să te conduc eu acolo. Dar nu știu dacă cunoști condițiunea: prima ființă înviatâtre va trece în mâna mea prin valea sulfuroasă, va aparține zeului Vulcan!

Boldo se sperie. Dar recomdațiunea micului isvor venindu-i în minte, reflectă o clipă, surâse și zise:

— Am înțeles; te urmez!

După aceea, traversând un labirint de peșteri întunecate, Vulcan eși din castel și sosi la intrarea văei pe care Boldo o zărise din sala de sus.

In valea întunecată, spectre având forma vaporilor, dansau hora, în mijlocul unui fum cu miros de pucioasă. Vulcan se uită la băiat.

— Te-ai gândit? zise el.

Boldo făcu semn că da.

Atunci Vulcan surâse sinistru și merse înainte. Dar cu un gest mlădios și imediat, Boldo îi trecu pe sub centură o sforicică, la capătul căreia legase șoarecele dat de isvoraș și pe urmă vesel urmă pe conducătorul său în drumul prin vale. Imprejurul lor domnea o căldură înăbușitoare.

Sub picioarele lor se auzea un zgomot înăbușit, continuu, dar Vulcan părea că nu vede și n'aude nimic, el mergea mereu.

După câteva momente, apăru în depărtare căsuța albă unde Linka, buna bunică, trebuia să aștepte pe nepotul ei.

— Aceasta este! zise în acelaș moment Vulcan. A venit momentul să-ți ții promisiunea. Tu îmi aparții.

— De loc, mare zeu, zise Boldo arătând rosătorul care urma pe conducător. Vreau să-mi țiu promisiunea: dar, prima ființă vie care a traversat valea sulfuroasă în urma ta, nu sunt eu, ci acest șoarece mare, pe care l'ați purtat după d-voastră. El deci vă aparține. Vă mulțumesc de bună-voința d-voastră și acum... vă părăsesc.

Repede ca fulgerul, în timp ce zeul supărat și uimit că-și bătuse joc de el îl privea cu mânie, Boldo îi aruncă în față restul din apa sa curată și alergă repede către casa lui.

Cum vă închipuiți de sigur, bătrâna Linka îl primi cu lacrămi de bucurie și asculta cu groază și admirație povestirea lui minunată.

La câteva zile după aceasta, tânărul, fericit că scăpase dintr'o așa încurcătură, se gândea la vorbele micului isvor, care îi amintea fericirea la întoarcerea lui acasă. Cu toată promisiunea, el continua să fie sărac și nenorocit, căci bunica sa nu mai putea să părăsească patul, din cauza unui reumatism ciudat.

Cum se gândea, întins pe pragul colibei, crezu că aude un zgomot slab în pământ. Punând urechea la pământ, îl auzi mai desluşit și mai puternic. Luând apoi o vergea de fer ce se găsea pe acolo, o înrădăcină în pământ, pentru ca să încerce să-l deslipească, dar îndată, o vână puternică de apă se ridică în aer. Mirat și zăpăcit, Boldo se apropiă. Aburii ușori înconjurau această coloană lichidă, și tânărul atingând acolo cu degetele, observă că este clocotită. Deodată, când vesel alerga să prevestească pe Linka de descoperirea sa, coloana se micșoră; se opri și Boldo nu mai văzu înaintea lui de cât o gaură. Desolat, începu să plângă când la moment, cu un sgomot puternic, apa caldă se ridică către cer! Aci se oprea, aci se ridica în cât Boldo înțelese că acest fenomen era datorit unui isvor intermitent.

Găurind pământul în mai multe locuri, el descoperi alte isvoare, unele mai puternice de cât altele; unele semănau cu primul, altele aveau apă stătătoare, dar toate erau calde!

Boldo își aminti atunci de prezicerea micului izvor. Aducându-și aminte că auzise că căldura este binefăcătoare bolnavilor de reumatism, el prepară într'un loc din această apă caldă și aduse pe bunica sa să facă baie. Aceasta se simți mai bine, continuă tratamentul și în curând se vindecă!

Cum Boldo și Linka erau oameni buni, se hotărâră să facă să profite toată lumea de descoperirea lor. Indată toți bolnavii țărei veniră să se caute la Linka, care mulțumită acestui lucru deveni bogată, și pentru ca să se odihnească în pace Boldo îi clădi o casă măreață!

Cât despre isvoarele intermitente cari se ridicau în aer, făcură admirația tuturor turiștilor. Chiar astăzi ele mai există în Islanda. Islandezii le numesc ,,Geiseri" cuvânt irlandez, care însemnează ,,vârtej".

Acestea sunt isvoarele termale calde, cari sunt alimentate poate de acelaș foc subpământean, care alimentează muntele Hecla.

Boldo mai reveni adesea după aceea la castelul vechiu, dar el nu mai văzu nici odată spectrele; ele trebuiră să se adâncească în centrul pământului după nenorocirea marelui său Vulcan. Valea sulfuroasă există încă și astăzi la nordul muntelui Hecla; numai că ea este străbătută de o mulțime de isvoare și de doui geiseri, cei mai remarcabili din Irlanda. Ea este înconjurată de munți și de stânci, dar nici odată spectrele nu mai dansează prin ea. Numai seara, aburi calzi din isvoarele binefăcătoare se ridică în formă de spirale în aer, întocmai ca niște forme neguroase.

Boldo păstra o mare recunoștință micului isvor, cauza bogățiilor și fericirilor sale; el căuta destul de departe să găsească un isvor modest ascuns pe sub mușchi, dar nici odată nu reuși. Poate că isvorașul preferă să trăiască necunoscut de oamenii adesea nerecunoscători și să servească după cum el însuși spunea de oglindă florilor și stelelor!

Trad. de **Petre G. Georgescu**

Desfundarea liniilor ferate în Alaska

Ilustrația ce publicăm, ni s'a părut destul de interesantă spre a fi reprodusă, cu toate că se raportă la un subiect despre care am maĭ scris în *Ziarul Călătoriilor*. Este vorba de locomotivele pentru desfundarea liniilor ferate în timpul iernei. să se maĭ pretindă companiilor de liniĭ ferate, față de asemenea obstacole gigantice, să fie credincioase orariuluĭ lor!

S'ar putea pune însă întrebarea dacă este necesară desfundarea liniilor din Alaska în timpul iernei. Și întrebarea ar fi fost logică acum cățĭ-va anĭ când această regiune quasi-polară nu era frecuentată de cât în timpul vereĭ.



Spectacolul ce-l prezintă desfundarea liniilor în Alaska este foarte interesant

Această ilustrație are un interes cu totul particular prin faptul că ne arată grosimea stratuluĭ de zăpadă care acoperă liniile ferate ale Alaskeĭ după fie-care *blizzard*, viscol.

Cititoriĭ pot să remarce că stratul de zăpadă este maĭ înalt ca coșul de la mașină și că formează, de-alungul drumuluĭ, ca un zid foarte înalt. Și

Dar acum aŭ răsărit în partea locuculuĭ multe orașe și ar fi un mare neajuns pentru minerii carĭ, grație unuĭ utilaj modern perfecționat, pot să exploateze gismentele metalifere chiar în timpul iernelor celor maĭ aspre.

Vetor.

STAMBULUL

Intreitul oraș Constantinopol se arată mult maĭ frumos celuĭ care se apropie de el pe mare. Priveliștea din spre marea Neagră, când cine-va merge la Constantinopol trecând prin Bosforul împodobit cu palate mândre și localitățĭ încântătoare, cu toate că foarte frumoasă, nu este așa de extraordinară ca atuncĭ când vine din partea cealaltă, din spre Dardanele. In casul din urmă, călătorul care n'a maĭ umblat pe aci, se crede transportat de odată într'o țară de povești.

Astfel am văzut eŭ pitorescul oraș, la lumina strălucitoare a soareluĭ de vară, într'o după amiază, când mă întorceam pe un vapor turcesc de la Troia luĭ Schlienan.

Tablourile pe carĭ le-am avut înainte-mĭ vor rămâne neșterse în amintirea mea.

Departe, înainte, se întinde albastra mare de Marmara, oglindind în valurile-ĭ sclipitoare lumina soareluĭ, pe când la orizont, departe, cupolele strălucitoare și minaretele giamiilor se pare că răsar din unde. Conturutrile pitorești ale insulilor prinților apar la dreapta, iar la stânga, farul alb de la San-Stefano amintește evenimente marĭ.

E o frumusețe de nedescris desfășurarea măreței panorame a orașuluĭ, care începe acum de odată și care, pe lângă desfătarea ochilor, deșteaptă amintirĭ istorice prin localitățile-ĭ și clădirile-ĭ însemnate. Aci privirea se abate pe coasta asiatică, unde într'un golf frumos se află orașul Kadikioĭ, vechiul Chalcedon, iar maĭ departe se ivește dintre chiparoșiĭ întunecațĭ, Scutari, vechea Chrysopolis; aci ochiul cade uimit asupra Stambululuĭ, vechiul Bizanț, asupra zidurilor și turnurilor sale ce își scaldă temeliile în mare, asupra încurcătureĭ pitorești de case micĭ, în mare parte cu acoperișe orizontale precum și asupra cupolelor frumoase ale numeroaselor moschee (pe turcește *geamū*), pe lângă care se ridică minaretele zvelte, de obiceĭ câte două saŭ câte patru de fie-care geamie.

Pe o înălțime, în planul din fund, apare măreața geamie Mohamed II, cuceritorul; nu departe de aci, spre răsărit, se ridică impozanta geamie Suleimanie; maĭ aproape spre mare, giamiile Șahzadé și Laleli precum și Seraskieratul (ministerul de războĭ), iu un turn înalt de observație pentru foc; apoĭ geamiile Sultan-Baiazit și Nuri Osmanie, și tocmaĭ lângă mare, peste farul alb, colosala geamie Sultan-Ahmet, cu șase minarele.

La dreapta aceste din urmă se află o clădire lungă, cu coloane: e ministerul de justiție și tribunalul, în 1877 sediul efemeruluĭ parlament turcesc. In dreptul acesteĭ clădirĭ se ridică antica Sfânta Sofia, vestită clădire cu cupolă, căreia turciĭ i-aŭ ridicat patru minarete.

In apropiere e Atmeidanul (piața cailor, ocupând locul vechiuluĭ ipodrom care a jucat un rol atât de mare în istria bizantină. Hipodromul a fost locul de luptă între *verzĭ și vinețĭ*, cunoscutele partide de circ, iar Belisariŭ, în anul 532, după ce a înăbușit răscoala luĭ Nika, l'a udat cu sângele a 30 de miĭ de oamenĭ.

Acolo unde era odinioară palatul împăraților bizantinĭ, considerat ca o minune a lumeĭ, acum se întind, între hipodrom, Sfânta Sofie și mare, niște mahalale sărăcăcioase. Locul anticeĭ Acropolis, pe o înălțime intrată în mare, ocupat de vechiul seraiŭ, care de la Abdul Megit, nu maĭ e reședința sultanilor.

In vreme ce vaporul întoarce Capul Seraiuluĭ, se desfășură în față, pe țărmul asiatic, frumosul Scutari, pe coasta Buurlu; apoĭ se deschide măreața perspectivă a Bosforuluĭ, care în partea aceasta are o lățime de doĭ chilometri ale căruĭ malurĭ înalte, ca ale unuĭ râuŭ, sunt împodobite cu clădirĭ impozante și de localitățĭ încântătoare.

La depărtare de-abia treĭ până la cincĭ chilometri se ridică, în niște pozițiunĭ fermecătoare, chiar lângă undele albastre, palatele de marmoră, albe ca zăpada: Dolma-Bagce și Ceragan, iar d'asupra lor, pe înălțime, Ildiz-Kioșc înconrat de grădinĭ, unde își avea reședin sultanul Abdul-Hamid al II-lea

Toate acestea aŭ o priveliște măreață de pe mare.

Ce maĭ aproape, pe malul Bosforuluĭ se înalță clădirea ambasadeĭ

germane care, fiind într'o poziţiune ...npunătoare, se presintă foarte bine. Chiar înainte-ne se întind suburbiile Furducl şi Tophane, cu marile ateliere ale artileriei ce se află lângă apă şi cu două geamii; în planul al doilea, Galata, cu marele turn bizantin şi suburbia Pera, care se află tocmaĭ sus pe deal. La stânga se deschide măreţul port Cornul de aur, un golf lat care intră în uscat de vre-o şapte chilometri şi jumătate, despărţind mahalalele europeneştĭ ale oraşuluĭ de Stambulul turcesc, saŭ de Constantinopolul propriŭ zis, vechiul Bizanţ.

Poziţiunea oraşuluĭ în punctul de apropiere al Asieĭ cu Europa şi în drumul de legătură între marea Neagră şi cea Egeică, drum ce se poate lesne închide, este foarte fericită politiceşte. La aceasta se maĭ adaogă apoĭ o radă minunată frecuentată anual în termen de mijloc, de 7500 de vapoare şi 25.000 de vase cu pânze ale tuturor naţiunilor; un port îndestulător pentru cele maĭ marĭ flote, precum şi o climă dulce.

Astfel Constantinopolul întruneşte condiţiunile pentru un oraş universal de intâiul rang şi ca punct central al unuĭ Stat bine organizat şi-ar relua poziţiunea dominătoare în lume.

Constantinopolul se compune din Stambul, oraşul turcesc, care se întinde în forma unuĭ triunghiu de două milurĭ şi jumătate împrejur, între marea de Marmara şi Cornul de Aur, din Galata, Pera şi altele, care ocupă triunghiul dintre Cornul de Aur şi Bosfor, şi din Scutari, ce se află pe malul asiatic. De aci numele de *Bilad-i-Sclese*, adică : cele treĭ oraşe.

Această bogată immembrare oferă cea maĭ incomparabilă panoramă. Cât se întinde privirea, se văd părţi de oraşe situate în amfiteatru pe înălţimĭ din ce în ce maĭ marĭ, printre carĭ se zăresc când aci, când dincolo, undele albastre, însufleţite de o mulţime de vase şi de bărcĭ; într'o parte saŭ într'alta se disting grupe pitoreştĭ de clădirĭ carĭ aci se scaldă în mare, colo în aer; se zăresc case simple, cele maĭ multe cu acoperişe late, palate mândre şi giamiĭ bogate în cupole, turnurĭ puternice şi minaretele svelte. Tabloul acesta, scăldat de strălucirea soareluĭ de sud, e atât de bogat, pestriţ, măreţ, pitoresc prin mulţimea contrastelor, în cât nicăerĭ nu i se poate găsi pereche.

Asemenea nu poate fi uşor să se maĭ găsească un oraş ca Constantinopolul, nicĭ în privinţa diversităţeĭ popoarelor şi a limbelor, a porturilor şi a obiceiurilor. Streinul care intră pentru prima oară în acest amestec, îşĭ perde cumpătul, se află în puterea unor impresiĭ tarĭ şi trebue să treacă cât-va timp până când să poată reţine unităţĭ din acea schimbare caldeidoscopică. Mişcarea pe strade, în mare parte înguste, strâmbe, adesea incomode, şi carĭ duc când la deal, când la vale, fiind une-orĭ nişte adevărate scărĭ, întrece orĭ-ce descriere şi îţĭ face impresia ca şi cum întreaga populaţie a oraşuluĭ (873.565 suflete după statistica oficială din 1885), s'ar afla toată ziua pe drum.

Obiceiul oriental de a se strămuta în stradă toate manipulaţiile industriale, măreşte şi maĭ mult această gălăgie asurzitoare şi această confusiune. Aci suntem deprinşĭ cu regule chiar şi în învălmăşelĭ şi gălăgie; la Constantinopol însă domneşte bunul plac al fie-căruia; gardiştĭ nu se află pe strade şi nicĭ jandarmĭ; cele o mie şi una de ordonanţe relative la buna rânduială şi la ordinea pe stradă, staŭ numaĭ pe hârite. Dar tocmaĭ în această libertate, neţărmurire, în această încurcătură pitorească, stă o mare parte din farmecul de care e cuprins observatorul tăcut.

Calapodul turcesc al obiceiurilor de stradă, e fireşte maĭ pronunţat în Stambul, partea turcească, unde strade întregĭ sunt presărate cu prăvălioare de lemn şi ateliere micĭ pe roate, în carĭ ferarĭ, tâmplarĭ, strungarĭ, croitorĭ, cismarĭ şi altiĭ, îşĭ exercită meseria; tot în Stambul se află şi bazarul cel mare, o clădire labirintică, de mărimea uneĭ mahalale, în care orĭ-ce fel de industrie îşĭ are ulicioara eĭ. Orientul şi Occidentul şi-aŭ expus acolo mărfurile, între carĭ frumoasele giuvaerurĭ orientale atrag cu deosebire pe streinĭ, precum şi broderiile şi curiosităţile (aşa numitele „antice"); în ulicioarele bazaruluĭ domneşte în totdeauna o mare şi împestriţată mişcare.

Stradele Stambuluĭuĭ sunt înguste, prost pavate şi murdare; casele, dintre carĭ cele maĭ multe de lemn, par respingătoare şi pe lângă aceasta triste, cu ferestrele lor zebreluite, în dosul cărora femeile plictisite se uită lung după europeniĭ carĭ se văd foarte rar prin interiorul Stambuluĭuĭ.

Mişcarea internaţională are loc de la gară, peste Cornul de aur, spre Pera şi Galata. Două podurĭ de fer pe vase, lungĭ de câte 450 de metri, duc peste Cornul de aur; cel maĭ vechĭ e podul Mahmud, iar cel maĭ noŭ Sultana Validé (mama sultanuluĭ). Cel din urmă, căruia i se zice şi podul Galateĭ, are o lăţime relativ mare; de pe acest pod cineva are o privelişte măreaţă a oraşuluĭ, a portuluĭ şi a Bosforuluĭ până dincolo de Scutari. Pe undele albastre mişună bărcĭ de pescarĭ şi caice; acestea din urmă fac marĭ daraverĭ ducând apă potabilă în diferite părţĭ ale oraşuluĭ; vase marĭ cu pânze staţionează maiestoase în radă, vapoare locale trec încoace şi încolo, unele purtâd pasagerĭ numaĭ în interiorul portuluĭ, altele ducându-ĭ maĭ departe, pe Bosfor, la Scutari, Kadikisi şi la insulele prinţilor.

Câteşĭ trele debarcaderele acestor din urmă sunt chiar lângă pod, ceeace maĭ măreşte considerabila mişcare de pe el. Cât de mare este această mişcare se poate vedea din suma taxelor ce se percep de la trecătorĭ. Sunt opt perceptorĭ carĭ de şi n'aŭ nicĭ un control, daŭ pe fie-ce zi încasărĭ de şase miĭ de francĭ. Pedeştriĭ plătesc zece parale, adică un sfert de piastru (leŭ) saŭ şase banĭ şi jumătate; călăreţiĭ 40 de parale, adică un piastru (leŭ); trăsurile 100 de parale, adică doĭ piaştri şi jumătate, saŭ 62 jum. banĭ.

O preumblare pe podul acesta este cea maĭ mare plăcere. Privirea nu se maĭ satură de panorama măreaţă şi de împestriţata mişcare de afacerĭ. La Galata şi la Pera, învălmăşala e şi maĭ mare. Cea maĭ considerabilă şi maĭ variată viaţă internaţională se desvoltă aci în câte-va artere marĭ de comunicaţie precum : strada Asap Kapu, strada Iorgangiilor, strada mare a Galateĭ şi strada mare a Tophaneĭ, paralelă cu portul şi cu rada, şi care, printr'o mulţime de strade laterale, primeşte toată mişcarea de pe amândouă podurile şi din port; asemenea strada mare a Pereĭ, care se urcă spre Pera şi este o icoană a oraşelor italieneştĭ.

Din revărsatul zileĭ şi până seara, grupele dese de oamenĭ clocotesc prin aceste căĭ şi strade înguste şi murdare, mărginite pe amândouă părţile de prăvăliĭ şi ateliere, de cafenele şi de cârciume.

Vânătoriĭ în costume de toate culorile, purtând pe cap talere marĭ de lemn plin cu fructe, legume, peşte, zaharicale, etc., saŭ purtând tot felul de obiecte micĭ saŭ lucrurĭ de îmbrăcăminte, covoare şi altele, ţipă pe strade preţul mărfurilor lor. Toate lucrurile ce se poate închipui se vând astfel, fiece vânzător îşĭ are strigătul săŭ modulat în chip deosebit şi se aud toate limbile posibile. Icĭ, colo, răsună nişte sunete muicale, unul merge cu harpa pe cap scoţând din când în când acordurĭ cu degetele, o întrebare dacă nu cumva cineva doreşte muzică la masă. Flaşnetariĭ se ţin unul după altul cu flaşnetele in spate; unul se opreşte şi învârtşte, cel din urmă învârteşte asemenea.

Vânzătoriĭ de ziare strigă numele gazetelor: dervişiĭ cerşetorĭ zic : „Hu, Hu !" (El) saŭ „Hakk, Hakk !" (Dumnezeŭ) cerând de pomană. Cerşetoriĭ sunt în număr mare; mulţĭ aŭ, saŭ se prefac că aŭ, un belşug; ceĭ maĭ mulţĭ cerşesc fără perdea. Toţĭ sunt neruşinaţĭ. Odată am dat ceva uneĭ fete şi a dispărut, dar imediat mi-a eşit înainte la alt colţ şi mi-a cerut din noŭ. Ţigance turce, tinere, de culoare deschisă îţĭ cer cu un ton dulce permisiunea de a-ţĭ ghici viitorul, dar în înbulzeala aceea locul nu-ĭ potrivit pentru aşa

ceva. Acolo treaba cea maĭ de căpetenie e băgarea de seamă, căcĭ lipsind trotuarele, toţĭ se grămădesc, se isbesc; de-abia scapĭ la timp d'un conductor de caĭ saŭ de măgarĭ, în spatele cărora sunt încărcate panere cu tot felul de greutăţĭ, când iată auzĭ iar : ,,Varda (păzeşte-te de la guarda) !" al unuĭ călăreţ, al uneĭ trăsurĭ, saŭ îţĭ răsună în urechĭ trâmbiţatul unuĭ tramvaĭ; înaintea tramvaiuluĭ — lucru adevărat oriental — aleargă un om cu trâmbiţa, spre a face calea liberă. Atât la Pera, la Galata, cât şi în Stambul, nu se ştie nimic din îngrijirea poliţieĭ altor oraşe marĭ europene; tramvaiul urcă, scoboară stradele înguste, întoarce, aproape în loc, colţurile la tot momentul, cu mare iuţeală, şi totuşĭ nu se întâmplă nicĭ odată vre-o nenorocire, de oare-ce publicul este obicĭnuit să fie băgător de seamă. Cu deosebire e curios cum se petrece toată această mişcare de stradă, fără de nicĭ un gardist.

DIN ITALIA

MILANO

Ziua I-a. Câmpia lombardă era plină de soare. Reflexe verzĭ, viaţa fecundă, întinsă până în depărtatele liniĭ. Părea că aştepţĭ, la fie ce moment, să vezĭ tot maĭ mult, tot maĭ marĭ, tot maĭ grase produsele acestuĭ pământ.. Colo, în jurul uneĭ ferme, vitele păşteaŭ mulţumite, maĭ departe, şirurĭ de cosaşĭ, femeĭ şi bărbaţĭ, strângeaŭ recolta. Fânul se ia, pe an, şi de 12 orĭ, căcĭ pământul produce mult, mult de tot.... Şi deslegarea problemeĭ ce se resumă în cuvântul *Siguranţă* mi-l dădeaŭ lucirile acelea, ce, din mersul trenuluĭ, le vedeam scânteind, împrăştiate.

O reţea întreagă de canale, unele din timpul Romanilor, altele după planurile luĭ *Leonardo da Vinci*, altele, cele maĭ multe, făcute de ceĭ de acum, după trebuinţĭ.

Apa o aŭ tot-d'auna la dispoziţie: ploaia, *mila ceruluĭ*, e socotită puţin lucru de aceştĭ oamenĭ ce aŭ înlocuit minunile mistice, stigmat al uneĭ leneşe organisaţiĭ, prin produsele munceĭ ce-va maĭ real, maĭ sigur. Doar frigul prea excesiv, poate împiedeca întru cât-va, bogatele producţiĭ.

— ,,Bogat loc... fericiţĭ", murmuraĭ eŭ tânăruluĭ Luigi V. tovarăş de călătorie, cu care mă împrietenisem de la Torino.

— ,,Loc bogat, fericit pentru puţinĭ" îmĭ răspunse dânsul... ,,Desmoşteniţĭ..." şi tăcu.

Până aci foarte vorbăreţ, vesel, plin de tot focul vârsteĭ sale, aĭ fi crezut că în zilele luĭ nu e de cât soare...

Dar glasul, strâmbătura de gură cu care mi-a zis : *desmoşteniţĭ*,... cuvântul acesta ce răsuna aşa de sinistru în mijlocul natureĭ aceleia, atât de bogate.

— Eĭ sunt *acolo* îmĭ repetă dânsul, arătând, departe, spre orizont...

Acolo, se vedea, răsărind din ceaţă, formele unuĭ oraş. Fumurĭ, coşurĭ de fabricĭ, case. Era Milanul. L'am cunoscut după *Domul* săŭ, catedrala de marmură. Ea sclipea în soare, de-asupra ceţeĭ intinse. Luigi, acela e *domo din Milan?* il întrebaĭ eŭ pe italian. Da, îmĭ răspunse el scurt, ca trezit din alte gândurĭ...

Apoĭ adăogă, când trenul intra în gară : Du-te, de vreĭ, la Domo, la Brera, orĭ la Leonardo da Vinci, eŭ nu pot să te însoţesc. Trebue să duc florĭ pe mormântul suroreĭ mele, împuşcată de soldaţĭ acum un an şi să mă duc să mângâiŭ pe fratele meŭ, închis, cap de grevişti.... sunt mulţĭ morţĭ, mulţĭ închişĭ ! Plumbul, lanţurile... lacrimile desmoşteniţilor.

. . . .

Ziua II-a. A opta minune a lumeĭ, este *Domo* din Milanul. Aşa zic Milanesiĭ. Şi aŭ dreptate să adoare gloria lor de atâtea veacurĭ.

Biseica se ridică în centrul oraşuluĭ, în mijlocul uneĭ pieţe frumoase.

Un munte de marmură. Inălţimea cupoleĭ cu turnul eĭ atinge 110 metri. Trebue să spun însă că biserica, deşi atât de mare în ea pot încăpea 40.000 de oamenĭ, e foarte delicată; marmurele albe şi stilul gotic a făcut ca domul să pară un juvaer; tunurile şi ogivele, înfloriturile ce o înlănţuesc, îĭ daŭ aparenţa de ceva uşor, eteric.

Construcţia catedraleĭ s'a început prin 1386 sub *Giovanni-Galeas-Visconti*, puternicul duce al Milanuluĭ.

Trebuia să fie ceva măreţ, plin de glorie. Artiştiĭ eraŭ geloşĭ maeştriĭ italienĭ voiaŭ planurile lor; ceĭ germanĭ susţineaŭ ogivele gotice, singurele carĭ, după dânşiĭ puteaŭ cu uşurinţă, să aceopere de farmecul mistic, enorma clădire. Leonardo da Vinci (1500) începe lucrul ce încetase aproape din cauza nesfârşitelor certurĭ, dând triumf arteĭ gotice.

In interior, bolţile înalte, sprijinite pe 25 de stâlpĭ groşĭ de 2 metri in diametru, granitici, înalţĭ de câte 40 metri; lumina difusă, descompusă; prin geamurile colorate ale ferestrelor, dă lucrărilor din vastul inteior, mare de aproape 10.000 metri pătraţĭ, aspectul unor umbre.

Ideia măriri Dumnezeeştĭ se scoboară din înălţimea bolţilor ogivale ; lumină întunecată, nedecisă, ce acoperă gândurile cu o religioasă mângâere, încredere în necunoscut, rugăciune mută adresată divinelor puterĭ...

Dacă inlăuntru este domnia umbrelor, deasupra domuluĭ, pe acoperişul de marmură, este regatul florilor de lumină al miilor de turnuleţe sculptate toate de artiştĭ, înfiorate de misticismul evuluĭ mediŭ.

Fiecare turn, fiece arcadă saŭ floare de crin lucrată în marmură, pare răsărită în îngânarea unuĭ cântec sfînt, a uneĭ rugăciunĭ şoptite de îngerĭ.

Totul e alb, uşor, transparent o nesfârşită poezie, idealul atâtor zecimĭ de oamenĭ; ideal împietrit în sânul recilor marmure.

Cine vine întâia oară în Milan, trebue, orĭ cât de grăbit ar fi, să vază *Domo :* să intre înăuntru, să sue, fără a se speria de scările săpate în interiorul zidului din dreapta, să se urce sus, pe acoperişul bisericeĭ... Şi năduşelile celor 400 de trepte de suit şi a altor 400 de coborât vor fi răsplătite în de-ajuns răsplătite.

. . . .

Ziua III-a. O frumoasă galerie de tablourĭ vechĭ, din veşnicul timp al Renasccreĭ, o colecţie de nume şi pânze de ale maiştrilor artiştĭ ce aŭ trăit la 1400, 1500 şi 1600, este galeria din palatul Brera.

Trec prin sălĭ întinse, tăcute, cu păreţiĭ plinĭ de gloria acelor veacurĭ strălucite ; admir pe rând, tablourile peste carĭ pare că zace, translucidă o umbră din melancolia timpurilor trecute.

Ingerĭ, sfinţĭ, fecioare, cu nimburĭ aurite în jurul capuluĭ lor, icoane în acele timpurĭ, noĭ le scrutăm cu privirea noastră sceptică... E un sacrilegiŭ. Acel sfânt altar n'ar trebui deschis de cât sufletelor curate, fermecate de toată poezia primitivilor creştinĭ.

Sunt şi scene ce vom înţelege până în cele maĭ micĭ amănunte, căcĭ sunt pământene. Portretele luĭ *Rembrandt* şi *Van-Dyck*, *Cina cea de taină* a luĭ Rubens, saŭ scene pictate de alţĭ realiştĭ, aŭ maĭ mult darul de-a mişca.

Guercini (1590), în tabloul săŭ *Abraham gonind pe Agar*, soţia sa, face să ţi se umple sufletul de durere, din durerea răspândită în colorile acelea. Agar, luându-şi copilul pleacă din casă isgonită de Abraham.

Plecarea aceasta pare că te loveşte, pare că lacrimile îţĭ vin în ochĭ, pare că pierzĭ tu fericirea.

Prin un fel de inducţie ; chinul pictat de *Guercini*, îţĭ înfioară, se infiltră în întreaga-ţĭ fiinţă.

In sala a V-a, la numărul 270 se găseşte celebrul tabloŭ al luĭ *Rafael*, ,,Lagodna Fecioareĭ" (Sposalizio) pictat în 1504.

Marele preot, înaintea templuluĭ din Ierusalim, logodeşte pe Iosef cu Maria... Eĭ fac grupul din mijloc al sceneĭ: în dreapta sunt tovărăşiĭ luĭ Iosef, la stânga sunt celelalte fecioare, tovarăşe ale Marieĭ.

O scenă prea simplă, dar o armonie divină se revarsă peste toate figurile.

Acest tabloŭ a fost făcut de Rafael în primii timpĭ aĭ tinereţiĭ sale; un ideal de iubire ce l'a întrupat în logodna Mariĭ, sfânta fecioară...

Misterul acesta al povesteĭ creştine, înobilat şi făcut accesibil sufletelor noastre, iată ce e tabloul luĭ Rafael, un interpret.

Culorit dulce, orizonturĭ depărtate, fecioarele, frumoase femeĭ, apoĭ ceva neînţeles, reflexe de lumină, melancolia aceea uşoară ce pluteşte în aer, fac din această scenă, destul de realistă, de aproape de noĭ, un ce înconjurat de farmec divin, eteric.

. . . .

Ziua IV-a.— Lângă biserica *Santa Maria della Grazie*, este o sală ce servea, pe la 1500 călugărilor dominicanĭ aĭ mânăstireĭ, de sufragerie. La 1498 *Leonardo da Vinci* zugrăveşte pe peretele din fund o mare frescă reprezentând *Cina cea de taină*.

Acest tabloŭ a fost unul din cele maĭ marĭ pe care genialul artist le-a făcut; a fost una din scenele cele maĭ puternice şi maĭ emoţionante din câte arta a produs vre-o dată. O glorie întreagă ce încorona numele luĭ *Leonardo da Vinci*.

Omul acesta, unul din căpetenile *Renaştereĭ*, *spirit superior*, veşnic în fugă după idealurĭ nerealisabile, avea în el concentrate toate darurile pe carĭ Natura le împrăştie cu atâta sgârcenie.

Era musicant; cânta admirabil din liră, făcea frumoase poeme, împovisa în versurĭ şi în cântece ideĭ de o poesie fermecătoare.

Sculpta: a ridicat o mulţime de statuĭ: monumentul luĭ *Francisc Sforza*, monument dărâmat de francezii învingătorĭ când năvăliră în 1499, era admirat de o întreagă lume... Ca arhitect şi constructor, ca inginer, a lucrat planurĭ de palate, de bisericĭ, foturĭ şi zidurĭ de apărare în jurul Florenţeĭ, canale de irigaţie pe câmpiile lombarde.

Şi, ca pictor, a făcut capo-d'opere.

Insă era veşnic torturat de necunoscut.

A fost din firile acelea ce-l simt, acest necunoscut, simt abisul şi puterea ne-văzută îĭ atrag spre fundul depărtat.

Voia să afle, să descopere, să lumineze întunerecul. A scris o mulţime de cărţĭ, toate pline de invenţiĭ, principiĭ de mecanică găsite de dânsul orĭ legĭ anatomice, aflate în disecarea unuĭ cadavru.

Afară de tabloul *Giocondeĭ* ce este la Luvrul din Paris, şi acela înegrit puţin, alt ceva nu se maĭ găseşte, sigur, ca fiind de Leonardo: e vorba însă de opere demne de numele luĭ şi nu de schiţe, desemne pe cartoane, etc.

Ca prin vraja unuĭ blestem, ceva ascuns a făcut ca să distrugă urmele după carĭ noĭ am putea avea justa idee a măreimeĭ acestuĭ om. Cine a văzut *Gioconda* dela Luvru, a rămas înmărmurit: un cap de operă al pictureĭ, ,,ce face disperarea pictorilor" a zis *Vassari*.

E un simplu portret de femee.

Dar, dacă tabloul celalt din sala de mâncare a Dominicanilor ne-ar fi permis judecarea luĭ Leonardo da Vinci?

Peretele zugrăvit este în mare parte cojit; o ruină. A fost fără noroc. Dela început Leonardo zugrăveşte *Cina cea de taină*, cu altfel de culorĭ, în uleĭ, nu după modul cum se lucra înainte. Totdeauna curios de a afla, voia să încerce.

Nu era de ajuns fragilitatea cu care a fost lucrat. Călugăriĭ aŭ făcut o uşă în acest perete tăind din pictură.

Sala a servit în urmă de cazarmă, maĭ târziŭ, sub ocupaţia franceză saŭ austriacă, a servit ca magazie de fân, ca grajd de caĭ. Şi în toatdeauna pereţĭ jupuiţĭ, loviţĭ, sfărâmaţĭ; divinul tabloŭ insultat în tot chipul.

Azĭ nu maĭ avem nimic din *Cina cea de taină*, lucrată de *Vinci*.

O umbră după care trebue să judecăm lumina ce a născut-o.

Noroc că s'aŭ găsit, în Belgia, cartoanele primitive pe carĭ Leonardo îşĭ desemnase tipurile. Ele sunt acum în nu ştiŭ ce muzeŭ saŭ palat din Anglia.

După ele s'aŭ putut, oarecum, reconstitui scena zugrăvită, figurile, atitudinele.

Acum peretele zugrăvit este ferit cu o balustradă, etc. Dar tabloul e în ruină....

Se distinge mult aerul de tristeţe şi de frică şi domneşte în jurul apostolilor, când Isus zice: ,,unul din voĭ mă va trăda"; e maĭ mult reprezentarea groaeĭ, în toate nuanţele eĭ, de la cea maĭ josnică, a luĭ Iuda, care se teme, pe care chinurile infamieĭ l'aŭ coprins, şi până la cea maĭ fină, cea maĭ pură, punctul unde acest sentiment se ridică de se confundă cu tristeţa melancolia sufletelor hotărite sacrificiuluĭ, ce se citea pe faţa luĭ Crist.

Celelalte figurĭ ale apostolilor formează punctele de trecere, arată diferite stărĭ sufleteştĭ: uniĭ se indignează, nu cred; Mateiŭ saŭ Tadeŭ s'a ridicat, cu cuţitul în mână: ar voi să-l înfigă în trădător. Toţĭ întreabă, înspăimântaţĭ; o unitate puternică ţine mintea strânsă în jurul unuĭ singur puct, dar atâtea judecăţĭ, atâtea ideĭ diferite, ucigătoare, fulgeră prin creerul lor din jurul meseĭ reflectându-se aproape fiecare, pe faţa lor, în privire, în gest, saŭ în încreţiturile frunţeĭ....

Dar multe părţĭ s'aŭ perdut, zidul cojit arată locurĭ goale, rănĭ de moarte.

Iţĭ rămâne impresia uneĭ vaste ruinĭ, din care se desface şi se înghiagă idea uneĭ splendorĭ a lumilor trecute, puterea şi geniul luĭ Leonardo da Vinci.

Sala are o mulţime de reproducerĭ, de copiĭ, de combinaţiĭ ale cartoanelor găsite, etc. făcute de modernĭ.

Lucru ce ajută la înţelegerea opereĭ.

Dar, rămăşiţle ruinate ale *Cineĭ cea de taină*, arată, depărtarea, greutatea şi imposibilitatea de a se putea atinge încă odată un ideal ce numaĭ unuĭ geniŭ ca *Lombardo da Vinci* i-a fost permis s'o facă.

IN DARDANELE

— —

Te uiţĭ împrejur şi pare că nu-ţĭ vine să scoţĭ o şoaptă, ca să nu turburĭ aceastâ pace deplină; pare că răsfoeştĭ paginele prăfuite ale uneĭ lumĭ apuse de demult, din care a maĭ rămas un aer cald şi plin de s..n tate, un cer senin şi undele albastre ale mâreĭ, ce tresaltă poleindu-se sub soare ca un câmp întins de albăstrele.

In mijlocul acestuĭ farmec te simţĭ cu totul altul şi inima ţi se topeşte în admiraţia duioasă a natureĭ.

Intâlnim un vaporaş ce fuge ca săgeata pe lângă noĭ, lăsând să spânzure de coşurile sale în număr de patru, câteva rotocoale negre de fum, carĭ se pierd şerpuind în zarea albastră. Deşi se ascunde cu multă etichetă pentru ochiĭ Sultanuluĭ, sub cutele pavilionuluĭ rusesc de comerţ, ce fâlfâe înfipt la pupă, totuşĭ se cunoaşte bine că este un contra-torpilor ; formele sale delicate, ascuţite, viteza ameţitoare cu care se pierde din faţa noastră, ne desvălue încă o unitate a floteĭ ruse, care merge să sporească puterea navală a Mâreĭ Negre.

La Nagara-Liman, flota turcă compusă din maĭ multe cuirasate, corvete şi canoniere protejate, stă nemişcată la ancoră, oglindindu-şĭ puterile sleite în apele limpezĭ ale canaluluĭ.

Te întrebĭ la ce aŭ folosit aceste vase, de aŭ ajuns aşa de repede la sfârşitul vieţeĭ lor. Epave părăsite pe puntea cărora abia maĭ vezĭ mişcând o strajă, cu corpurile înverzite de ierburĭ de mare, necurate şi fără nicĭ o valoare pentru răzbiolul naval de astăzĭ, acestea sunt forţele de căpetenie ale floteĭ turceştĭ, odinioară a treia printre flotele puterilor maritime din lume. Toate aceste vase se construiră între aniĭ 1865—1894, dar nu folosiră la nicĭ o ispravă. Istoria războaelor maritime o dovedeşte cu prisosinţă.

La ce ar maĭ servi aceste unităţĭ astăzĭ ? Caracterele lor principale de luptă sunt departe de a maĭ sta la înălţimea cerinţelor războiuluĭ naval modern. Te prinde un sentiment de adâncă milă uitându-te la catargele drepte ce se înalţă negre pe aceste corpurĭ părăsite, ca nişte crucĭ într'o pustietate de cimitir.

O barcă pluteşte în linişte cu pânzele puţin umflate pe lângă noĭ şi pânzele îĭ tremură ca nişte organe sensibile de a-

tingerea vântuluî, de îţî par aripele uneî lebede sfioase pe luciul unuî lac liniştit. E încărcată aşa de mult de lucrătorii ce trec apa pe malul celalt, că dunga copastieî e aproape să atingă apa. Un cârmaciŭ isteţ stă tolănit pe scaunul săŭ şi mişcă uşor cârma, în timp ce lopeţile carî ajută puţin mersul, foşnesc încet prin undele limpezî, s ltând din când în când din apă, încărcate pe marginî cu broboane sclipitoare ca argintul.

Arătăm firmanul la o canonieră turcească şi dobândim libera trecere în Archipelag. Firmanul lasă trecerea liberă orî-căruî vas străin în schimbul uneî taxe de 400 piaştri, ceea ce face vre-o sută de francî.

In Dardanele ca şi în Bosfor priveliştea e plină de farmec, pe amândouă coastele. Frunzişurî rare, iar icî şi colo, arborii resfiraţî printre căsuţe albe, curate, privesc adânciţî pe gândurî ca nişte moşnegî gârbovî, în oglinda tremurătoare a undelor.

Totuşî ţărmurile îţî opresc vederea şi pe măsură ce ieşim spre larg, în Arhipelag pare că se respiră maî uşor; iată zarea depărtată printre insule numeroase, iată munţiî de o parte şi nemărginirea de alta, cum vorbesc din depărtărî suflетuluî, prin limbagiul lumilor infinite, prin dulcea linişte a singurătăţeî.

Şi aceştî munţî cu piscurî înalte, pline de verdeaţă, cu poalele scăldate de valurile măreî, înalţî şi mândri în măreţia natureî, sunt altarele antice ale zeilor, palatele lor măiastre pe care închipuirea le zugrăveşte cu luminî de purpură pe zidurile lor de aramă şi le pune înăuntru lumina unuî soare maî dulce şi strălucitor, de cum este soarele care ne încălzeşte pe noî muritorii! Vedeţî departe, un munte cu potecile cărunţite de neauă, pe vârful căruia se joacă năframele de nourî albî, încingându-î creştetele cu vălurî de mătasă subţire, acela e Olimpul; în galeriile luî, este faurăria luî Hefaistos şi locuinţele zeilor olimpicî, iar deasupra sunt locaşurile pline de strălucire ale luî Zeus, de unde scoboară rostul trebilor cereştî şi pământeştî. Zeul ocupă tronul de stele şi în jurul săŭ pe jilţurî de aur se strâng zeiî la sfatul cel de căpetenie. In lumina soareluî care nu sfârşeşte nicî odată a străluci, în această zi veşnică, sub bolta scânteetoare a stelelor, Hermes aşează mesele de ospăţ ale zeilor, Hebe cu braţul tânăr, toarnă dulcele nectar în cupele zeilor, Afrodita îşî arată frumuseţea şi Junona dojeneşte pe Zeus că, transformat în vultur, a răpit pe frumosul Ganymede. Din vasele de aur, ambrozia dă puterî nouî zeilor şi le deschide pofta de nectar, căcî e maî dulce de cât mierea.

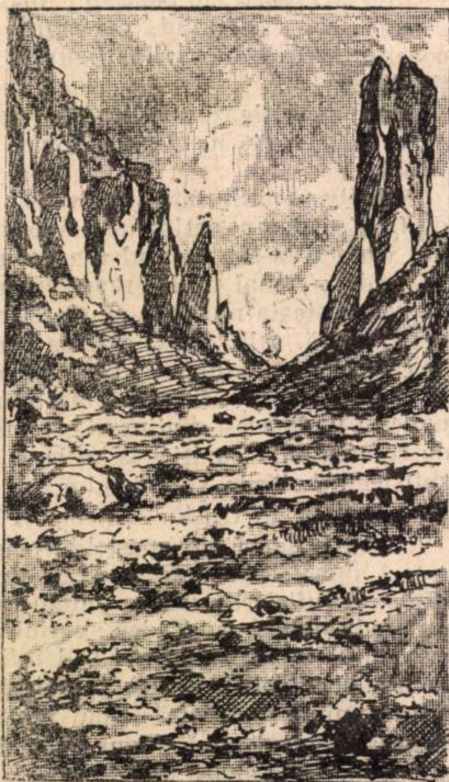
Dar undele, acest leagăn în care Dictyna găsi scăparea vieţeî sale urmărită fiind de regele Cretan Minos, care înflăcărat de frumuseţea Zeiţeî, o urmărea necontenit; în leagănul undelor albastre, pescarul prinse în plasă pe frumoasa Dictyna şi de atuncî această divinitate călăuzeşte paşiî marinarilor pe căile necunoscute ale măreî. Şi din spume se născu Venus, cu haină de argint din ape şi părul de luminî şi raze.

Prin aceste lumî mă poartă gândul privind în faţă coastele Greciei, căroia Dumnezeu le-a dat înfăţişarea cea maî bogată şi minunată.

I. Bălănescu-Danubian

BOLIVIA

Şosele în Bolivia nu există. Drumul principal, unicul ce aŭ maî însemnat, dela port în capitală. Nu are nicî un fel de facilitate de locomoţiune. La fiece pas ne simţiam aruncaţî în sus pe la diferite hopurî şi trântiţî uniî într'alţiî pe la câte un şanţ adânc ce vizitiul nostru trecea cu aceiaşî iuţeală fără să ia seama. Pe la amiazî am poposit într'un „Ranchio" un fel de han, de pământ acoperit cu pee, pe marginea drumuluî, unde s'aŭ odihnit catâriî noştri, iar noi ne-am ospătat. Pentru locul unde ne găseam, şi oameniî ce ne înconjuraŭ, hrana ce ni s'a servit, nu a fost prea rea: ouă fierte, friptură, pâine şi chiar vin, zic „chiar" căcî prin cele locurî nefiind



Printre stâncile Bolivieî

vin, el este foarte scump. Despre scumpete însă nimic nu trebuia să ne sperie maî târziŭ. In La Paz, totul este scump fiindcă totul e adus din America de Nord sau din Europa, şi mijlocul de transport fiind atât de dificil.

Dela Chililaia la La Paz tot scoborî, aşa că ajungând în capitala Bolivieî te găseştî numaî la 3.700 metri. Veţî zice: destul şi atât — şi aşa este.

Am suferit mult timp din cauza acesteî înălţimî. Chiar locuitoriî aceleî ţărî, aceluî oraş, când lipsesc maî mult timp, sufer ca şi noî streiniî, la început, de rarificarea aeruluî de la eî.

Intrarea noastră în La Paz nu fu maî fericită. Totul se învârtia şi se mişca împrejurul nostru şi câteva nopţî de-arândul ne deşteptam speriate, că ne asfixiăm. Eŭ după un timp oare care am început a mă deprinde, eşiam din casă mergând tot încet şi clima fiind totdeauna plăcută, am sfârşit prin a nu maî suferi incontinuu de acest răŭ al înălţimeî. Dar copila mea atâţi anî cât am locuit această ţară, foarte adesea orî, maî cu seamă când făcae curse, perdea cunoştinţa pe strade şi o aduceaŭ acasă Indieniî pe braţe. La Paz, va să zică Pace, linişte însă nu afli. Nimic nu este sigur, nimic nu este stabil. Străiniî carî se duc în acele locurî sunt o adunătură de tot felul veniţî ca să facă avere. Uniî reuşesc după o şedere îndelungată, după ce îşî aŭ petrecut o viaţă întreagă departe de patrie şi familie să agonisească ceva şi aceasta maî mult cu comerciul, adică cu comerciul ambulant prin interiorul ţăriî vânzând articole de primă necesitate la Indienî şi cumpărând cauciuc pe carî îl expediază în Europa. Acest comerciu însă se face nu numaî cu osteneală teribilă, dar şi cu riscul sănătăţiî şi a vieţiî chiar.

După cum am spus un grup de inginerî francezî angajaţî de guvernul Bolivieî prin Ministrul lor la Paris au fost aduşî să facă harta aceseî ţărî. Condiţiunî de plată excelente, primire cum nu se poate maî simpatică din partea Preşedinteluî Republiceî şi a guvernuluî, facilitărî de transporturî, locuinţe, totul erau la dispoziţia acestor inginerî. Nu veniseră să facă avere acolo, ci să lucreze, să se afirme, să se facă maî mult apreciaţî maî târziŭ în patria lor. A lucra în Bolivia pe înălţimî de 5—6 miî de metri nu era glumă; până să poată mânui tachiograful pe vârfurile munţilor nu a fost uşor, având a lupta cu toate: cu lipsa de aer maî întâî, cu dificultăţile transporturilor, cu lenea indienilor şi atâtea alte greutăţî necunoscute în ţările noastre. Aŭ luptat cu toate şi aŭ triumfat, dar cum ziseî, nimic nu este statornic în acele părţî. Aceste republicî americane de sud sunt continuŭ în dispută între ele, pentru o bucată de pământ, aşa că după doî anî Bolivia porni războî Brazilieî. Preşedintele încinse sabia şi plecă la luptă cu toată mica armată ce poseda, făcând să înceteze orîce plăţî, orîce lucrărî, baniî ce aveaŭ nevoiţî fiind a-î întrebuinţa pentru cheltuelile războiuluî. Misiunea franceză în Bolivia fu dară desfiinţată; se dete inginerilor o mică îndemnizaţie, plata voiagiuluî de întoarcere în Europa şi se lipsiră de toate. Decî abia ajunşî, abia instalaţî, trebuia să luăm calea înapoî; fiind prea greŭ şi prea curând, am maî rămas dară câtva timp, un inginer strein având totdeauna lucrărî acolo.

Maria de Kapri

Din «America de Sud».

Călătorii de contrabandă

Meşteşugul de a călători gratis pentru vagabonziĭ americanĭ, a ajuns ingenios.

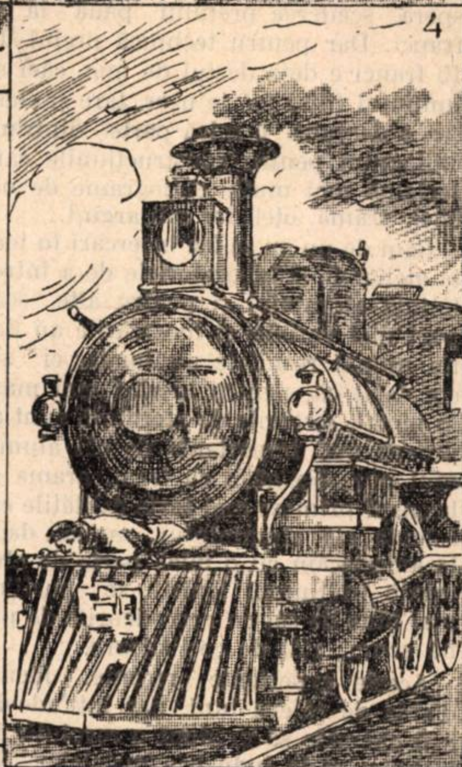


Cum se opreşte trenul, vagabondul se caţără la locul ce şi-a ales





O situaţie dintre cele maĭ nenorocite: *hoboo* doarme între 2 vagoane.



De cum se înoptează, călătoriĭ aceştia se ascund prin tufişurile din vecinătatea staţiunilor de tren unde eĭ ştiu că trenurile de marfă îşĭ vor reînoi proviziunile de apă sau cărbunĭ. «Hoboes»,—aşa li se zic vagabonzilor acestora—cunosc orariile pe degete şi ştiu când trebue să plece trenul pe care voesc să'l cinstească cu prezenţa lor. Cum se opreşte maşina, «hoboes» es din ascunzătorile lor, gata să sară pe locul ales de maĭ înainte când trenul se va pune în mişcare şi când oameniĭ de serviciu aĭ trenuluĭ şi-au luat postul de muncă.

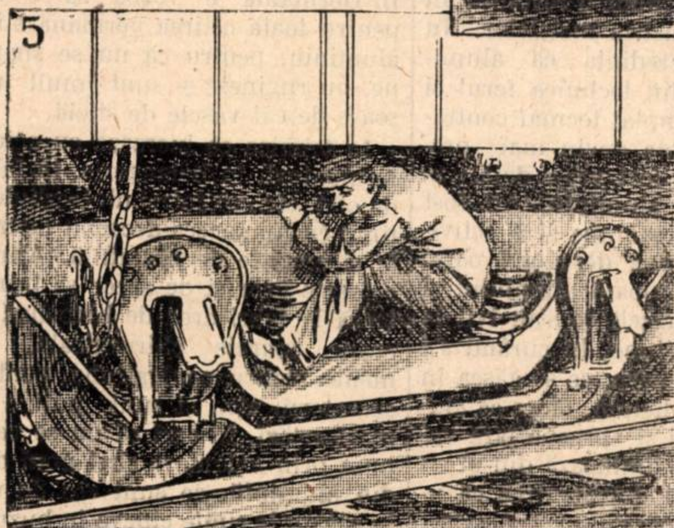
Dacă aceştia din urmă remarcă prezenţa intrusuluĭ, vor esita să oprească frâna sau să tragă clopotul de alarmă. O întârziere de câte-va minute ar putea să aibă grave consecinţe pe reţelele americane unde trenurile merg fără întrerupere.

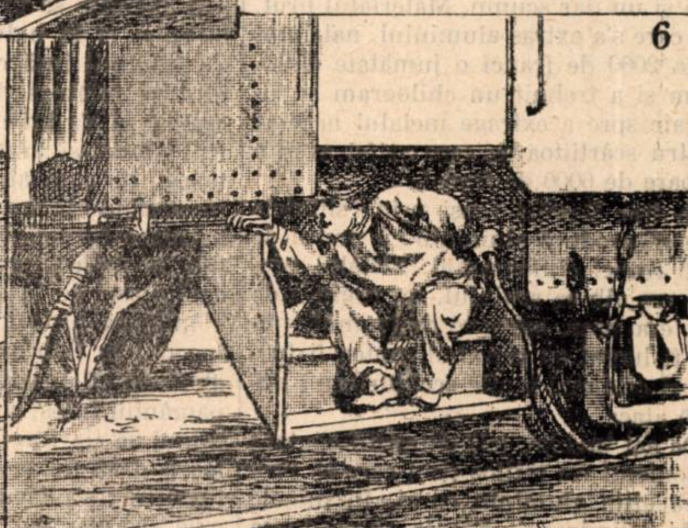
Procesele călătorilor de contrabandă sunt numeroase şi care maĭ de care maĭ ingenioase. Eĭ înfruntă moartea la fiecare învârtitură deroată.

Ascunzătoarea lor favorită este un fel de platformă aşezată la spatele enormelor vagoane carĭ servă la transportul cărbunilor.

Când noaptea e rece, acest loc nu prea este de invidiat. In acest caz locul de sub cazan e cel maĭ bun. Vagabondul poate să doarmă liniştit între două staţiĭ.

Din ilustraţiile ce publicăm, cititoriĭ vor putea să vadă şi maĭ bine la ce pericole se expun îndrăzneţiĭ *hobo* şi la ce perfecţiune a ajuns arta—daca se poate zice aşa—a soiuluĭ acestuia de vagabonzĭ.





Sub cazanul locomotiveĭ, vagabondul călătoreşte cât se poate de confortabil.

Câtă atenţie spre a'putea să stea in locul acesta!

Vaĭ de vagabond dacă se deschide uşa!

METALUL VIITORULUI

Partea cea maĭ mare a suprafeţiĭ pământuluĭ consistă din lut. Miĭ de anĭ nu s'a ştiut că în acest lut există un metal de cea maĭ mare valoare pentru industria şi tehnica noastră. Deja la începutul acestuĭ veac, Bunsen şi Davy aŭ bănuit că lutul conţine oare-care elemente ncunoscute şi aŭ încercat chiar cu ajutorul curentuluĭ electric, să descompună lutul în părţile sale constitutive, dar n'aŭ reuşit şi d'abia în anul 1827 Wöhler a putut produce, pe cale chimică, un praf fin, cenuşiŭ, prin care se ajunse în fine a se şti, că lutul ciņine un metal : aluminiul. Wöhler îşĭ urmă încercările până în anul 1845 şi reuşi să producă aluminiŭ deja în formă de boabe şi să constate că este extraordinar de tare şi cu toate acestea flexibil, că nu rugineşte şi e foarte uşor. El întruneşte oare-cum avantagele argintuluĭ, oţeluluĭ, plumbuluĭ şi lemnuluĭ.

Toată lumea învăţaţilor fu revoluţionată şi se prezicea aluminiuluĭ un viitor strălucit. Chiar domnea părerea că odată el va înlocui cu totul ferul, numaĭ să reuşească a se produce aluminiŭ în cantităţĭ marĭ şi eftin. Dar aceasta era încă o chestiune foarte depărtată. Incă un progres pe acest teren l'a făcut francezul Daville. Academia franceză şi împăratul Napoleon III, care domnea pe atuncĭ, s'aŭ interesat foarte viŭ de încercările făcute de Daville şi i s'aŭ pus la dispoziţie mijloace considerabile, ca încercările să fie cât maĭ grandioase. In anul 1856 profesorul Daville a pus să se facă, numaĭ din aluminiŭ, o scârţâitoare pentru fiul luĭ Napoleon III· prinţul Lulu, care maĭ târziŭ avea să moară de suliţele Zuluşilor. Acea jucărie a făcut oare-care sensaţie : era primul produs de artă făcut din metalul cel noŭ. Era însă şi un dar scump. Materialul brut, din care s'a extras aluminiul, natrium, costa 2000 de francĭ o jumătate chilogram şi a trebuit un chilogram şi jumătate spre a extrage metalul necesar pentru scârţiitoarea care astfel avea o valoare de 6000 de francĭ.

In fine Daville reuşi prin silinţele sale să producă aluminiŭ cu preţul de 3000 francĭ chilogramul. Metalul produs era alb ca argintul, nu ruginea de loc, era uşor, aproape ca lemnul, putea fi lucrat cu ciocanul, putea fi turnat şi cele maĭ multe acciduri nu-l puteaŭ ataca.

De acĭ înainte, toţĭ chimiştiĭ căutară necontenit un mijloc prin care să producă eftin aluminiŭ curat. In minele de la Seiindres, în Franţa, se producea aluminiŭ cu ajutorul guvernuluĭ şi metalul, de şi scump, se vindea bine, căcĭ mulţĭ îl foloseaŭ la instrumente ştiinţifice. După multe încercărĭ nereuşite, se reveni din noŭ la mijlocul primitiv· adică de a extrage aluminiŭ din lut, cu ajutorul curentuluĭ electric.

In timpl acesta se inventează maşinele dinamice, prin carĭ se produc artificial curente electrice pentru scopurĭ de iluminare; cu aceste maşinĭ se putură face încercărĭ pe o scară întinsă în materie de producţiune electrică a aluminiuluĭ, ce se făcură în Elveţia şi în Berlin şi avură resultate foarte bune. In anul 1887 se formă în Elveţia o societate internaţională pe acţunĭ de industria aluminiuluĭ, cu un capital de 10 milioane francĭ, care înfiinţă în Neuhausen o fabrică grandioasă, folosind o parte a cataractelor de la Schaffhausen ca putere motrice a maşinelor electrice. In scurt timp se fabrică mult aluminiŭ, şi preţul luĭ scăzu. Astăzĭ el e de 33 de orĭ maĭ eftin de cât nichelul. Astăzĭ se plăteşte pentru un chilogram 15 francĭ şi se speră scăderea preţuluĭ până la 8 francĭ. Dar pentru technică preţul de 15 francĭ e deja destul de mic, căcĭ aluminiul fiind foarte uşor, tare şi elastic, e deajuns o mică parte dintr'un chilogram pentru construcţiunile carĭ reclamă maĭ multe chilograme de nichel, aramă, oţel, fer saŭ argint.

Cam de un an se fac încercărĭ în toate atelierele şi laboratoriele de a întrebuinţa aluminiul şi pentru alte scopurĭ maĭ variate· şi încercările aŭ dat nu numaĭ resultate strălucite, ci s'a constatat că, pentru lucrărĭ maĭ marĭ în metal, resturile de aluminiŭ sunt aproape maĭ importante de cât aluminiul pur. S'a găsit că ferul, arama şi bronzul primesc maĭ toate calităţile escelente ale aluminiuluĭ, numaĭ dacă le amestecăm cu o mică parte de aluminiŭ în timpul topiriĭ, se purifică maĭ bine de cât cu procedeurile de până acum, atât de costisitoare.

Aceste experienţe recente, făcute d'abia de câteva lunĭ, par într'adevăr a fi chemate să producă o revoluţie în technica şi în industria metalelor. Nu s'a împlinit însă credinţa că aluminiul va înlătura din technică ferul şi arama, ci s'a întâmplat tocmaĭ contrariul : ferul şi arama devin maĭ preţioase, de cum aŭ fost vre-o dată, amestecându-le cu aluminiŭ. Aŭ fost necesare încercărĭ scumpe şi o activitate neobosită spre a descoperi oare-carĭ screte ce înconjoară aluminiul şi a înlătura nişte greşelĭ ce s'aŭ ivit la început în fabricaţiune. In curând s'a observat că un alt corp, ce se găsea în pământul lutos, solicium, făcea ca aluminul să fie fragil şi aproape fără valoare· dacă nu se eliminează din el cu îngrijire ; s'a făcut descoperirea că unele ape alcaline, sărate, atacaŭ extraordinar aluminiul şi s'a susţinut chiar că apa de mare influenţează asupra luĭ în chip prea fatal, în cât ar fi imposibil de a construi corăbiĭ din acest metal.

Dar încercările făcute în mod ştiinţific aŭ dat următorul rezultat : Aerul uscat şi umed, ce produce ocsidaţie, aşa numita rugină, la toate metalele, afară de aur şi platină (chiar argintul devine cu timpul vânăt saŭ negru), n'are nicĭ o influenţă asupra aluminiuluĭ pur. Acidul sulfhidric care se găseşte totdeauna în aer, maĭ ales în locuinţe, şi înegreşte în curând toate obiectele de argint, nu atacă aluminiul, precum nicĭ amoniacul.

Acidul salicilic şi potasa bicarbonată însă atacă şi chiar disolvă aluminiul, maĭ ales când le întrebuinţăm în stare caldă. Din contra, acidul citric şi acidul acetic, precum şi sudoarea, scuipatul, etc., îl lasă neatins, aşa că aluminiul curat poate fi întrebuinţat foarte bine pentru aparate medicale.

Topirea şi turnarea aluminiuluĭ se fac prea lesne ; baterea saŭ făurirea are mare avantagiŭ, daca se face în stare rece. Aluminiul făurit rece devine maĭ tare şi maĭ elastic de cât altfel, pe când aluminiul făurit în stare caldă devine fragil şi crapă.

Aluminiul cu greŭ poate fi lipit, dar se pot face din el plăci, monete, rulourĭ saŭ valţurĭ şi în oare-carĭ condiţiunĭ poate fi arămit, argintat şi aurit.

Să vedem acum întrebuinţarea aluminiuluĭ pur, spre a recunoaşte valoarea acestuĭ metal noŭ.

După cum am maĭ spus, el purifică de minune ferul şi arama, apoĭ la turnare împiedică formarea băşicilor, prin care adeseorĭ deveniaŭ fără valoare însemnate părţĭ de construcţie, ce se confecţionaŭ până acum din acele metale.

El s'a întrebuinţat deja cu succes pentru vase de bucătărie· căcĭ acidele organice nu'l atacă de loc; din aluminiŭ se fac farfuriĭ, tave, păhărele, etc., carĭ nu se negresc nicĭ odată ; apoĭ linguri, furculiţe şi pahare de bere. In Germania e vorba să se fabrice pentru toată oştirea germană sticle de aluminiu, pentru că nu se sparg lesne, nu ruginesc şi sunt mult maĭ uşoare de cât vasele de sticlă.

In tehnica ce lucrează cu acidurĭ şi fermenturĭ, în boiangerie, în fabricele de oţet, etc., se întrebuinţează de câtva timp cu un succes deosebit instrumente şi aparate de aluminiŭ. Aluminiul e foarte uşor şi de aceea se întrebuinţează la fabricarea de binoclurĭ, telescoape, aparate chirurgicale, instrumente pentru navigaţiune, pentru observatoriĭ, etc., şi sunt puţine oraşe marĭ astăzĭ, în carĭ să nu se vadă expuse prin galantare cheĭ nouĭ de casă din aluminiŭ, ce sunt aşa de uşoare, în cât nu le simte cineva în buzunar.

Deoarece aluminiul are un sunet maĭ tare şi maĭ frumos decât argintul, de aceea se întrebuinţează la turnarea clo-

potelor; apoĭ se fac din el escelente instrumente de muzică, trâmbiţe şi bombardoane; până acum asemenĭ instrumente cântăreaŭ treĭ chilograme şi eraŭ o greutate pentru muzicanţĭ; astăzĭ sunt instrumente muzicale marĭ de aluminiŭ cântărind d'abea un sfret de chilo.

Din aluminiŭ se fac luntriĭ şi velocipede, cutiĭ pentru conserve; se întrebuinţează la împachetarea de ciocolată, ceaiŭ, brânză şi tutun, în locul staniolului, care oxidează; s'aŭ făcut încercărĭ de a confecţiona din aluminiŭ codiriştĭ de lăncĭ, precum şi părţile de metal de la chivere. In fine aluminiul pur s'a întrebuinţat cu mare avantagiŭ spre a înlocui lemnul, fildeşul, cornul şi alt material de acest fel. Pieptenii din aluminiŭ pur aŭ nu numaĭ avantagiul de a fi maĭ uşor decât pieptenii de corn (de boŭ), dar maĭ niciodată nu se rupe vre-un dinte.

Acum e vorba de a bate şi monetă de aluminiŭ, maĭ ales spre a înlocui monetele de nichel şi monetele maĭ marĭ de aramă. In fine se crede că aluminiul, care cântăreşte aşa de puţin, se va putea folosi cu avantagiŭ pentru construcţiunĭ de aerostate, maĭ ales pentru maşinele ce aŭ să cervească la dirijarea baloanelor.

După cu am menţionat deja aluminiul în aliagiŭ e aproape maĭ preţios pentru întrebuinţarea practică, decât în stare pură. Topind împreună aramă şi aluminiŭ obţinem aşa numitul bronz de aluminiŭ, ce întrece toate celelalte bronzurĭ în cea ce priveşte soliditatea, elasticitatea, flexibilitatea şi tenacitatea. E vorba numaĭ de a se şti cât aluminiŭ să adaogĭ pentru cutare saŭ cutare scop. Orĭ ce fabrică poate face a devăratul amestec cu atât maĭ lesne, cu cât aluminiul devine lichid extraordinar de iute şi de subţire, şi dacă se adogă la aramă, fier şi cositor, le face să devie foarte repede lichide.

Intrebuinţarea bronzuluĭ de aluminiŭ se recomandă maĭ ales pentru tot felul de părţĭ de maşinĭ, ca roate, ventile, cazane, tuburĭ şi funiĭ de sârmă. Din bronz de aluminiŭ s'a efectuat şurupurĭ de corăbiĭ şi părţĭ întregĭ de nave, deoarece apa de mare îl atacă mult maĭ puţin decât toate celelalte bronzurĭ şi aliagiurĭ. Ne aşteptăm ca în curând să se construiască nave întregĭ din bronz de aluminiŭ. Aluminiul fiind mult maĭ uşor decât fierul şi arama, se poate admite că asemenĭ nave vor avea o iuţeală mult maĭ mare decât vapoarele de oţel de astăzĭ, cu aceleaşĭ maşinĭ.

Afară de aceasta se maĭ crede, că viitoarele ţevĭ de tunurĭ şi de puştĭ se vor face numaĭ din bronz de aluminiŭ. Ţevile din bronzul acesta nu ruginesc, se usează maĭ puţin decât tunurile de oţel, sunt de treĭ orĭ şi jumătate maĭ uşoare decât tunurile de bronz saŭ oţel şi se încălzesc maĭ puţin, chiar dacă se trag focurĭ maĭ repede şi timp maĭ îndelungat deoarece bronzul de aluminiŭ e în stare să absoarbă foarte multă căldură.

Dacă adăogăm la aramă şeapte la sută aluminiŭ obţinem un bronz de o coloare aurie, foarte potrivit pentru ceştĭ, statuĭ, nasturĭ, etc.

Rezultate tot aşa de favorabile a dat şi alama de aluminiŭ, care se poate întrebuinţa pentru alte scopurĭ, decât bronzul de aluminiŭ care astăzĭ este deja metalul relativ cel maĭ ieftin ce se întrebuinţează în tehnică.

S'a găsit că alama de aluminiŭ este un metal ce nu rugineşte nicĭ odată; care în foc devine aşa de moale, încât se pot face din ea orice obiecte de toate formele, iar la răceală devine tare ca orice bronz de fosfor saŭ ca cel maĭ bun oţel topit. Dacă maĭ adăogăm şi uşurinţa alameĭ de aluminiŭ şi eftinătatea eĭ, atuncĭ trebue să spunem că în fine s'a găsit un material ce corespunde oarecum idealuluĭ ce s'a făcut deja acum cincĭzecĭ de anĭ despre aluminiul pur, a căruĭ întrebuinţare în tehnică va rămânea restrânsă.

Acest ,,argint de lut", cum s'a numit aluminiul în Franţa odinioară, pare a deveni maĭ preţios decât aurul, maĭ practic decât fierul şi poate fi considerat ca metalul viitoruluĭ, pentru a căruĭ întrebuinţare se deschid în fiecare zi terenurĭ nouĭ.

Sunt numaĭ câţiva anĭ de când noul metal a ajuns în comerţ pe o scară maĭ întinsă şi deja putem zice că a câştigat lumea în partea sa. Ne putem aştepta ca aniĭ viitorĭ să ne aducă surprinderĭ colosale pe tărâmul industrieĭ aluminiuluĭ şi poate deja către finele secoluluĭ se va dovedi, că pe lângă avântul ce a luat electrotehnica, cea maĭ mare însemnătate pentru tehnică o are invenţiunea aluminiuluĭ şi a aliagelor sale.

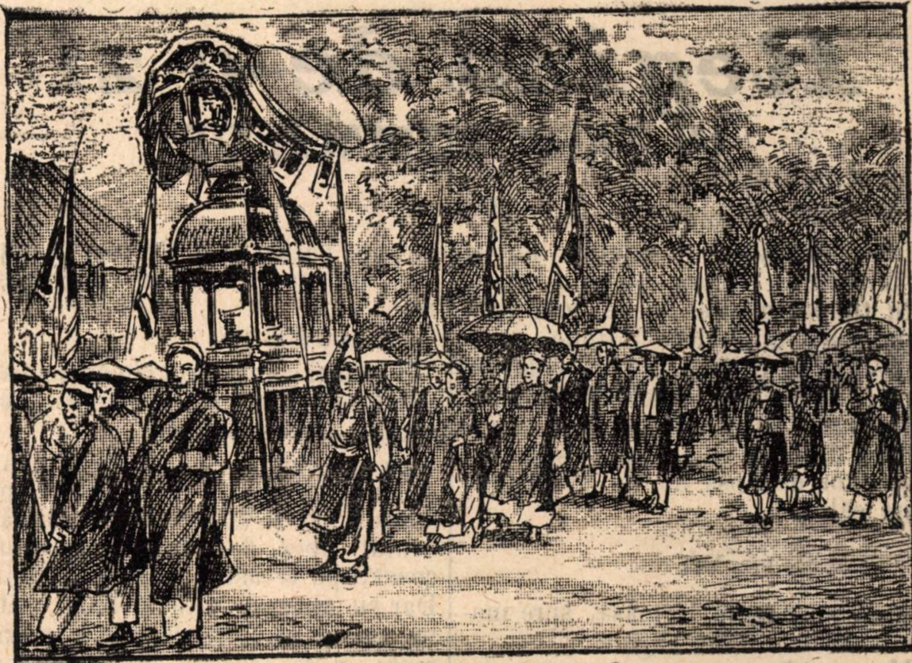
IMPĂRATUL ANAMULUI

şi

GENIUL PAGODELOR

Ca să arate interesul ce poartă poporuluĭ său, noul împărat al Anamuluĭ a făcut acum de curând o largă distribuire de pergamente, căcĭ după credinţa populară diplomele atrag toate fericirile asupra titularilor şi chiar asupra vecinilor lor. E o întreagă sărbătoare această distribuire şi ea se face cu mare pompă. Un defileu de nenumărate steagurĭ împrumutate celor maĭ celebre pagode, un sgomot infernal de gongurĭ, strigăte de veselie.

Ceremonia s'a făcut la Haiphon. O lungă procesiune, compusă din delegaţiĭ purtând stindarde şi însoţite de muzicĭ ciudate, s'a dus dis de dimineaţă la reşedinţă, care este şi primărie. Dată fiind importanţa ce se dă aceste sărbătorĭ, reprezintanţiĭ Franţeĭ au luat parte, şi eĭ, în numele împăratuluĭ Anamuluĭ au remis diplomele titularilor, carĭ trebue să le depună apoĭ, pios, la picioarele g[eniilor] binefăcătoare. Aceste diplom[e] sunt cât nişte ziare de-ale noastr[e]. In mijlocul lor e un pătrat mare în[-]podobit cu desene bizare în gust[ul] anamit. In acest pătrat figurează semnele rituale carĭ trebue să adu[că]



Delegaţiile se duc la reşedinţă

fericirea titularului și'i va da noroc în toate.

Există, în toate, o asemănare între China și Anam. In instrucția publică gradele sunt copiate după cele ale Chinei; gradele mandarinatului există ca și în China.

Mandarinii au dreptul la denumiri onorifice analoage cu titlurile noastre de Alteță, Excelență, etc., dar cu o pompă neobișnuită la europeni.

Iată lista acestor ciudate titluri:

Mandarinii de gradul întâi au dreptul la titlul de *Excelență cu renume strălucit*. Mandarinii de al douilea grad au dreptul la titlul de *Excelență cu renume glorios*. Cei de gradul al treilea sunt *Excelențe la administrația meritorie*. Cei de gradul al patrulea sunt *Excelențe cari trebue să fie primite pretutindeni cu respect*. Cei de gradul al cincilea sunt *Excelențe de considerație universală*. Cei de gradul al șaselea *Excelențe de considerație mijlocie*. Cei de gradul al șaptelea: *Excelențe de model mijlociu*. Cei de-al optulea grad sunt *Excelențe considerate la Curte*. Cei de-al noulea: *Excelențe a căror administrație inspiră respect*. Cei de-al zecilea sunt *Excelențe a căror dreptate trebue respectată*. Cei de-al unsprezecilea grad sunt *Onorabili de virtute stăruitoare*. Cei de-al douisprezecilea grad sunt *Onorabili din lumea literaților de considerație*. Cei de-al 13-lea, sunt *Onorabili din lumea literaților convenabili*. Cei de-al 14-lea grad sunt *Onorabili ce'și îndeplinesc convenabil funcțiile*. Cei de-al 15-lea grad sunt *Onorabili ce se ocupă cu grijă de mandarinatul lor* și așa mai încolo până la *Onorabili prin funcția lor*.


In așteptarea distribuirei diplomelor

Ierarchia chineză se împarte în șapte ordine de cetățeni. In cap vin mandarinii, apoi războinicii, literații, bonzii, plugarii, lucrătorii, negustorii.

Fie-care mandarin poartă ca semn distinctiv al rangului ce ocupă ierarhic un fel de globuleț sferic ce se pune în vârful bonetului oficial ce'i servește de coafură. Aceste globulețe variază în materie și valoare după importanța slujbei purtătorului lor. Clasa întâia îl poartă de piatră prețioasă roșie; a doua de mărgean. Apoi vine piatra prețioasă inferioară ciselată în formă de floare. Ultima clasă de mandarini poartă globulețul de aur sau numai poleit.

Regină de-o zi

IN ȚARA SOMALILOR

— Urmare —

Intervenirea ei, îi asigura un fel de împărăție asupra bietului băiat.

In timpul acestei scene, marinarii isprăveau, unii de a întinde vre-o douăzeci de corturi în partea despre mare; alții a bate scânduri în jurul puțului; și alții a transporta răniții cari în cabinele din vapor sufereau îngrozitor de lipsă de aer, și de prea mare căldură.

VII

Apoi se așezară la masă, spre marea bucurie a d-nei Cigon.

Mai era încă carne proaspătă, legume, așa că dejunul fu foarte gustos.

Landrin sta mai la o parte, gânditor; deodată tresări, căci pe la spate u apucat fără de veste, de måneca aineï.

Se întoarse repede și se isbi față n față cu Jâ care, aplecându-se pe ine, ca și cum i-ar fi fost teamă să u fie zărit de afară, 'l tiri dupe el în spre parapet, arătându-i în depărtare, pe coastă, un punct negru și îi zise:

— Abu-Bakar!

Tânărul comandant chemă pe Courville pentru a'i tălmăci știrile ce 'i aducea despre Somali.

Jâ era dotat cu o vedere uimitor de pătrunzătoare, căci atât comandantul, cât și cocoșatul nu zăriră cu ochiul liber, de cât o pată întunecoasă, pe creasta cenușie a colinei. Dar cu ajutorul unui ochian, putură în adevăr să vadă că era o trupă în marș, și că această trupă era foarte numeroasă.

In capul ei, avea un strengar de talie 'naltă cu un fel de turban verde pe cap, și o tunică stacojie, care 'nainta cu pas sigur. Pe același rând, mergea un negru, de înfățișare mediocră, purtând un costum alb, care părea murdar de cărbuni.

In spatele lor, la vre-o 20 de metri depărtare, venea un număr mare de războinici, cari se măreaŭ din clipă în clipă, dar cari nu aveaŭ nici o înfățișare de amenințare, ceea ce uimi mult pe Jâ.

— Nu vin ca să atace, zise Jâ.

— De unde știi tu asta? întrebă Courville.

— Somalii, răspunse negrul, când vin porniți în spre atac, țipă, sbiară, fac gesturi nebune, pentru a-și ațița furia. Uite-i, scoboară în câmpie, fără a-și agita armele și Abu-Bakar nici nu e în mare ținută.

— Tu crezi însă, că vin în spre noi?

— Sunt sigur.

— Cine-i omul acela cu care vorbește?

— Nu-l pot vedea la față.

— Uite-te cu ochianul—zise Courville.

Jâ, îndată ce apropie ochianul de ochi, dete un țipăt:

— Alah!

— Ce este?

— Este chiar Abu-Bakar în fruntea răsboinicilor.

— Dar celalt?

— Nu 'l-am mai văzut?

Landrin îi luă ochianul din mâini și privi.

— Ce păcat, că sultanul acesta arată așa de bine. El este, uite! dar eŭ 'l cunosc pe cel de lângă el.

— Adevărat?

— Se înțelege! Este șoferul nostru Nour.

— Nu se poate!

— Ba da, ba da! Acum nu mă maĭ mir dacă dupe ce s'a scotocit prin toate colțurile nu am dat de el.

— Dar, pe unde dracu o fi eșit din stâncĭ?

— Asta mă întreb și eŭ.

— Știțĭ ceva, adaogă Courville, că dacă a găsit vre-o eșire pentru a fugi, Somaliĭ pot cunoaște altele pentru a sosi până la noĭ, și atuncĭ.....

— Aĭ dreptate, zise repede Landrin. Gobert, urmă el, adresându-se celuĭ dintâĭ locotenent, ia 20 de oamenĭ bine înarmațĭ și scoborâțĭ pe sfărâmăturĭ și așteptați-mă că vin și eŭ numaĭ de cât.

— Se mobilizează, comandante? întrebă Tartyfume.

— Da, d-le, răspunse Landrin.

— Atuncĭ prezent!

— Și eŭ! declară Taxile scoțând și un gemăt de durere.

— D-ta, nu, d-le Palangrotte, d-ta nu eștĭ în stare: intră maĭ bine într'un cort.

— Așa, cu femeile la un loc! murmură Palangrotte.

— Unde sunt malandriniĭ? întrebă gasconul apropiindu-se de parapet: o! aŭ mobilizat și eĭ!

— D-le Cook, reluă Landrin, intră în cortul d-tale; și d-voastră cucoanelor, precum și toată lumea care nu poate lua parte la combatere.

— D-le, întrebă Jeanna Angerolles pe căpitan, oare vaporul este amenințat de vre-un pericol?

— Pentru ce această întrebare d-ră?

— Pentru că mi-am lăsat pentru astăzĭ dupe amiazĭ ca să-mĭ mut un mic geamantan, cu niște lucrurĭ fără valoare, dar la carĭ țin foarte mult.

— D-ta vezĭ unde sunt prădătoriĭ.

— Cred că până să ajungă aicĭ, maĭ aŭ vre-o 20 de minute; — am vreme; mă lașĭ să mă duc să-mĭ iaŭ acel geamăntănel?

— Maĭ bine ar fi să trimițĭ pe unul din marinarĭ.

— Nu; prefer să mă duc eu singură.

— Cum doreștĭ, dar nu întârzia. Cum plecă d-ra Angerolles, Landrin luă măsurile definitive. Cel d'al douilea locotenent fu însărcinat cu artileria, cu Torix ca șef al lor.

— D-tale, dragul meu domn Vaillant, îțĭ încredințez comanda fortărețeĭ, în lipsa mea.

— Foarte bine, comandante.

— Veĭ pune pazitorĭ pe coridor, vre-o 10 oamenĭ, și dacă Somaliĭ încep atacul, îĭ veĭ servi cu focurĭ de puștĭ și tunurĭ.

— Am înțeles, comandante.

— Cele două tunurĭ trebue îndreptate în așa fel ca să măture cele două aripĭ ale trupeĭ dușmane. Unul îșĭ va descărca mitraieza în stânga și celalt în dreapta; cu chipul acesta Somaliĭ vor rămâne în mijloc, menținuțĭ într'o coloană compactă, prin care carabinele d-tale vor face ușor ravagiĭ. Aĭ înțeles...

— Perfect!

Landrin, pînă în momentul naufragiuluĭ, trecuse în ochiĭ călătorilor de un tânăr brav, grațios cu toată lumea, dar în fond neînsemnat.

In schimb, activitatea luĭ, hotărîrea vie și iute de la dezastru încoace, îl scosese intr'un relief extraordinar.

Toțĭ îl ascultau cu o supunere oarbă, și când matelоțiĭ auziră ordinele date de comandantul lor, fură sigurĭ că se petrece ceva serios și se puseră pe lucru cu toată inima.

Somaliĭ scoborau în spre plajă cu mare iuțeală. Sgomotul lor creștea și se auzea din ce în ce.

Cum se apropiau, se vedea bine că erau maĭ mulțĭ de o mie.

Landrin încruntă din sprâncene, gândindu-se că puteau prea bine să înconjoare Stâncile Geniurilor ca furnicile.

— Ne-am prăpădit. Aștia vor să ne spulbere de pe fața pământuluĭ, zise Palangrotte.

— Aĭ draculuĭ! Sunt și cu femeile.

— Așa e! răspunse Vaillant.

Jâ, care se furișă după parapet, privea și el, cu o privire arzătoare, marșul Somalilor. De odată întorcându-se spre Courville:

— Aduce și aïat-ul luĭ?

— Ce este aia aïat?

— Este banda luĭ de muzică, răspunse negrul.

Cocoșatul crezu că, după obiceiul popoarelor, Somaliĭ mergeau la bătălie cu muzica, ca să îmbărbăteze pe luptătorĭ; dar Jâ le spuse:

— O, nu; vă înșelațĭ. Nicĭ odată nu'șĭ duce aïatul la războĭ. Abou-Bakar trebue să aibă alte gândurĭ. Luptătoriĭ luĭ au aerul a merge maĭ mult la o serbare.

— Comandante, să asvârl o prună escogrifuluĭ ăluia împopoțonat ca un împărat roman? Uite că este drept sub ochiul și mâna mea, — întrebă Tartyfume.

— Nu, d-le, așteaptă.

Abia sfârși aceste cuvinte Landrin, când sultanul se opri la 300 de metri depărtare.

Și pe când oameniĭ luĭ se imobilizau, păstrând distanța lor la spatele luĭ, Nour ridică în aer un baston, în vârful căruia era prins un petec de pânză albă.

— Ce este asta? — întrebă Tartyfume; cer să se predea?

— Așĭ! — oftă Palangrotte — cum îțĭ închipuĭ așa ceva?

— Ne putem arăta? - întrebă Landrin pe Jâ.

— Da; săgețile dacă ar ataca cu ele, s'ar opri în drum.

— Eĭ au puștĭ?

— Cincĭ sau șease, cu cremene.

— D-lor, reluă căpitanul, fițĭ bunĭ de vă urcațĭ cu mine pe parapet?

Landrin, Vaillant, Courville și Savinien, se urcară sus; unul din eĭ fâlfâi o batistă albă pentru a arăta că primeau să parlamenteze împreună; — atuncĭ se produse un spectacol curios și neașteptat.

Abu-Bakar, Nour, și toțĭ răsboiniciĭ 'șĭ aruncară armele pe nisip, pentru a dovedi intențiunile lor de pace; apoĭ Sultanul făcu vre-o sută metri, escortat numaĭ de Nour și de alțĭ douĭ somalĭ și oprindu-se apoĭ ca un om care așteaptă, privi în direcția Stânceĭ Geniurilor.

— Mimica luĭ este foarte deslușită, zise Vaillant; comandante, iată-te poftit la dânsul pentru a parlamenta.

— O fi cuminte, ce zicĭ, Jâ?! întrebă Courville.

— Atât timp, cât vor fi femeile și copiiĭ în mulțime, Abu-Bakar nu va ataca. Pentru un moment, nu e primejdie. de nicĭ o trădare, respunse Jâ.

— Dar ce va fi vrând dela noĭ? întrebă și Tartyfume, văicărindu-se de şale.

— Trebuie să scoborâm înaintea luĭ, zise Landrin.

— Nu d-ta, comandante.

— Ba din potrivă, eŭ maĭ întâiŭ.

— Atuncĭ, te însoțim, adăogă Vaillant.

— Ceea ce vreĭ să facĭ, este foarte îndrăsneț, zise Courville.

— Știu.....

— Nu ne putem scoborî de cât prin puțurĭ, și dacă ne atacă, vom fi ușor prinșĭ, 'nainte d'a ne putea urca unul câte unul.

— Asta e așa, dar consimțițĭ ca să avem aerul că ne este frică?

Să le dăm o asemenea opinie ar fi alt pericol.

— Așa e.

— Nu avem dar încotro. — Cine vrea dar să mă însoțească?

— Eu, eu, eu, ziseră cu toțĭ odată, Vaillant, Courville, Savinien și chiar și Palangrotte.

Dar pe Taxile, cu toată buna luĭ voință, 'l rugară cu stăruință să rămâe pe platformă, cu locotenentul al doilea și cu vre-o 10 marinarĭ, carĭ primiră poruncă a descărca la focurĭ în somalĭ, pe dată ce i-ar vedea că 'ĭ amenință.

Jâ le maĭ spuse următoarele:

— Dacă Nour știe câte puștĭ avețĭ și dacă maĭ știe că avețĭ și tunurĭ bine înțeles că a convins pe Abu

Bakar să se tocmească cu d-voastră ; luaţi însă seama şi nu vă angajaţi la nimic.

Şi mai cu seamă, d-şoara cu părul blond să nu se arate, adăogă negrul codindu-se.

— Dar de ce? întrebă cocoşatul cam supărat de interesul cu care vedea pe Jă că vorbeşte de d-ra Angerolles.

— Credeţi mă, răspunse Jă.

— Tu te scobori cu noi?

— Nu. Sultanul nu trebuie să ştie că sunt aci.

Landrin trimise pe Tartyfume să roage pe Gobert, ca să se urce cu toată lumea pentru că el avea de gând să ascundă în fundul puţurilor pe cei 40 de marinari disponibili, cari erau gata să sară la orice s'ar fi întâmplat.

Gasconul însă, se întoarse dupe 7-8 minute, şi zise:

— Locotenentul informează pe comandant, că a descoperit trecătoarea pe unde a trebuit să fugă Nour, şi că pe acolo este foarte uşor de scoborât pe plajă.

— A! foarte bine, vom eşi pe drumul acela.

Dar oamenii lui Gobert, tot să se scoboare în puţuri, pe acelaş drum chiar; dacă pot fără a fi văzuţi, dacă nu, să fie scoborâţi cu frînghii.. Acum să mergem să vedem.

Cum plecă dupe platformă Landrin şi cu statul lui major improvizat, eşi Micşunica din cortul d-rei Angerolles.

Mititica, pe care o lăsase adormită, se deşteptase. Primul ei cuvânt fusese: Mamă!

La această chemare fără răspuns, Blanşeta, apucată de frică, eşise din cort, aproape dibuind.

Dibuind, căci micuţa nu mai distingea nimic în jurul ei, cu tot soarele, decât o fâşie de lumină care o călăuzise afară.

Torix o văzu împleticindu-se, cu braţele 'ntinse, ca un orb.

Cu capul gol, pe soarele acela groav, ea repeta: Mamă! mamă!

— Drăguţa mea, drăguţă! nu trebuie să stai aci, 'i zise Torix, luând-o în braţe, pe când fetiţa cu un zâmbet trist şi cu inima uşurată 'i şoptea:

— Tori!, Tori! Ce noroc!

Cu cât drag se sărutară amândoi; apoi ducând-o în cort şi aşezând-o pe genunchi o întrebă:

— Nu'ţi e foame, micuţa mea?

— Da, sete.

— Bine, aşteaptă o clipă.

Şi tot repetându-şi în gând cu inima sfâşiată:

— Oarbă! D-zeule, oarbă! scoase dintr'o ascunzătoare o sticlă cu lapte şi pesmeţi, pe cari îi pusese bine pentru idolul lui, şi 'i dete să mănânce şi să bea, în o dragoste de mamă.

O privea foarte mişcat, cu ochii plini de lacrămi, pe când ea 'şi potolea foamea, şi el cugeta la pericolele pe care avea să le îndure, sărmana fetiţă.

Apoi printr'o uşoară asociaţie de idei, se înfioră la gândul că aveau să se bată cu Somalii; şi Micşunica nevăzând, putea fi cuprinsă de spaimă, auzind sgomotul de puşcă şi bubuitul tunurilor.

Atunci, sărmanul om, mângâind-o pe păr frumuşel şi cu blândeţe, 'i zise cu vocea lui cea mai dulce:

— Ascultă, Micşunico, ştii tu ce vrea să zică a fi cuminte?

— O! da, răspunse drăgălaşa copilă, m'a învăţat mama. — Unde e mama?

— E bolnavă, scumpa mea, ca şi tine.

— Şi nici ea nu mai vede? întrebă Micşunica cu o expresie de groază.

— Nu, nu mai vede, nici ea, repetă uriaşul, cu o sforţare enormă... pentru a înăbuşi suspinele cari 'i sfîşiau inima.

— O să mă duci lângă ea?

— Da, micuţa mea, cum s'o deştepta.

Dar era prea mult pentru bietul Torix cari isbucni în plâns.

Micşunica se gândea... sărmanul şi bunul marinar, începu iar să-i vorbească:

— Ascultă, acum în curând, astăseară, sau mâine, trebue să fii cuminte.

— Şi tu, Tori, eşti cuminte?

— Da, răspunse uriaşul mirat de întrebare.

— Nu e adevărat. Mama mi-a spus: «Când eşti cuminte, nu plângi» şi tu plânseşi acum... De ce? spune!

— Am să-ţi spun dar nu acum, îi spuse el, aproape înăbuşit; 'nainte de asta, am să-ţi spun că au să se dea focuri de puşci.

— Ştiu.

— Să nu'ţi fie frică.

— Nu are să'mi fie dacă voiu fi cu mama mică şi cu d-na, adăogă ea oftând.

— O să tragă însă şi cu tunurile.

— A, alea sunt puşti mari, mari!

— Da, dar fac sgomot mare, mare, reluă Torix. Poate că o să te deştepte sgomotul; n'o să te sperii, nu e aşa?

— Tu ai să faci aşa sgomot?

— Da, dar să nu te sperii...

— Şi de ce ai să faci aşa sgomot?

— Torix! — strigă cineva de afară.

— Ce este?

— Vino!

— Să nu'ţi fie frică, Micşunico!

— Nu, nu.

— Să nu eşi afară, în soare, îmi făgădueşti?

Micşunica, drept ori-ce răspuns, întinse braţele şi apucă de gât pe Torix, pe care îl sărută lung, zicându'i:

— Haide, du-te de fă sgomotul acela mare, că n'are să'mi fie frică.

Torix se repezi pe platformă; dar nu era vorba nici de puşti, nici de tunuri; provizia de curaj pe care voise a o da scumpei lui micuţe fusese de prisos pentru un moment; cei 10 marinari comandaţi de Vaillant, cu puştile în mână, priveau peste parapet şi păreau foarte uimiţi de spectacolul ce se desfăşura înaintea ochilor lor.

Sultanul Abu-Bakar era aşezat pe un covor, cu picioarele încrucişate turceşte şi înconjurat de trei acoliţi, printre cari Nour părea cel mai de seamă. Era in faţa lui Landrin, care avea lângă el pe Courville şi pe Tartyfume.

Carabinele lor stau pe nisip aproape de ei.

Când se apropiaseră de şeful Somalilor, acesta le făcuse semn să'şi lase armele la distanţa pe care o avea şi el însuşi.

Courville însă se grăbise a spune lui Nour în englezeşte că ei veneau ca amici, dar că obiceiul ţărei lor este de a nu se despărţi niciodată de puştile lor şi că trebuesă se încreadă în cuvântul de oameni cinstiţi.

(Va urma).

Toţi abonaţii la

„ZIARUL CALATORIILOR"

Participă cu începere de azi, la următoarele mari şi de valoare premiĭ:

1) **O sobă «Godin» No. 3,** cumpărată de la cunoscuta casă: Industria Metalică «**Marcu**», B-dul Elisabeta, No. 5.

2) **Una puşcă fină de vânătoare,** cu 2 ţevĭ, cal. 12,din vechia şi renumita fabrică **Pieper-Bayard.**

3) **Un pistol automat de buzunar, Pieper-Bayard,** modelul cel maĭ noŭ, fiind de calibru mare, 7.65, însă format redus, foarte portativ.

4) **Una carabină de mare precisie,** cal. 22, **Pieper-Bayard,** semi-automatică.

Toate aceste 3 arme sunt cumpărate de la marele magazin **B. D. Zisman,** 44, calea Victorieĭ, furnizorul Curţeĭ Regale.

5) **Una oglindă mare veneţiană** de cristal;
6) **Una măsuţă de toaletă,** cu oglinzĭ de cristal;
7) **Una maşină de cusut** de mână;
8) **Două frumoase tablourĭ.**

Toate aceste 5 obiecte sunt cumpărate dela marele magazin de mobile **Marco Dattelkremer,** str. Carol, No. 62.

9) **Una pendulă de biuroŭ;**

10) **Una chisea de argint de China,** foarte frumoase obiecte, cumpărate de la magazinul de încredere **Schmith & Stratulat,** calea Victorieĭ, 53.

11) **Un gramofon perfecţionat;**

12) **Una mandolină,** din lemn de palisandru, ornată cu sidef, cumpărate de la marele magazin de muzică **Jean Feder,** calea Victorieĭ, 54.

13) **Una fructieră,** argintată şi aurită, cu 12 cuţite pentru desert, aurite, cumpărată de la cunoscutul magazin de bijuterie **Th. Radivon,** B-dul Elisabeta, 9 bis.

14) **Una toaletă de bambu veritabil,** cumpărată de la bine asortatul magazin de mobile de trestie şi bambu, **D. Litmann,** strada Lipscanĭ, No. 3.

15) O duzină crema «Flora».
16) O » săpun «Flora».
17) O » pudră «Flora».
18) **2 ceasornice** de argint, pentru bărbat.
19) **5 abonamente** pe 6 lunĭ la ziarul umoristic «Veselia».
20) **5 abonamente** pe 3 lunĭ la ziarul «Universul literar».

Toate aceste frumoase premiĭ se oferă cu începere de azĭ, prin tragere la sorţĭ, abonaţilor «Ziaruluĭ Călătoriilor».

Preţul abonamentuluĭ: Leĭ 5 pentru un an, Leĭ 2.60 pentru 6 lunĭ.

Anul XII.— No. 714. 10 BANI IN TOATA ȚARA Mercurî, 12 Ianuarie, 1911

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

ȘI AL INTÂMPLĂRILOR DE PE MARE ȘI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI
Lei 5.—Pe un an în toată țara
» 2.60 » ½ » » » »

Redacția și Administrația
No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR
Apare odată pe săptămână
— MARȚEA —



Zări un șef dahomean, și se repezi singur, înaintea camarazilor. —Vezi pag. 4888.

In vremea amazoanelor dahomeene

Eroismul lui Semba-Dialo

După bătaia soarelui primită toată ziua pe laguna Denham, la înălțimea satelor lacustre Avansury și Ketenu, Porto-Novo răsări dintr'o perdea deasă de copaci. Elicea „Opalului" își precipită sforăelile între țărmii canalului Toché, unde caimani enormi se lăfăiaŭ în ultimele raze ale apusului; debarcarăm la ractoreria Regis.

A doua zi fu marșul în mlaștinele Ouémé. Snegalezii trăgeaŭ contra boilor, și ca să-și dea curaj, cântaŭ refrenuri din țara Boudou.

— Hide, Semba, cântă!

Și Semba, frumosul cântăreț al coloanei, spunea cuplete senegaleze, pățaniile eroilor negri.

Tiraliorii îl însoțeaŭ, plescăind din limbă, ceea ce dădea impresia unui concert de castaniete...

Trecurăm mlaștinele pestilențiale Keresa. Camparăm la Dogba, unde o-semintele albe ca creta pătaŭ pământul negru...

De la G'bédé, sub neîncetatele atacuri ale dahomeilor, presărăm la fiecare campament răniți i incapabili de a urma marșul coloanei.

Senegalezii fiind semnalați, mergeam acum fără să cântăm și, din când în când, artileriștii luptaŭ trup la trup ca să respingă atacurile prea îndrăznețe.

Semba se întorcea din luptele aceste roșu ca un măcelar.

Intr'o dimineață, în toiul învălmășelii, pe când tunurile aruncaŭ grămadă pe marsuini și amazone, se aruncă singur, înaintea camarazilor, ca să se bată ca acolo... în țara Boudou. Zări, înconjurat de o gardă de luptători îmbrăcați în *gris-gris*, un minunat șef dahomean.

Se repezi, cu capul în jos, ca un taur, în spre șef, căruia îi zdrobi cu o lovitură fața, și pe care îl aduse, scuipându-și dinții, în mijlocul uralelor tiraliorilor.

Semba începu să-și urle refrenul.

Bombala que te
Mai cone oa...
Mai cone oa...

și, ca un leŭ, fără arme, se repezi tot singur, sugrumă, sparse piepturi și făcu gol în jurul tunului săŭ.

Beat de măcel se repezi după fugari, ucizând mereŭ în veșnicul luĭ hohot de râs.

De odată dispăru. Impresurat de dahomeeni, Semba căzuse, leșinat, trântit de o lovitură de ciomag...

La apelul de seară, fu numărat printre dispăruți.

*

...Iși reveni în fire legat de un stâlp. Incercă să se miște, dar în zadar. Iși aduse aminte de odată... A! da... bătălia... lovitura...

Era prizonier și nu se înspăimântă de chinurile ce avea să îndure și pe care le cunoștea, cum le auzise povestite într'o seară, de un camarad care evadase în chip miraculos din mâinile dahameenilor.

Cum începu să se miște, femeile se puseră să joace în jurul lui, bete, oribile ca niște furii, pe când fetișii, tatuați cu semne sacre, veneaŭ să-l scuipe în față.

In fața lui, dindărătul copacilor, luna apărea.

Gălăgia se făcu mai mare, urletele mai sacadate și mânile bătură mai cu furie.

Semba se silea să rămâe liniștit. La un moment, o amazonă îi tăe o ureche. Vru să sară, dar căzu cu fața la pământ, salutat de hohote de râs și de insulte...

Rachiul începu să circule mai din belșug și dănțuitorii fură cuprinși ca de un fel de *delirium tremens*.

Cealaltă ureche sări, rupând cu dânsa o bucată de obraz.

— Eŭ, Senegal, murmură el, dar sunt tot ca francez.

Semba se ridică.

In mijlocul chinurilor nenorocitul se gândea la țara lui!

Un războinic îi tăiă nasul, capul apăru ca un bulgăre îngrozitor, având în mijloc o gaură mare neagră, în care respirația făcea să clocotească sângele.

Ca să-i dea un chin și mai îngrozitor — dislocarea umerilor — fu deslegat de mâini, în timp ce sunete bizare de trâmbițe se auzeaŭ din spre sat.

Era un atac. Zăpăceala fu enormă.

Fără să se mai ocupe de prizonier, dahomeenii, speriați, o luară la fugă, aruncându-și armele.

Atunci, la picioarele stâlpului, biciuit de trâmbițele de atâtea ori auzite și atât de iubite, Semba se ridică; mâinile lui crispate isbutiră să rupă funiile ce-i țineaŭ picioarele; luă două sticle de rachiŭ ce zăceaŭ pe jos și se repezi urlând la amazoanele ce rămăseseră înlemnite de spaimă.

Cele două sticle îi slujiră de arme: ele sparseră capete, desfundară piepturi și în primele raze ale soarelui ce răsărea, Senegalezii, aiuriți, văzură venind spre dânșii un monstru oribil, agitând cele două cioburi de sticlă roșii de sânge:

Bambala que te
Mai cone oa...
Mai cone oa...

Samba-Dialo înebunise!

VIAȚA LA CONSTANTINOPOL

O apariţiune isbitoare la Constantinopol, sunt purtătorii de greutăți cari, în stradele înguste, adesea ripoase, înlocuesc camioanele; cei mai mulți sunt armeni, oameni puternici cari, încovoiați sub greutăți colosale pășesc încet pe stradă dând jos pe cei cari din nebăgare de seamă nu se daŭ îndată la o parte. Un singur om duce în spate până la opt măjĭ; greutatea e așezată pe un fel de scaun de hamal, pe spatele-i plecat. Cu deosebire e interesant transportul lăzilor grele și a buților pline; până la opt oameni, câte doui saŭ patru alăturea, împărțiți în două grupe, duc la deal și la vale asemeni de greutăți legate de drugi tari, ale căror capete le poartă pe umeri, făcând pași mici de aceiași măsură.

Unul din tablourile rari ale stradei ni-l procură pompierii voluntari. De vr'o zece ani există într'adevăr un corp de pompieri organizați militărește după modelul european, de către contele ungur Széchényi; acești pompieri aduc mari servicii, dar pentru că aŭ instrumente de stingere prea mari, nu pot să înainteze destul de repede prin stradele înguste; ba în unele părți nici nu pot ajunge. De aci vine că încă dăinuesc pompierii cei vechi cari aduc mai multă pagubă de cât folos.

In fie-ce mahala sunt tulumbagii, cei mai mulți de meserie hamali, cari, fiindcă fac pe pompierii, se bucură de oare-cari privilegii. La un semnal dat din turnul de observație, ei se reunesc în grabă și aleargă la locul incendiului cu tulumbele lor în mână.

Intr'o seară, când se aprinsese o casă în apropiere de hotelul în care mă aflam, am cunoscut pe acești pompieri ciudați. Mai întâiŭ auzii niște tropăituri înăbușite și niște strigăte sălbatice; apoi văzui o trupă de oameni pe jumătate goi, cu picioarele goale, cu făclii în mâini, apărând în fugă de după un colț. D'abia avuiŭ vreme să mă daŭ la o parte; cine întârziază să se păzească căci e călcat în picioare. O ceată turbată, nu alt-ceva! patru duceaŭ pe umeri o tulumbă; ceĭ-lalțĭ aveaŭ topoare, securi și frânghii.

Dar ce treabă fac aceşti tulumbagii? E adevărat că dânşii se află cei dintâi la locul sinistrului, de oare-ce merg în goană pe căile cele mai scurte, ori cât ar fi de înguste şi de grele; gândul lor însă este mai mult la furat de cât la stins; de aceea dânşii trebue să plece de la foc indată ce apar pompierii regulaţi.

Este şi o luptă de voluntari pentru curăţitul stradelor, asemenea foarte ciudată. Cine n'a auzit de câinii din Constantinopol? Sunt o rasă deosebită, urâţi, sbârliţi, murdari, jumătate lupi şi jumătate hiene, având făptura acestor din urmă.

Numărul lor nu se poate hotărî, dar pentru că se pot număra uşor grupele de câte o sută, trebue să fie cel puţin vr'o sută de mii. N'aŭ stăpâni, aŭ numai drepturi şi nici o datorie, afară poate de aceea de a curăţi stradele înghiţind toate murdăriile. Ei le curăţă într'adevăr de tot felul de materii animale şi vegetale, de oase, de bucăţi de carne, de resturi de mâncare cari putrezind, ar infecta şi mai mult aerul din mahalalele înghesuite. Câinii sunt, ca să zicem aşa, organizaţi in comune; fie-ce comună de câini îşi consideră mahalaua sa ca proprietate neviolabilă şi vai de câinele strein care ar îndrăsni să intre la dânşii; e muşcat şi tăvălit fără milă! Adesea lătrăturile sgomotoase şi urletele celor bătuţi anunţă ast-fel de lupte, turburând une-ori liniştea nopţei. Pe cât de folositori sunt aceşti dulăi într'un oraş, unde toate rămăşiţele se aruncă în stradă, pe atât ei sunt o pedică la circulaţia stradelor, deoarece, singuratici saŭ în potăi, nu se daŭ înlături de dinaintea nimănui. Adesea staŭ mai mulţi din ei lungiţi la soare pe trotuar; atunci n'ai ce să faci, trebue să-i înconjuri ca toată lumea, căci întrebuinţarea băţului ar întâmpina nu numai împotrivirea lor ci şi pe aceea a turcilor.

Afară de tabloul pitoresc al vânzătorilor gălăgioşi, al muzicanţilor, al cerşetorilor în haine pestriţe, al hamalilor golani, gâfâitori şi al câinilor leşi curăţitori de strade, ceva şi mai curios încă prezintă diferitele tipuri din clasele cu dare de mână şi de diferite naţionalităţi. Funcţionarii turci în haine europeneşti şi cu fesul roşu în cap; europeni cu pălării rotunde saŭ cu cilindre, persiani maiestoşi cu căciuli înalte negre, din piele de miel; şeici arabi arşi de soare, cu barbe mari, cu nasuri aquiline cu ochi scânteietori; tipuri de frumuseţe sălbatică în haine largi, fâlfâitoare de mătase, turcoaice de toate stările, îmbrobodite pe figură, dame europene în haine simple, cochete, însoţite uneori de un cavas al ambasadei lor, care le face loc prin mulţime; cerchezi mândri în portul lor cavaleresc, turci habotnici foarte gravi cu turbane şi caftane lungi de mătasă, cu şalvari şi vestă cu mâneci; greci dintre cari cei mai mulţi în haine europeneşti şi cu fesuri, albanezi cu fustanele şi cu haine bogat brodate, ţigani de statură sveltă cu păr foarte negru, cu ochi frumoşi negri, gătiţi într'un chip pitoresc; într'un cuvânt toate popoarele Orientului par a-şi fi dat întâlnire în Constantinopol.

Turcii europeni, în urma necontenitului amestec de rasă, se deosibesc prea puţin de ceilalţi europeni de sud. Se pot vedea tot felul de figuri, dela cea mongolă-tartarică, până la cea mai nobilă caucasiană, dar tipul originar turcesc, înrudit cu cele mongol,(corp scurt, îndesat, cu oase mari, cap mare, frunte joasă, lată, nas oblu, păr negru, întins şi coloarea pielei dela neagră până la galbenă), se vede foarte rar şi atunci în cea mai mare parte numai la turcii nomazi din Asia-Mică. In Constatinopol domnesc cu deosebire tipurile caucasian, asiatic înaintat şi greco-slav.

Contrar de ceeace este la noi, sexul femeesc e în minoritate pe strade şi deosebit de aceasta femeile umblă voalate, ceeace dă vieţei de stradă o trăsură ciudată pentru noi cei deprinşi a privi din când în când figura frumoasă a unei femei saŭ a unei fete, a-i admira talia, ţinuta şi mersul. Nimic la turcoaice din toate acestea, căci ele trebue să-şi ascundă pe stradă tot ceea ce femeilor noastre le place să-şi arate: figura şi-o acoperă cu iaşmacul (voalul) iar talia cu feregeaua (un fel de domino).

Iaşmacul, din muselină albă, trebue să lase liberi numai ochii, dar femeile îl scoboară până sub gură pentru ca să poată vorbi şi respira mai comod. Damele mari poartă voaluri europene şi uneori atât de subţiri încât li se vede toată faţa; în contra acestei inovaţii s'aŭ dat mai multe ordonanţe poliţieneşti, pe baza poruncilor profetului şi sub pedeasă de a arestare imediată: toate în zadar.

Multe dame se îmbracă în totul după moda pariziană, ceea ce le este permis; când însă es pe stradă trebue să fie îmbrăcate cu feregeaua; aceasta este o manta largă, fără mâneci, strânsă în dreptul taliei şi care cade până la tălpi; partea de sus se aruncă pe umeri şi pe cap cu o manta spaniolă (la început maură) ce se leagă sub bărbie. Cele cu avere aŭ feregeaua de mătase; cele de starea de mijloc şi de jos şi-l fac din colori bătătoare la ochi: roşu, verde, albastru, violet şi galben, saŭ din mai multe culori deodată.

Turcoaica neeuropenisată are pe sub feregea ilicul, o vestă strâmtă care se ţine strânsă cu un brâŭ d'asupra şalvarilor. Femeile bătrâne încă poartă încălţămintea numită ,,terlic", iminei de piele galbenă; lumea tânără însă preferă cismuliţele europene.

Despărţirea sexelor în viaţa exterioară este aşa de severă încât mai nu este ocasie să-şi facă cineva o idee despre turcoaicele frumoase; chiar pe vapor, saŭ în tramvai, ele aŭ locuri rezervate; societatea căiei ferate funiculare ce duce dela Pera la Galata pe sub pământ, a pus în vagoanele sale perdele pe cari adevăratele turcoaice, îndată ce se aşează pe bancă, le trag înainte-le.

Cine caută în Constantinopol aventuri de dragoste, trebue să se adreseze levantinelor cochete, considerate ca uşurele şi să nu ia niciodată în serios cochetăriile turcoaicelor, pentru că turcoaica, după întreaga sa posiţiune socială, nu este nici decum menită pentru poesia amorului, pentru un roman de dragoste; cochetăriile ei, de cari nu face câtuşi de puţin economie, aŭ de causă o stare sglobie, trebuinţa d'a se recreia de atâta plictiseală.

Intrată în harem ca sclavă, print'un târg, ne-având acolo nici o ocupaţie, ducând o viaţă de visărie, petrecând mereŭ *in dolce far niente* pe divan, mâncând zaharicale saŭ trăgând din narghilea, ori fumând ţigară, se plictiseşte de moarte în închisoarea sa. Indată ce poate să părăsească singurătatea haremului şi să iasă în lume pentru scurtă vreme, joacă bucuroasă toate pozele.

Ocazia face pe hoţ şi fructele oprite par dulci; aceasta se aplică şi la frumoasele femei turce cari vizitează de preferinţă prăvăliile oprite lor, ale europenilor. Mai înainte făceaŭ prin prăvălii nişte nebunii atât de mari încât sultanul Mahmud II (1808—39) a poruncit negustorilor europeni să nu ţină în prăvălii decât tejghetari şi vânzători bătrâni.

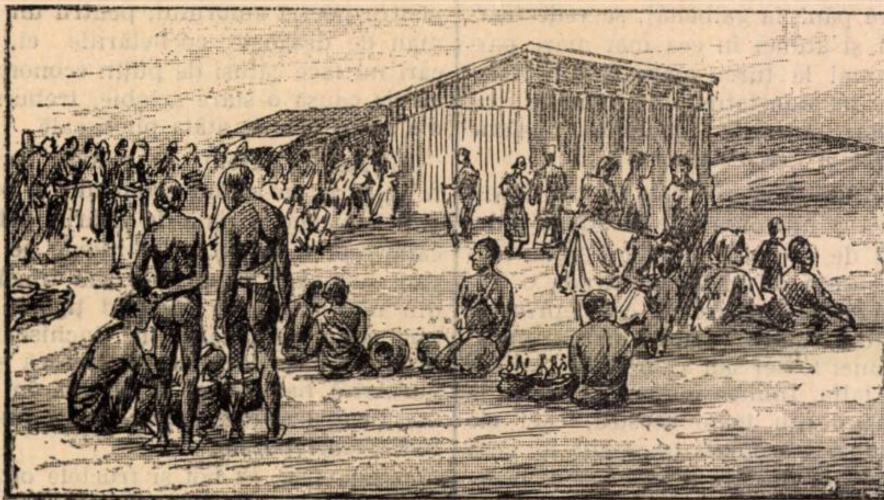
Populaţia Constantinopolului se compune din 750.000 supuşi turci şi 130 de mii supuşi streini. Dintre cei dintâi 450.000 sunt mahometani, 150.000 greci şi 150.000 armeni. Populaţia europeană locuieşte în mare parte în Pera şi Galata, sub protecţiunea consulilor; sunt 110.000 suflete, între cari 50.000 eleni. Din amestecul europenilor cu orientalele (armence, grecoaice) aŭ eşit levantinii, o curcitură considerată ca şi creolii. Viaţa europeană este mărginită la sineşi, căci relaţiunile cu turcii aŭ rămas ca în totd'auna numai de afaceri şi oficiale. Orgoliul ofensator al orientalilor, care ia oarecum caracterul de superioritate ne respinge, iar marea deosebire de obiceiuri şi punctul de consideraţiune al vieţei, mărginesc relaţiunile chiar cu turcii aceia cari printr'o şedere îndelungată în ţările apusene s'aŭ cultivat

şi, relativ, s'aŭ luminat. Aceştia continuă într'adevăr uneorĭ relaţiunele obicinuite chiar după ce s'aŭ întors acasă, dar nu se pot sustrage în totul de sub presiunea turcilor fanaticĭ. Astfel, după cum mi s'a spus se poate întâmpla unuĭ european să vadă, schimbându-se cu totul cel maĭ bun prieten al săŭ turc, care adoptă o rezervă ceremonioasă, de adevărat oriental. Decĭ cineva preferă maĭ bine să nu se expună la aşa ceva.

Ceea-ce pune o pedică de neînvins relaţiilor maĭ strânse cu turcii, este deosebirea în posiţiunea femeeĭ. Neapărat, din cauze băneşti, e regulă şi la Turcĭ ca cineva să aibă numaĭ o femee, pentru că fiecăreĭ femeĭ îĭ trebue casă deosebită, cheltuelĭ numeroase, servitorĭ; dar cum s'ar putea forma, din partea noastră, legăturĭ cu nişte familii a căror bază fundamentală este ca bărbatul să nu mănânce nicĭ o dată cu nevasta sa, să nu iasă nicĭ o dată cu ea în lume? Ar fi ceva necuviincios să întrebĭ pe Turc ce-ĭ maĭ face nevasta. Turcul nu cunoaşte o viaţă de familie în sensul nostru.

DIN SUDAN

Sudanul coprinde toată regiunea Africeĭ centrale. Mulţĭ călătorĭ carĭ s'au aventurat prin aceste locurĭ au fost victime ale climeĭ tropicale nesuferite din aceste ţinuturĭ. Primul fapt însă de care se miră călătorul, e viaţa familiară a acestor oamenĭ. Cu toate că eĭ sunt de maĭ multe naţionalităţĭ, ca: Tuaregĭ, Arabĭ şi Negri, carĭ formează majoritatea populaţieĭ, păstrează între eĭ bune raporturĭ de prietenie.



O zi de târg la Kochgis



Studenţĭ din şcoala militară asistând la un match de «polo».

Un lucru la care maĭ ţin şi acum e idolatria. Câteva din triburile negrilor adoră idoliĭ, în carĭ au o credinţă oarbă. Industria Sudanuluĭ este foarte mare. Aşa, eĭ fabrică în marĭ cantităţĭ stofe de bumbac, diferite vestminte, covergĭ, scaune de pae. Pe lângă aceasta maĭ exploatează şi mine de pietre preţioase ce le aduc un venit colosal. Interiorul Africeĭ este un centru comercial foarte important. Comerţul se face adeseorĭ de caravane, carĭ sunt compuse din sumedeniĭ de cămile şi peste 2000 de oamenĭ. Ca animale de transport, cel maĭ căutat e măgarul.

Un lucru curios care atrage atenţiunea călătoruluĭ, e că negustorul african n'are nicĭ comptoar, nicĭ magazin. El îşĭ duce marfa din loc în loc, cu măgarul sau chiar cu mâinele. Principalele obiecte de trimes în alte părţĭ sunt: fildeşul, praful de aur şi guma, carĭ se află în cantităţĭ enorme.



O pendulă primitivă la Bar

Şefiĭ locuitorilor de aicĭ nu se deosibesc de ceilalţĭ nicĭ prin îmbrăcăminte, nicĭ prin nimic; cu toate acestea eĭ sunt respectaţĭ. Armata în schimb e foarte rău organizată. Ea se compune din militarĭ foarte turbulenţĭ, carĭ ridică numaĭ decât armele când primesc ordine ce nu le convin. Titlul de cinste al locuitorilor şi în special al militarilor, sunt femeile lor. Un om cu cât are o femee maĭ frumoasă, cu atât e maĭ respectat.

Trad. de **G. Rosin.**

CĂTRE CITITORI

Anunţăm pe cititoriĭ noştri că vom publica orĭ-ce articole interesante privitoare la călătoriĭ saŭ vânătorĭ, în ţară saŭ străinătate, ce ne vor fi trimese.

Articolele, scrise pe o singură parte a hârtieĭ, în scrisorĭ francate, vor fi adresate direcţiuneĭ **«Ziaruluĭ Călătoriilor»**, *strada Brezoianu, 11, Bucureştĭ.*

IN MACEDONIA

Datinĭ, credinţe şi superstiţiĭ

la căsătorie

Căsătoria este actul cel maĭ important şi cel maĭ solemn din vieaţa omuluĭ.

Toată praxa de la nunţĭ se face cu scopul de a asigura noilor căsătoriţĭ o bună gospodărie, traiu bun şi fericit şi urmaşĭ carĭ să perpetueze neamul.

Legea prevede maĭ multe dispoziţiunĭ ca căsătoria să fie cu folos, atât pentru ceĭ douĭ căsătoriţĭ în parte, cât şi pentru societate în general.

Ceremonia religioasă contribue, pe lângă celelalte dispoziţiunĭ ale legeĭ civile, la înălţarea moraluluĭ, la întărirea speranţeĭ în viitor prin invocarea daruluĭ divin asupra celor căsătoriţĭ. Dar fiindcă nicĭ canoanele bisericeştĭ, nicĭ legile civile nu sunt eterne, ci se schimbă după timpurĭ şi împrejurărĭ, de aceea ele n'aŭ aproape nicĭ o valoare în constatarea origineĭ şi caracteruluĭ particular al uneĭ naţiunĭ; pe când obiceiurile, credinţele şi superstiţiile, adică străvechile datinĭ şi credinţe religioase, păstrate de un popor prin tradiţiune de la strămoşiĭ lor, aŭ o importanţă hotărâtoare în stabilirea origineĭ şi a vieţeĭ sufleteştĭ a aceluĭ popor.

Aci vom înşira unele din superstiţiile referitoare la căsătorie, lăsând la o parte dispoziţiunile legilor locale şi ceremoniile religoase.

Inainte cu câtva timp de nunta propriu zisă, se face *isusirea* (logodna). Logodna se face în casa mireseĭ aşa: Se pune pe masă o farfurie în care se pun inelele logodnicilor, o batistă de mătase şi *aravoana*, care constă din două lire turceştĭ, cel puţin.

Azistenţiĭ din partea logodniceĭ maĭ cer vre-o două *megidiele* (monetă turcească de argint, în valoare de 4 francĭ şi 20 de banĭ), *ca să se albească nveasta* (mireasa).

Când pleacă de la casa logodniceĭ, îĭ face pe mire cu făină pe obraz *ca să trăiască până o albi ca făina*.

Logodnica până la cununie se ascunde de rudele logodnicul.

Din partea mireluĭ se trimete în Sâmbăta Paştilor, un colac, maĭ multe ouă roşiĭ intr'o batistă şi o lumânare colorată de al căreĭ fitil este atârnat un galben.

La Fărşeroţĭ, cu ocaziunea logodneĭ, se duce o faţă de masă mică, de pânză, apoĭ un păgur (ploscă) de cositor cu rachiu şi o farfurie plină cu *poame*, adică bomboane, stafide, năut prăjit.

Toate acestea se amestecă bine în farfurie. Din partea părinţilor logodniculuĭ se aduce *semnul* — o batistă roşie de mătase, în care sunt legate într'un colţ, câteva monete de aur. Tatăl fecioruluĭ, orĭ dacă nu este în vieaţă, mama luĭ, scoate din buzunar orĭ din sân batista cu baniĭ şi o dă celuĭ maĭ bătrân dintre azistenţĭ. Acesta o iea şi o pune în farfurie cu *poamele*, o amestecă printre ele şi zice: *si s'chirdăsească* (să aibă noroc); apoĭ iea iarăşĭ semnul din farfurie, îl atinge de barbă de o parte şi de alta şi zice: *si s'chirdăsească; s'prucupsească, s'bănează* (să trăiască) *şi s'auşească* (să îmbătrânească). Tot aşa fac şi ceilalţĭ pe rând; pe urmă mama logodniceĭ iea smnul şi-l păstrează până în ziua cununieĭ, când vin cuscriĭ să iea mireasa.

Atuncĭ se petrece aceeaşĭ ceremonie cu semnul, însă în sens invers, aşa că semnul ajunge maĭ pe urmă în mâna socrilor marĭ, carĭ îl duc acasă şi-l păstrează.

In Epir, în ţinutul numit Zagora, unde Aromâniĭ, deşi aproape greciţaţĭ, maĭ păstrează vechile obiceiurĭ aromâneştĭ, la logodnă femeea peţitoare schimbă inelele logodnicilor. Când se termină celelalte formalităţĭ de la logodnă, peţitoarea se duce la casa *gineruluĭ* (mireluĭ) şi vesteşte săvârşirea logodneĭ.

Atuncĭ ceĭ din casă anunţă la tot satul, prin o detunătură de puşcă acest, act, la care răspund dela casa mireseĭ, tot prin detunătură de puşcă. In alte părţĭ, înainte de a se schimba inelele se înveleşte inelul mireluĭ în miez de pâne dospiită.

Tot cu ocaziunea logodneĭ se trimete din partea părinţilor mireluĭ, un colac încăccat de cerceĭ, brăţare şi câteva bucăţĭ de monete de aur.

Aceste darurĭ se zic *amaneţĭ* saŭ gălică.

Colacul îl duce pe cap o fată tânără însoţită de alaiu, în cântecele de nuntă obicinuite. Colacul rămâne la mireasă în schimbul altuĭ colac, ce-l trimit părinţiĭ mireseĭ, însoţit de diferite obiecte, parte cumpărate, parte lucrate de mâna logodniceĭ.

O *flurie* orĭ *treĭ flurii* (orice monetă de aur), dăruite de logodnic le poartă mireasa la gât până după cununie, pe un fel de batistă de mătase, orĭ pe cap, la marginile fesuluĭ. Acest dar este *arvoana* saŭ *semnul*.

Când se apropie ziua cununieĭ, se fac pregătirile necesare pentru această ceremone.

Se prind aluaturile; se croesc şi se coasă hainele mireluĭ şi ale mireseĭ; se surseşte (rade) *grambolu* (mirele); se bate grâul şi se pisează cafeaua; se scoate mireasa pe la *şopote* (fântânĭ) etc.

Cu toate aceste pregătirĭ şi obiceiurĭ sunt împreunate maĭ multe superstiţiĭ.

Aşa, când bărbierul *surseşte grambolu*, *fărtatlu* (vornicelul) face semnul cruceĭ pe creştetul mireluĭ, înainte de operaţiune. După aceasta mirele se îmbracă în haine nouĭ; iar nevestele şi fetele îĭ cântă oraţiĭ de nuntă tipice. Prin hainele mireluĭ şi ale mireseĭ se trec, înainte de a le îmbrăca, câte un fier, o căţie (vătraiu) orĭ cleşte ca să fie tarĭ şi sănătoşĭ ca fierul.

In unele locurĭ, mirele, din toate hainele, numaĭ cămaşa saŭ flanela le lasă neprimenite.

Când se primeneşte mireasa, *fratele de mână* adică vornicelul mireluĭ care poartă *flambura* (steagul) îĭ pune în picioare ghetele.

Interesant este la Fărşeroţĭ, cum se face *flambura* de nuntă.

Cu multe zile înainte de nuntă, nevestele şi fetele care formează *taifa* (cortegiul) mireluĭ, coase în casa acestuia o desagă şi o traistă împodobită cu fluturĭ, apoĭ pun la îndemână ca o oca de lână vopsită roşu. Acestea sunt destinate pentru steag.

Cu o săptămână înainte, Duminecă dimineaţa, se adună fetele invitate, în curtea caseĭ mireluĭ şi câţiva flăcăĭ ieaŭ traista: lâna cea roşie şi o pânză albă pe care sunt cosuţĭ clopoţeĭ saŭ zurgălăĭ şi cu toţiĭ se duc în *curie* (pădure).

Pe drum flăcăiĭ trag din carabine cu cremene şi din revolvere; iar fetele cântă obicinuitele cântece de nuntă.

Odată ajunşĭ în pădure, fiecare fată adună câte o sarcină de vreascurĭ uscate şi le scot în luminiş, unde e locul maĭ şes; iar cel maĭ voinic dintre flăcăĭ, tae o rudă de *ghirnură*, lungă ca de douĭ metri. In vârf lasă *dezi* (ramurĭ) ca o furcă; o aduce în mijlocul fetelor şi ele leagă cele două ramurĭ ale furciĭ, una de alta şi fac ca un fel de cerc şi apoĭ maĭ leagă o ramură de cealaltă parte şi se face ca o ghiulea mare. După aceasta, bagă pe ramurĭ şi de jur împrejurul lor, lână roşie, bine scărmănată şi pieptănată, până ce învelesc ramurile bine aşa că se face în vârful ruziĭ ca un caş rotund şi frumos: pe urmă pun pânza cea albă cu zurgălăĭ pe altă rudă, cu vârful în formă de cruce, în capetele căreia înfig treĭ mere. După ce s'aŭ isprăvit cele două steagurĭ, le ieaŭ doĭ feciorĭ şi fetele încing o horă, în capul căreia joacă flăcăul cu steagul cel roşu şi cântă cu toţiĭ cântecele obicinuite.

Pe urmă fetele îşĭ iaŭ pe umerĭ sarcinele de uscăturĭ şi întreg cortegiul pleacă spre casa mireluĭ în detunăturĭ de puşcă şi în cântece.

Când ajung acasă descarcă sarcinile şi fac din toate o grămadă de lemne, destinate pentru coacerea pâineĭ, pentru frigerea cărnurilor de nuntă şi pentru încălzirea caseĭ, fiindcă la Făr-

şeroţi nunţile se fac toamna, când începe să fie răcoare.

Steagurile le învelesc într'o faţă de pânză albă şi le pun pe pat.

Toţi se ospătează din grâul fiert şi din alte mâncărĭ. Pe urmă iaŭ steagurile din pat, le desvelesc din pânză şi le atârnă pe casă, unde le înţepenesc legându-le bine de coşul caseĭ şi le lasă acolo până se isprăveşte nunta de tot.

Numaĭ când iaŭ mireasa le poartă în fruntea alaiuluĭ, pe urmă când se întorc cu mireasa iară le pun la loc.

Obiceiul de a face *flambură* la nuntă, există şi în Epir şi în alte părţĭ; forma şi culoarea luĭ însă variază din localitate în localitate.

In Selia, pentru pildă, steagul se face din pânză roşie, având vârful ruzeĭ în formă de cruce.

Seliotiĭ cred că steagul este semnul libertăţiĭ cultuluĭ; că de mult, când creştiniĭ eraŭ persecutaţĭ necum să maĭ facă steag, nicĭ nunta nu o puteaŭ săvârşi de cât noaptea.

Aromâniĭ aŭ fost în totdeauna liberĭ şi fac nunţile ziua şi înalţă şi sună steagul fără nicĭ o frică.

Baterea şi fierbera grâuluĭ se isprăveşte, la Fărşeroţĭ, tot în Dumineca, în care fac şi steagul. Bagă grâul într'un sac vechiŭ şi-l lasă să se usuce bine; leagă gura saculuĭ şi fetele îl bat pe rând cu maiul, cum bat rufele in vale şi cântă cântece de nuntă.

După ce alege coaja de pe deasupra grâuluĭ, îl vântură.

Aceasta se întâmplă Sâmbătă.

Duminică dimineaţa îl fierb.

Invitarea naşuluĭ, vorniceilor şi a oaspeţilor se face de fete micĭ, de băeţĭ şi chiar de neveste. E bine ca chemătoriĭ să fie un băiat şi o fată care aŭ mamă şi tată. La Fărşeroţĭ, aceştĭ doĭ feciorĭ se duc maĭ întâiŭ la cel maĭ apropiat *şopot* (fântână) întovărăşiţĭ de întreg alaiul, care cântă cunoscutul cântec: *Umple sor, vearsă frate*. Apoĭ umplu ghiumurile cu apă şi se întorc cu ele acasă, unde făina pentru colacĭ e gata; iar fata şi feciorul ceru câte puţin, de treĭ orĭ fiecare.

Băiatul toarnă apă şi fata prinde aluatul. Când cerne feciorul, fata, după învăţul femeilor face cu făină pe obraz, pe nas şi pe unde apucă, pe toate babele carĭ se află de faţă.

După ce frământă aluatul, îl pun într'un şervet saŭ şorţ alb şi-l plimbă cântând pe la toţĭ ceĭ din casă şi fiecare pune în aluat parale.

Cu paralele adunate la prinderea aluatuluĭ soacra mare cumpără un dar pe care îl dă nuroriĭ, când vine în casa eĭ. Numaĭ puţine parale lasă în aluat.

Aceasta se întâmplă Joĭ.

Vinerĭ de dimineaţă se duce fratele, saŭ un văr al mireluĭ, cu aluatul şi cu o ploscă de vin la mireasă.

Plecarea luĭ se vesteşte prin descărcarea unuia saŭ a treĭ pistoale.

Acelaşĭ lucru se face şi când pleacă de la casa mireseĭ.

La mireasă deşeartă plosca de vin adusă de la mire, şi-o umple cu alt vin orĭ cu apă.

In tot cazul, trimisul de la mire nu trebue să se întoarcă cu plosca goală.

Aluatul îl ţine soacra cea mică până când vin cuscriĭ să ia *nevasta* şi atuncĭ îl bagă în disaga *gineruluĭ*. Paralele din aluat le ia însă, mama mireseĭ şi le pune Duminică dimineaţa în ghetele mireseĭ, ca să mulţumească cu ele pe băiatul ce o descultă, când o duc la fântână.

Ducerea mireseĭ la fântână se face Lunĭ de dimineaţă, după cununie, care a avut loc Duminică în ajun, şi se face aşa:

Cortegiul întreg pleacă cu mireasa, aşa cum a fost gătită la cununie la o fântână din apropiere.

Aci un băiat o descultă de ghete şi ia paralele. In cântece duc mireasa la fântână şi tot în cântece s întorc.

In alte părţĭ, baniĭ ce se strâng în aluat, sunt dreptul fetelor care le-aŭ frământat.

In maĭ multe comune aromâneştĭ, scoaterea mireseĭ la şopote se întâmplă în ajunul nunţiĭ, orĭ cu două-treĭ zile înainte. Ziua variază; poate fi Joĭ, când cununia e Duminică, saŭ Marţĭ, dacă cununia e Miercurĭ.

La fiecare fântână (de obiceiŭ colindă la treĭ fântânĭ): *Umple soro, varsă frate...*; iar mireasa scoate apă cu un ibric şi mirele, care stă lângă dânsa, o varsă de două orĭ. Mireasa aruncă şi parale în fântână pe carĭ le iaŭ băeţiĭ. Apa care o scoate a treia oară o păstrează că e bună pentru creşterea păruluĭ.

La Cruşova este obiceiul, ca mireasa, când vine de la fântânĭ cu ibricul plin, să toarne la toţĭ nuntaşiĭ să se spele pe mâinĭ şi fiecare aruncă câte o monetă în ligheanul cu care se adună apa.

In Epir scoaterea mireseĭ la fântânĭ se face tot ca la Bitolia, umaĭ cântecele respective se deosibesc întru câtva şi că mireasa se închină la fie-care fântână.

In ziua cununieĭ pleacă *fărtatlu* (vornicelul) cu *taifa* (alaiul) de la mire ca să ia *paia* (zestrea) mireseĭ. La plecare mama mireluĭ aruncă pe coada caluluĭ fărtatuluĭ orz şi vin. După ce se adună zestrea, mirele cu tot cortegiul plecă ca să ia mireasa.

La Fărşeroţĭ, nuntaşiĭ cu toţiĭ, încalecă pe caĭ; iar mireluĭ i se dă calul cel maĭ bun. Când ese mirele din casă, mama luĭ îĭ pune dinainte două *cârvelĭ* de pâine, un ghium plin cu apă şi un inel negru, tăiat, ca să treacă peste ele şi să verse cu piciorul ghiumul cu apă.

După aceasta încalecă şi dânsul; iar o fată orĭ nevastă scarmănă înainte-ĭ un caier de lână albă şi mama sa aruncă orz peste calul luĭ.

La Nijopole, când pleacă cortegiul de la casa mireluĭ, ca să ia mireasa, toţĭ nuntaşiĭ smulg dintr'un caier de lână albă, câte un floc şi-l pun la butoniera haineĭ şi aşa pleacă.

Ceĭ doĭ vorniceĭ cu steagurile întovărăşesc pe mire, călătorind unul la dreapta şi altul la stânga luĭ.

Maĭ nainte de toţĭ ajunge la casa mireseĭ *băsădiralu* (conăcarul?) care ia un colac cu gaură mare la mijloc şi-l ţine cu mâna dreaptă până când vine toţĭ cuscriĭ, în goana cailor şi ia fiecare câte puţin din colac şi mănâncă.

La Fârşeroţĭ, zestrea se ia odată cu mireasa fiindcă, de cele maĭ multe orĭ, dânsa e din alt sat, de la alte *călive* (colibe) şi de aci vine şi obiceiul de a face nunta călare.

Zestrea se încarcă pe cal, se acopere cu un covor frumos şi deasupra se suie un băiat.

E de observat că în toate părţile la aromânĭ băeţiĭ nu pot să lipsească nicĭ de la luarea zestreĭ nicĭ peste tot de la nuntă.

In multe localităţĭ băeţiĭ se adună în mare număr şi se grămădesc pe zestrea mireseĭ; iar mirele îĭ *meşte* (cinsteşte) cu banĭ.

Orĭ cum ar fi, zestrea trebue să sosească la socriĭ ceĭ marĭ înainte de mireasă.

Un curios obiceĭ, atât la luarea zestreĭ cât şi în tot timpul cât ţine nunta, e ca ceĭ din taifa mireluĭ să fure ce-or putea de la casa mireseĭ.

După ce mirele cu alaiul săŭ soseşte la casa mireseĭ, aci se dă o mică masă, într'o sală a parte, în cinstea cuscrilor, pe când în altă cameră mireasa, gata de plecare, îşĭ ia rămas bun de la părinţĭ, rude şi prietene.

La masa cuscrilor se schimbă şi darurĭ, între altele şi mere, în care se înfig şi parale. Mirele cu vorniceiĭ săĭ stă în picioare într'un ungher al săliĭ. In mijlocul urărilor de la masă se fac şi glume şi satire pe socoteala mireluĭ şi a mireseĭ; un obiceiŭ răspândit la toţĭ româniĭ de pretutindenĭ.

Scena despărţireĭ mireseĭ este cât se poate de mişcătoare şi sgomotoasă.

Când îşĭ ia rămas bun de la părinţĭ, ea se închină, le sărută mâna plângând: apoĭ bea apa din poala de *şăgune* (haină) părinţilor săĭ, ca să-ĭ erte greşelile ce le-a făcut părinţilor, cât a fost fată.

In sfârşit, când se isprăvesc toate aceste ceremoniĭ, şi după ce îşĭ fac urările cel maĭ călduroase, naşul, în nu-

mele ginerelui numără 31 de piaştri (un piastru cam 20 banĭ) — în alte localităţĭ 33 de piaştri; — preţul cumpărăriĭ miresiĭ. Târguiala se face cu mare haz; unul dă, altul cere maĭ mult; până ce ajung să se învoiască. Orĭ-cine poate vedea că aci nu e chestie de banĭ, fiind preţul cumpărăriĭ aşa de mic pe lângă darurile ce i se fac; dar se respectă străvechiul obiceiŭ moştenit de la romanĭ, la care există un fel de căsătorie numită *coëptio*, adică cumpărare.

Preţul mireseĭ, adică ceĭ 31 (33) de *graşĭ* saŭ piaştri îĭ iaŭ părinţiĭ mireseĭ, dar îĭ daŭ tot eĭ, ca să-şĭ cumpere ce va voi.

Acum calul mireseĭ stă gata în obor; mireasa iese din casă şi varsă, cum a făcut şi mirele un ghium plin cu apă, ca să-ĭ meargă în plin.

In Epir, când ese mireasa din poarta caseĭ părinteştĭ, varsă spre casă un pahar cu vin.

După ce mireasa încalecă pe cal, se închină de treĭ orĭ şi fetele-ĭ cântă obicĭnuitul cântec : *Nă sburaşĭ şi nă fugişĭ...*

Când cortegiul ajunge la casa mireluĭ, se opreşte înaintea uşeĭ· apoĭ i se prezintă mireseĭ treĭ băeţĭ micĭ ca de 7—8 anĭ, pe carĭ îĭ ia în braţe pe fiecare, îĭ sărută şi le dă zaharicale şi câte un măr în care este înfipt câte un *groş* orĭ *calid* (val. 10 banĭ).

Obiceiul maĭ răspândit e, ca mirele să le arunce jos între copiĭ.

Acum mireasa se închină iar de treĭ orĭ, apoĭ o daŭ jos de pe cal şi în locul eĭ urcă pe ceĭ treĭ băeţĭ carĭ se duc călare până trec de casă şi acolo se daŭ jos şi dânşiĭ.

In uşa caseĭ o aşteaptă soacra cu un vas cu unt, pe care îl prezintă mireseĭ ca să ia cu degetul unt şi să ungă pragurile uşeĭ, că numaĭ aşa va fi în casă noroc şi spor la muncă şi în avere.

Alta dată la Fărşeroţĭ era obiceiul ca să ducă mireasa, după ce intra în casă, la *ugiac* (cămin) şi să o dea cu capul de el, ca nevasta să aibă mintea totdeauna la casă şi să nu fie ca *o teleică*.

Aşa esplică eĭ, Fărşeroţiĭ, acest obiceiŭ· pe când în realitate el îşĭ are originea şi esplicarea în ceremoniile căsătorieĭ la romanĭ. In treacăt amintesc că la romanĭ, după ce conduceaŭ mireasa în *atrium* (cameră), o duceaŭ înaintea vetreĭ foculuĭ şi o făceaŭ să se închine zeilor caseĭ.

Obiceiul acesta astăzĭ tinde a dispărea de la aromânĭ; dar se păstrează la veciniĭ noştriĭ bulgarĭ, care împreună cu acesta, aŭ împrumutat multe din obiceiurile noastre.

In alte ţinuturĭ, când mireasa se apropie de uşa caseĭ socrilor, femeile din casă îĭ pun o pâine pe cap orĭ îĭ frâng deasupra capuluĭ un colac, simbolul belşuguluĭ, şi-ĭ urează să trăiască şi să aibă *nouă feciorĭ şi o fată*.

In unele familiĭ s'a păstrat obiceiul de a supune pe mireasă la o încercare maĭ grea. Pun în curte înaintea mireseĭ, mese, scaune, lemne şi alte obiecte grele· pe care dânsa trebue să le ridice cu mâna dreaptă.

Când intră mireasa în casă, după ce unge pragurile şi uşoriĭ cu unt, în unele locurĭ, sare peste prag fără a-l atinge, ceea ce zice că *arsare* saŭ *tresare praglu*, un obiceiŭ ce se practica şi la romanĭ întocmaĭ.

In ţinutul Meţoveĭ maĭ e obiceiul ca soacra mare, când soseşte *'nveasta* la poartă, joacă între celealte femeĭ cu cupa de unt în mână, apoĭ unge cu unt poarta în momentul când mireasa trece printr'ânsa.

Le Selia, când soacra iese înaintea mireseĭ, în momentul ce aceasta trece pragul· îĭ unge mâinile dintr'un pahar cu unt, pe urmă unge uşoriĭ în chip de cruce, iar după ce intră în casă, îĭ aşterne o bucată de şeiac alb, peste care calcă, ca să trăiască până va fi albă ca şeiacul.

In câteva comune soacra iese înaintea mireseĭ neprimenită, îĭ prezintă paharul cu unt şi dânsa (mireasa) unge uşa, închipuind crucĭ ; iar în vremea aceasta alaiul cântă.

Când preotul împlineşte ceremonia *încurunăriĭ*, un băiat ia un ciocan şi cleştele şi se sue pe casă, şi acolo bate cleştele cu ciocanul şi face zgomot ca *nevasta* să nu nască copiĭ surzĭ.

La *Isaia dănţueşte*, nuna şi alţiĭ, aruncă peste mirĭ orz.

Grăunţele de orz ce se anină în barba preotuluĭ le adună şi le păstrează.

Către sfârşitul cununieĭ, doĭ bărbaţĭ orĭ băeţĭ staŭ afară la uşă şi când ies nuntaşiĭ de la cununie, cară la fiecare câte un pumn pe spate şi maĭ jos şi mult haz se face atuncĭ, că uniĭ vor să scape cu fuga, alţiĭ se întorc de frică să nu le *scutre cojocul*.

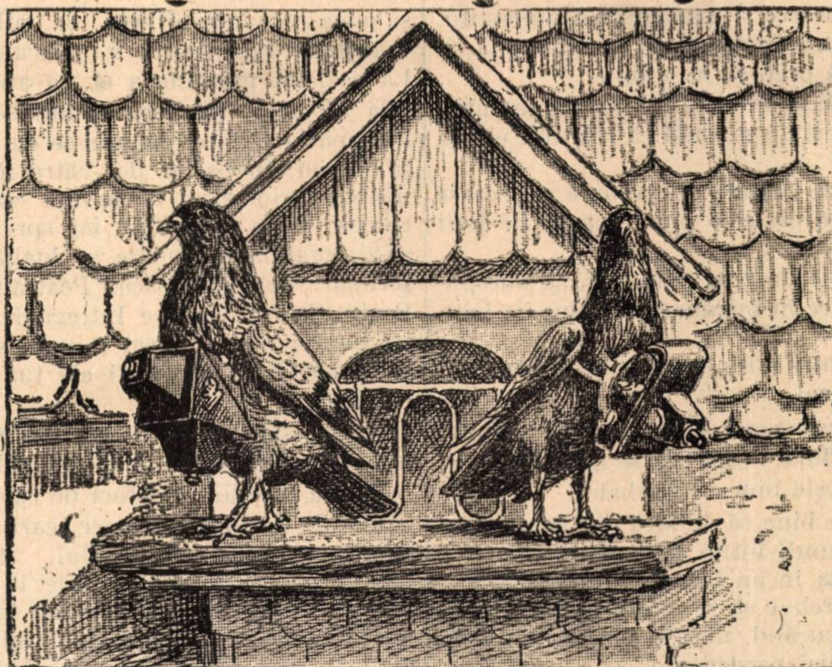
In zilele de după cununie se maĭ practică nişte obiceiurĭ superstiţioase· dintre care amintim aci numaĭ două.

In ziua a treia îĭ daŭ neveseĭ nouă un *caer alb* ca să trăiască şi să albească ca lâna din caer. Eŭ cred maĭ de grabă că acel caer simbolizează una din ocupaţiunile cu care cată să se îndeletnicească nevasta.

In ziua a patra *furtaţliĭ* pun pe ne-

PORUMBEI FOTOGRAFI

De multă vreme se întrebuinţează, pentru transportul scrisorilor în războiu, facultatea de orientare a porumbeilor. Ceva ce nu se ştia până acum, e că porumbelul ia şi fotografiile locurilor pe unde trece.



Un farmacist din Cronberg (Germania) a găsit mijlocul de a adopta porumbeilor minuscule aparate fotografice, carĭ operează automatic şi la intervale regulate 'ĭ îngădue ast-fel a se lua vederĭ din iuţeala unuĭ sbor de aproximativ 20 metri pe secundă.

vasta nouă să facă *pită* (plăcintă) cu o şuţală (făcăleţ) de lemn de trandafir, curăţit de spini, în care se simbolizează viaţa casnică cea mai frumoasă şi dulce ca trandafirul; dar şi dureroasă şi amară ca înţepăturile spinilor de pe dânsul.

Ca încheiere la acest capitol să se mai observe şi următoarele superstiţii.

In luna Maiŭ să nu faceţi nuntă cu nicĭ un preţ, că nu e bine.

Două mirese nu-ĭ bine să se întâlnească şi să se vadă că una din ele va muri.

Mirele înainte de cununie să *tresară* (să sară peste) o puşcă, ca să fie ferit de rele.

Mirele, în ziua cununieĭ, să pue puţină sare în buzunar ca să nu fie înşelat.

Pe mire e bine să'l scoboare cuscrul de pe cal.

Nevasta nouă să nu lucreze o săptămână după nuntă, că se bolnăveşte orĭ nu trăeşte bine cu bărbatul.

Nu e bine să se facă în aceeaşi zi două nunţĭ într'o casă că nu trăesc.

Nunta în an bisect să nu se facă.

Nu trebue să se întâlnească cununaţiĭ de curând, nicĭ în biserică, nicĭ în casă, nicĭ pe drum.

Dacă mirele orĭ mireasa aŭ fraţĭ şi surorĭ maĭ micĭ, născuţĭ în aceaşi lună cu dânşiĭ, aceştia să nu asiste şi să nu vadă cununia că vor muri.

(Din volumul d-luĭ **D. Cosmulei**.

PREUMBLĂRI IN ARDEAL

LA MOCANI

Spre apus de la calea ce duce de la Trăscău la Aiud, se începe ţinutul satelor *mocăneştĭ*. In el pătrunde un drum de judeţ (comitatens), construit în aniĭ din urmă şi care se desface din calea Trăscău—Aiud între Măgina şi Felaiud, apucând spre dreapta.

Plecând pe acest drum trecem prin frumoasa pădure de stejar a colegiului reformat din Aiud, apoĭ lăsând la stânga valea Gârboveĭ, pe care în jos sunt aşezate Gârbovele (Gârbova-desus, Gârbova-de-mijloc saŭ Gârboviţa şi Gârbova-de-jos) urcăm culmea unuĭ deal păduros pe 7 serpentine marĭ şi frumoase. Locul acesta se numeşte la Sloboda şi se află pe teritorul comuneĭ Măgina. De aicĭ no peste mult sosim la poalele munteluĭ *Pleaşa*, care se înalţă la 1259 m. dominând înălţimile împrejmuitoare.

De pe culmea luĭ, acoperită cu pajişte şi tufiş rar, avem o privire interesantă nu numaĭ asupra uneĭ marĭ părţĭ a Ardealuluĭ, până pe la munţiĭ hotarnicĭ, ci cu deosebire ni-se înfăţoşează priviriĭ împrejurimea muntoasă din apropiere, ţinutul Mocanilor, în care ne aflăm deja la Pleaşa.

In văile de la poalele munteluĭ, spre apus, zărim casele împrăştiate ale cătunelor Valea-Uziĭ şi Valea-Inzeluluĭ ţiitoare de comuna *Rîmeţ*. Rîmeţul şi mica comună. Olteni se afl ăla marginea răsăriteană a mocănimeĭ. La cealaltă margine a eĭ, la apus se află *Mogoşul*, aĭ căruĭ munţĭ se văd în depărtare mpreunându-se cu munţiĭ Rosieĭ. In partea de cătră miazănoapte zărim şirul de munţĭ, carĭ alcătuesc valea Arieşuluĭ, iar spre miază-zi, maĭ în apropiere se înalţă puterniciĭ munţĭ Presaca, Peatra-Cetiĭ, Peatra-Craiveĭ şi spre Intregalde Peatra-Capreĭ. Pe le aceştĭ munţĭ se întind părţile de mează-zi ale ţinutuluĭ mocănesc.

Pe această întindere ale căreĭ graniţe le putem observa de pe Pleaşa, se înalţă munţiĭ cu stâncĭ de calciu şi coaste de dealurĭ puternice, carĭ se resfiră spre valea Mureşuluĭ, schimbându-se înspre această vale în dealurĭ şi coline. Eĭ sunt brazdaţĭ în toate părţile de văĭ, cu apă de munte cristalină, carĭ îşĭ îndreaptă valurile spre Mureş, alcătuind în maĭ multe locurĭ căderĭ de apă, strîmtorĭ de munţĭ şi cheĭ din cele maĭ interesante.

Prin văile aceste şi pe coastele înălţimilor printre pădurĭ bogate, se află împrăştiate pe marĭ întinderĭ satele mocăneştĭ, alcătuite de obiceiŭ din maĭ multe despărţăminte saŭ cătune.

•

Calea comitatensă, care ne duce la Pleaşa, se continuă maĭ departe spre apus în lăuntrul munţilor. De la *Rîmeţĭ*, care se alcătueşte din maĭ multe cătune, sosim la muntele *Tarcăŭ*. Urcând coama lată a acestuĭ munte, care în punctul cel maĭ ridicat are o nălţime de 1228 m. ne aducem aminte de o strălucită învingere câştigată de către Românĭ la poalele luĭ, în ziua de 4 Iulie 1849, asupra uneĭ armate ungureştĭ, ce voia să străbată în munţĭ. LănceriĭRomânĭ, comandaţĭ de tribunul *Fodor*, s'aŭ aruncat ca leiĭ asupra năvălitorilor şi cu toate că eraŭ maĭ puţinĭ la număr şi slab înarmaţĭ, i-aŭ nimicit, luându-le tot proviantul, câteva sute de puştĭ, două tunurĭ şi maĭ multe steagurĭ ungureştĭ.

Dincolo de Tarcăŭ se deschid de ambele laturĭ ale drumuluĭ două văĭ frumoase de munte. Spre meazănoapte curge valea Poeniĭ, care maĭ în jos se împreună cu valea Ponoruluĭ, iar spre mează-zi îşĭ are cursul valea *Topliţa*, cu păreţĭ de stâncă prăpăstioşĭ. Drumul trece maĭ departe pe la *Brădeştĭ*, un cătun ţiitor de Rîmeţ, şi ne duce la comuna *Ponor*.

Ponorul este o comună de munte frumoasă, cu 1183 de locuitorĭ. Ea dimpreună cu Brădeştiĭ se află în inima ţinutuluĭ mocănesc, departe de la ţară şi împrejmuită cu munţĭ şi coaste păduroase. Munţiĭ eĭ se mărginesc spre mează-noapte cu hotarul Sălcivelor, din valea Arieşuluĭ.

La Ponor se sfârşeşte drumul comitatens, ce l-aŭ urmat până aci. Acest drum e proiectat să se construiască până la Roşia şi Abrud şi când va fi terminat, va tăia de-alatul ţinutul Mocanilor şi va fi o însemnată cale de comunicaţie a mocănimeĭ. El se numeşte de obiceiŭ drumul Abruduluĭ.

Sfârşindu-se la Ponor drumul construit ne facem calea maĭ departe spre Mogoş pe căĭ de munte, pe jos saŭ ceea-ce e maĭ obicĭnuit, călare pe caĭ de munte mititeĭ, dar tarĭ şi răbduriĭ, carĭ ne duc cu cea maĭ mare siguranţă pe coastele preţipişe şi pe marginile de prăpăstii ameţitoare.

Mogoşul este una dintre cele maĭ marĭ comune mocăneştĭ, cu 3077 de locuitorĭ, carĭ însă se împart în satele măliganĭ, Micleştĭ, Valea-Barneĭ, Bârleştĭ şi Cojocanĭ. Aceste sunt împrăştiate pe un mare teritor, cu grupe de case şi case singuratice, aşezate pe coaste şi de-alungul păraelor şi văilor. Teritorul lor are o estensiune de 12.057 de jugăre catastrale şi formează marginea apuseană a ţinutuluĭ mocănesc. Mogoşul este încunjurat de treĭ părţĭ cu piscurĭ de munţĭ, cu ale căror ramurĭ i se împreuna la apus şi meazăzi înălţimile.

La mează-noapte se înalţă *Pocniţa* (1440 m.), apoĭ vine stâncoasa *Suligata* înspre Lupşa, la apus aproape de Detunata e *Geamăna* cu piscurile sale gemene, iar spre mează-zi îşĭ arată vârful *Negrileasa:* tot atâţĭ uriaşĭ puternicĭ, de pe a căror culmĭ ni se deschid priveliştĭ alpine de mare frumuseţe.

De la Mogoş spre meazăzi-răsărit (în depărtare de 2—3 ore) se află comuna *Intregalde*, o însemnată comună mocănească, aşezată pe valea Gălziĭ, în o regiune alpină romantică. De ea se ţin cătunele Valea-Gălziĭ şi Necrileştĭ.

In Rîmeţĭ, Ponor, Mogoş, Intregalde şi în celelalte comune de pe întinsul teritor muntos din preajma acestora, cum sunt Valea Geoageluluĭ, Dealul-Geoagiuluĭ, Tecşeştiĭ şi altele, locuesc numaĭ Românĭ, numiţĭ de obiceiŭ Mocanĭ, curaţĭ şi neamestecaţĭ cu neamurĭ străine.

Prin satele estinse nu se aude decât graiul dulce şi străvechiŭ românesc, iar pădurile luncile şi strâmtorile de

munte nu cunosc alt răsunet, de cât răsunetul duios al doinelor române, căci din zile vechi bătrâneşti aceşti codri, aceste plaiuri şi chei cu Românii s'aŭ pomenit în mijlocul lor.

•

Călătorul, care traversează acest ţinut, e silit a merge mai mult pe jos saŭ călare, de cât cu carul, de oare-ce căile de comunicaţie în cele mai multe părţi sunt foarte grele. Pe aici „trebue să călătoreşti călare, — scriŭ d-nii Frâncu-Candrea — călăuziţi de câte un mocan, pe potece, prin păduri şi pe pârae printre stânci, pe unde numai iederea creşte şi numai căprioara şi mititelul cal de munte păşeşte".

Aşa este natura acestui loc muntos, cu văi adânci şi chei prăpăstioase, care a determinat şi aşezarea şi caracterul esterior al satelor.

Ele sunt foarte împrăştiate, cu grupe de case pe văi şi dealuri şi pe coastele stâncilor, căci loc plan pentru aşezarea de localităţi mai compacte nu se află. Comunele politice se compun din mai multe cătune saŭ predii, cari împrăştiate pe văi, poartă nume deosebite. Une-ori chiar şi grupele mai mici de case aŭ numiri deosebite, după numele de familie al locuitorilor. Astfel spre pildă pe valea Gălzii, pe la Intregalde sunt grupe de 3—4 case cu numele de: Cheieni, Toporeşti, Păveleşti, Modoleşti, Mărineşti, Nistoreşti, Floreşti, etc.

In privinţa bisericească cele mai multe comune (predii) formează parochii deosebite cu biserici proprii. Cauza este parte mărimea lor, d. e. cum sunt satele Mogoş ş. a., parte depărtările.

Bisericile sunt de lemn, unele foarte vechi; numai ici-colo se văd biserici de peatră, precum la Ponor, Mogoş-Mămăligani şi Valea-Barnei etc. Casele asemenea sunt clădite din lemn, din bârne de fag şi brad şi cu acoperişul de paie; numai puţine sunt acoperite cu şindile. In interior se compun de obiceiŭ din două odăi, între cari se află tinda, cu cuptorul pentru pâine.

Ocupaţiunile de frunte ale Mocanilor sunt economia de câmp şi creşterea vitelor saŭ păstoritul. Se poate că odinioară păstoritul va fi fost cel mai însemnat mijloc de traiŭ, de unde şi vine numele de Mocan. Azi însă, alăturea de păstorit este şi plugăritul un ram de câştig principal, căci peste tot Mocanii din Munţii-Apuseni —după-cum afirmă şi domnii Frâncu-Candrea — „nu se ocupă cu păstoritul nici pe jumătate cum se ocupă Săcelenii saŭ aşa numiţii Mocani din România".

Cultivarea pământului şi prăşirea cerealelor (bucatelor) întâmpină greutăţi, de oare-ce pământul e păduret şi neroditor, iar clima este aspră. Dintre cereale se prăşeşte grâul, orzul şi ovăzul, iar cucuruzul (porumbul) numai pe unele locuri. Astfel spre pildă la Necrileşti din cauza climei reci cucuruzul nu se coace. Se mai cultivă apoi şi pomii roditori.

•

Portul Mocanilor de la Mogoş, Ponor, Intregalde, Necrileşti, Valea-Gălzii, Valea-Geoagelului şi Dealul Geoagiului este următorul:

Bărbaţii în vârstă poartă părul retezat până la mijlocul grumazilor; cei tineri sunt tunşi. Vara poartă „colop" (pălărie) negru, de mărime mijlocie, cu marginile resfrânte în sus; în jurul găvăliei învârtite de 3—4 ori fire galbine de aramă; iarna aŭ căciuli negre de miel. Cămeşile sunt de pânză saŭ de giolgiu. Lungimea lor este până peste şolduri, gulerul e cu figuri negre saŭ de arniciu vânăt ca: cârligel, păuni, tec. Cămeşa se încheie la guler, la sân are cârligel de coloarea gulerului; mânecile sunt de lărgime mijlocie cu pumnari strâmţi, cusuţi ca şi gulerul şi de aceeaşi coloare, la bătrâni cu aţă albă. Peste cămaşe se încing cu curea lată, unele împodobite cu flori frumoase. Peste curea se poartă mai cu seamă în sărbători, peptar de piele înfundat, cu figuri frumoase pe piept, peste pieptar aŭ mânecar, la care îi zic „laibăr". Peste pieptarul înfundat mai poartă puţini şi pieptar lung, crepat, cu flori negre pe partea dinainte, cu 2 rânduri de bumbi vineţi de sticlă cu câte 4 ciucuri: negri, vineţi saŭ verzi.

Iarna peste pieptar se poartă *ţundra albă* de pănură de casă, cu clini subsuori; unii poartă şi cojoace. Ţundra se poartă şi vara prin ploaie şi în călătorie. Cioarecii sunt de pănură albă de casă, cu cusătura pe dunga piciorului; în picioare peste cioareci trag „colţoni" ca şi cioarecii, eşiţi afară de o palmă din opincă; aŭ apoi şi învălitori albe de lână. Opincile aŭ gurguie mijlocii, îngurzite frumos şi cu nojiţe dese. Unii poartă în sărbători şi cisme.

Femeile poartă părul din frunte împărţit în două cosiţe subţirele, răsucite, ce se duc până la ceafă; de aci se împletesc două cozi numite „ciupi", ce se înfăşură în jurul capului. Invelitoarea e „chischineu" de boltă cu flori, legată îndărăt. Femeile bătrâne poartă chischineie vinete cu pui albi. Fetele umblă cu capul desvelit, părul din frunte îl împletesc în „cioc", dus pe partea dreaptă peste ureche până la ceafă; aci se împleteşte cu coada de pe spate. Nevestele şi fetele poartă cercei şi mărgele de sticlă, de colori diferite.

Cămăşile de sărbători sunt de giolgiu saŭ bumbac; cele de toate zilele de cânepă. Ele aŭ brăţare de lăţime mijlocie; cele de sărbători sunt cusute cu bearcă saŭ arniciu negru, cele de purtat cu arniciu roşu, la cele mai bătrâne cu arniciu vânăt, la sân aŭ cârligel, mânecile de la brăţare până la fodori sunt cu câte o „cheie" saŭ doă; la cele tinere peste cot sunt „penele" la bătrâne peste umeri sunt „umerei"; din jos „fodori" mari încreţiţi cu pene şi cârligel; cusăturile pe la mâneci şi subsoară sunt cu curligel de coloarea celorlalte forme. De la brâŭ în sus cămaşa are 2 ciupage, unul pe piept şi altul în spate.

Dindărăpt se poartă „zadie" de lână colorată roşu cu vrâste negre; unele printre vrâste aŭ fire de aramă. Pe partea din jos la călcâie zadiile sunt împodobite cu „pupuleţi" în mai multe colori. Dinainte aŭ opreg negru de lână, unele „şicluite" (lustruite), pe margini şi la mijloc cu cârligel roşu; pe partea din jos cu o vrîstă roşie ori galbină. Aceste sunt ţesături de casă. Nevestele şi fetele în sărbători mai poartă „perpete" (şorţ) cu flori din boltă. Peste acestea se mai încing şi cu „brăcile" de păr, roşii, cu vrîste negre, ce le cumpără de la „Mărginene".

Nevestele şi fetele poartă în sărbători pieptare, cari aŭ asemănare cu jiletca; pieptarul e din piele de miel, cusut cu flori frumoase de mai multe colori, puţine sunt cusute şi cu mătasă, cu 2 rânduri de ciucuri pe la sin. Femeile mai bătrâne aŭ pieptare înfundate, cusute cu flori de bearcă neagră, impestriţată cu roşu şi verde. Unele poartă în sărbători pieptare lungi, descheiate, cusute cu flori mai mult roşii, pe piept de ambe părţile şi subsuori la clini cu ciucuri de „ibrişin" roşii şi verzi. Earna poartă toate pieptare înfundate, iar peste ele ţundre albe de pănură; mai rar, şi cu deosebire în sărbători poartă unele şi cojoace, cusute cu flori frumoase.

In picioare aŭ un fel de ciorapi albi de pănură, numiţi „cioareci", până din sus de genunchi, apoi opinci ca şi bărbaţii. In sărbători aproape toate femeile poartă cisme.

Acest port este puţin schimbat pe la Rimeţ. Unii din Rîmeteni aŭ pălării mai mari şi cioarecii sunt croiţi cu cusătura dindărăt, ca la Românii de la ţară.

INDUSTRIA LA LAOSI

FIERARUL THAY

Iată un fierar îndemânatec, capabil să execute orĭ-ce. Nu lucrează repede, dar e un artist.

In timpul secolilor, strămoşiĭ luĭ s'au servit, de sigur, de unelte la fel cu ale luĭ, dar noĭ ceştia de acum am complicat foarte mult viaţa...



Foalele meşteruluĭ Thay este cât se poate de primitiv.

Din pădurea de bambu care-ĭ înconjoară coliba, meşterul Thay a ales un frumos trunchiu, l'a tăiat în două, a găurit până jos cele două trunchiuleţe şi a pus în ele două pistoane. A întocmit ast-fel foalele. Spre a alimenta focul, în partea de jos a trunchiurilor a pus două tuburĭ de fier.

Cu ajutorul uceniculuĭ, flacăra nu se va stinge cât cele două pistoane vor fi manevrate alternativ.

Instalaţia de ferărie a luĭ Thay se apropie foarte mult cu aceea a spoitorilor noştri sau a meşterilor lăcătuşĭ. **Doru.**



Regină de-o zi

IN ŢARA SOMALILOR

— Urmare —

Fără îndoială, ex-şoferul încredinţă pe Sultan că putea să se încreadă în onoarea Francezilor, căcĭ Abu-Bakar se înclină cu majestate, apoĭ se aşeză turceşte în faţa luĭ Landrin.

Acesta şi tovarăşiĭ săĭ se aşezară la rândul lor, fără însă a înceta de a se feri şi a fi cu ochiĭ în patru.

Abu-Bakar ştia bine că la popoarele civilizate se dau serbărĭ sau spectacole înainte de a se începe tratativele grele şi porunci să înceapă muzica şi danţurile lor sălbatice.

Sus pe platformă un incident, foarte simplu în aparenţă, venise să turbure pe Jâ într'un chip ne maĭ pomenit.

Foarte bine aşezat, ca să nu piardă nimic din cele ce se petrecea la Sultan, negrul, în momentul când începuse muzica şi era în toiul eĭ, tresări deodată zărind pe d-ra Angerolles că se apropia, cu pasul eĭ de zână, de grupul format de Landrin şi de ceĭ treĭ călătorĭ carĭ îl însoţeau.

In momentul când era să se urce pe fortăreaţă şi cum trecea prin faţa tuneluluĭ descoperit de curând şi prin care trecuse comandantul ca să se ducă la Sultan, dânsa auzi ceva care semăna a muzică.

Orĭ care artist ar fi fost în locul eĭ, tot ca dânsa ar fi făcut. Din curiozitate firească, împinsă de voinţa de a cunoaşte până la ce grad de perfecţie sunt ajunşĭ Somaliĭ, Jeanna, cu un pas şovăitor la început, se apropiă de deschizătura exterioară a trecătoareĭ. De acolo însă nu auzea tocmaĭ bine; de aceea îşĭ puse picioarele pe nisip şi înaintă de a binele.

Nimenĭ nu putea bănui prezenţa eĭ acolo. Constatând că între Sultan, şeful Somalilor şi micul stat-major al naufragiaţilor se stabilise o înţelegere, d-ra Angerolles, sub umbreluţa eĭ roză, înaintă până când ajunse aproape, ca să poată auzi tot.

Atuncĭ se opri. Nimenĭ n'ar fi putut s'o încredinţeze că se afla în mare pericol.

De altfel ea era la patru sau cincĭ metri departe de tovarăşiĭ eĭ, având încredere mare într'însa şi netemându-se de nimic.

Jâ, furios, plin de grije şi de spaimă, alergase la Torix, care era maĭ voinic, să'ĭ spue, prin gesturĭ, nebunia care o făcuse d-ra Angerolles.

Torix, ghicind că era vorba de artistă şi departe cu desăvârşire de a pricepe cauza turburăreĭ a căreĭ pradă era Jâ, găsea din potrivă că tânăra fată nu făcuse rău să ia şi ea parte la distracţiile oferite de Sultan.

In acel moment Abu-Bakar dăduse ordin să înceapă danţurile şi, invitând cu privirea pe spectatorĭ, dete cu ochiĭ de d-ra Angerolles, la spatele comandantuluĭ Landrin. Rămase încremenit. Pe faţa sa, până aci de nepătruns, se putu citi uimirea de care fusese isbit la vederea aceleĭ fermecătoare frumuseţĭ.

Cu gura căscată, înmărmurit de surpriză şi admiraţie. Abu-Bakar avea o atitudine aşa de ciudată, încât Landrin, Courville, Vaillant şi Tartyfume îşĭ întoarseră privirile şi rămaseră şi eĭ încremenițĭ văzând pe tânăra artistă, aproape zâmbind şi suferind cu obişnuita eĭ demnitate omagiile mute a căror expresie nu o maĭ mira de multă vreme.

— O, d-ră, îĭ zise Landrin, de ce mi-aĭ călcat ordinele?

— Cum? răspunse ea.

Courville, roşu şi foarte supărat, se sculase. Cocoşatul excitase curiozitatea Somalilor, căcĭ fu obiectul lor de batjocură; făcea un contrast ridicul de tot alăturĭ de eleganţa naturală a d-reĭ Angerolles.

— Aĭ înebunit?—îĭ zise Courville. fără a'şĭ măsura cuvintele. Nu avem noĭ destule pericole? D-ta le maĭ măreştĭ acum numărul.

— Pentru ce?

Abou-Bakar îşĭ păstra aerul luĭ obrasnic.

Georges îl observa cu un început de ură în suflet. Şi el găsea că Jeana făcuse o mare copilărie, expunându-se admiraţieĭ acestuĭ despot musulman.

Oare căzuse şi el sub dominaţia eĭ? Se ridică dar şi el, şi plimbându-şĭ privirea în spre mulţime, cu talia luĭ înaltă şi frumuseţea bărbătească, şi umeriĭ puternicĭ ce avea, produseră o impresie de linişte şi de respect temător pentru mulţime.

Scena aceasta nu dură de cât câteva clipe. Sultanul şi supuşiĭ luĭ, fără a'şĭ arăta emoţia lor, şi fără a se maĭ mişca, păreau pradă unor noĭ sentimente.

Landrin văzu pericolul: întorcându-se în spre Courville, îĭ făcu un gest de linişte, apoĭ, cu cea maĭ mare ceremonie pofti pe pianistă să stea lângă el.

Tartyfume, grăbit, adună o grămadă de nisip în formă de scaun, şi ca o regină, Jeana luă loc, pe când comandantul zicea, zimbind pentru

ca să nu'ĭ înțeleagă înțelesul cuvintelor luĭ:

— D-le Courville, și d-ta asemenea, d-le Vaillant, vă rog să cugetațĭ că jucăm acĭ niște personagiĭ foarte grele. D-ra a făcut răŭ, bine înțeles, dar răul s'a făcut. Nu maĭ avem în cotro de cât să ne facem că nu dăm nicĭ cea maĭ mică însemnătate acestuĭ incident. Georges și cu cocoșatul, ascunzindu-șĭ sentimentele de turburare ce le bântuia sufletele, isbutiră a zîmbi și a'șĭ relua locurile. Muzica și danțurile sălbatice începură. D-ra Angerolles, după ce petrecu și se înveseli puțin cu scena coreografică, pe care o văzu, se sculă, făcu o reverință la adresa Sultanuluĭ, și se retrase, pe când acesta ișĭ duse mâna la inimă, apoĭ la frunte, în semn de omagiu respectuos.

Un corn se auzi și danțurile încetară. Ceasul parlamentăreĭ cu Abu-Bakar sosise.

Landrin, în urma sfatuluĭ dat de Courville, se hotărîse a convorbi cu el, pe un picior de egalitate perfectă. Sultanul vroia să'șĭ dea importanță, trebuia să'l facă să înțeleagă că aveau și eĭ tot atâta cât și el. Cel maĭ mare din somalĭ, fiind la distanță respectuoasă, Courville, în calitate de interpret, luă cuvîntul înainte de a fi poftit chiar, și după câteva politețe diplomatice, începe repede cu Nour pe englezește:

— Intreabă pe Sultan cu ce intenție ne-a oferit această serbare și ne-a cerut o întrevedere?

Atacul era îndemânatic. Dacă Abu-Bakar ișĭ închipuise că comandantul avea de gând să ceară ajutorul luĭ trebui să recunoască că se înșelase.

— Ațĭ venit, întrebă el, ca odinioară, Italieniĭ, pentru a cuceri țara?

— Nu, răspunse Courville, după ce ex-șoferul iĭ traduse întrebarea. Până în prezent, nu avem ce face pe soasta asta, aci; aceasta stabilit, noĭ trebue să credem, că dacă m'ațĭ poftit la această conferință, d-voastră avețĭ a ne adresa vre-o propunere.

Nour după ce traduse încet fraza precedentă Sultanul era să răspundă, și după față, se vedea că începe a se supăra, când Courville adaogă:

— Noĭ nu am făcut nicĭ un avans. Ceva maĭ mult, nu știam căruĭ Suveran aparține această țară. In sfârșit, noĭ nu cerem nimic.

— Dacă vă înțeleg, zise Sultanul, este că dorițĭ să părăsițĭ ținuturile mele pe dată ce vă este cu putință.

— Adevărat.

— Dar cum?

— Atuncĭ când ceasul și mijloacele ne vor permite.

— Luațĭ seama, zise Abu-Bakar, începând a se aprinde, dacă eŭ sunt dispus a trata cu d-voastră în liniște, să poate ca oamenĭĭ meĭ să'mĭ forțeze mâna, și atuncĭ...

— Noĭ avem, arme, munițiĭ și mâncare pentru multă vreme, nu ducem lipsă de nimic, zise Courville.

— Vorbește'ĭ de apă, Nour, întrerupse Abu-Bakar pe arăbește.

Dar ex-șoferul, crezând că nu este înțeles de cocoșat îl întrebă:

— Pentru ce? Nu e maĭ bine să'ĭ lașĭ să creadă că în privința acestuĭ punct, tu știĭ ce aĭ de făcut?

— Poate; cu toate acestea, așĭ dori să'ĭ văd plecațĭ maĭ repede.

— In sfârșit, adăogă Courville, suntem hotărîțĭ a sta în fortăreața noastră, și a ne apăra, până când va veni vaporul după care am trimis la Zanzibar, să ne scoață.

— Cât timp vă trebue pentru asta?

— O lună, răspunse Courville, cu îndrăzneală.

— Eŭ am să vă propun ceva maĭ bun, zise Abu-Bakar.

— Te ascult, vorbește.

— Șeful d-tale îmĭ va da o scrisoare, pe care o voĭ trimite la Aden.

— Ar trebui prea multă vreme.

— Nu, căcĭ trimisul meŭ se va duce pe una din cămilele mele, și în 8 zile poate ajunge la destinație.

— Numaĭ dacă nu va fi masacrat pe drum, adaogă Courville, cum este foarte probabil.

— Voĭ trimite douĭ, ripostă Sultanul, și pe căĭ deosebite.

— Drace! zise Tartyfume, după ce traduse cocoșatul ultimele vorbe, ăsta vrea cu orĭ ce preț să se scape de noĭ!

Reflecția era dreaptă. Se vedea cât de colo că Abu-Bakar le oferea târgul cu gândul de a'ĭ vedea plecațĭ maĭ repede.

Pe când Courville, Landrin, Vaillant și Tartyfume se întrebau ce gând avea Sultanul cu eĭ, acesta nu înceta de a examina intrarea în stâncă, pe unde dispăruse d-ra Angerolles.

Dacă nu se aștepta s'o vadă, o dorea însă cu ardoare. Privirile luĭ spuneau maĭ mult decât cele maĭ prețioase cuvinte.

Frumusețea Janeĭ se întipărea din ce în ce maĭ mult în sufletul luĭ, că se mira și el.

— Nu am, zise el, nicĭ o animozitate contra d-voastră, dar vreau să vă știu departe de aci cât maĭ repede; în maĭ multe rândurĭ au fost pe aicĭ europenĭ dulcĭ ca mierea, dar cu vorbe înșelătoare pe buze, carĭ au încercat să mă despoae de regatul meu.

Nu aș vrea să maĭ mă las a fi surprins. Dacă credețĭ că trimișiĭ meĭ nu vor ajunge la Aden, vă ofer altceva...

— Vorbește!— reluă Courville, liniștit.

— Dacă preferațĭ a pleca, fie în orient, spre Obock, fie la vest, spre Zanzibar, mă leg a vă da o excortă de o sută, două de oamenĭ, atâția câțĭ vețĭ vrea.

— Eștĭ foarte amabil, răspunse Courville. Ne-am gândit și noĭ la asta.

— Dar șeful d-tale primește?—întrebă repede Abu-Bakar.

— Pentru un moment nu refuză, dar cere timp de cugetat.

— Este foarte drept.

— Aĭ să reclamĭ, bine înțeles, o sumă de banĭ, pentru a plăti escorta?

— Tocmaĭ vream să'țĭ spun.

— Cât?

— O mie de talerĭ.

— Este scump. Cu toate acestea o să'țĭ spunem peste puțin dacă primim. O mie de talerĭ este o avere.

— Siguranța și reîntoarcerea d-v. în Franța prețuesc maĭ mult. De altfel, oamenĭĭ meĭ vor lua aceștĭ banĭ; eu nu mă ating de nicĭ o lăscaie.

— Bine, zise Courville; mâine, la această oră, îțĭ vom spune care din propunerile tale ne convine. Ne veĭ trimete un om de încredere sau veĭ veni chiar tu.

Acest răspuns nu prea plăcu Sultanuluĭ. La un semn al luĭ, care arăta nerăbdare, femeile și copiiĭ se retraseră brusc de lângă cel maĭ mare din luptătorĭ și în mulțime se produse în sgomot îngrijitor.

Pentru a răspunde acesteĭ amenințărĭ și fără a se mișca din loc, Landrin ișĭ duse la buze un fluer de argint.

Numaĭ decât eșiră vre-o 40 de marinarĭ comandațĭ de Gobert.

Cu arma la braț și toporul la brâu, eĭ apărură în ordine, împrăștiațĭ la patru metri unul de altul, ca într'o manevră.

Această manifestație ișĭ produse efectul: Somaliĭ se liniștiră.

— Așa dar mâine voiŭ ști ce-ațĭ hotărît?—întrebă Abu-Bakar.

— Să fițĭ sigurĭ, zise Courville.

Și de o parte și de alta se schimbară salutărĭ grave. Se vedea clar și limpede că era iarbă de pușcă prin aer.

Landrin nu se înșela; de aceea vroi și el să arate Sultanuluĭ că în potriva uneĭ armate întregĭ de luptătorĭ, poseda și el, la rândul luĭ, mijloace de apărare destul de respectabile. După dorința luĭ, cocoșatul încheiă convorbirea prin următoarea politeță amenințătoare:

— In țara noastră, după ce aĭ fost cinstit cu o vizită regală, este obiceiul când te despărțĭ de Suveranul care a făcut-o și pentru a'ĭ arăta la ce onoare este ținut, să celebrezĭ mărirea și gloria luĭ prin salve de tunurĭ. Abu-Bakar, să nu fiĭ surprins dacă, din înălțimea fortărețeĭ noastre, te vom saluta peste câteva minute cu o voioasă spulberătură de artilerie.

Sultanul rămase puţin pe gândurĭ, iar Nour se îngrozi.

Landrin şi tovarăşiĭ luĭ salutară din nou şi, foarte liniştiţĭ, plecară în spre stâncĭ. Marinariĭ se aşezară pe două rândurĭ ca să le facă drum, fără a maĭ avea aerul că se ocupă de Somalĭ, prezintând armele cu o corectitudine admirabilă.

Abu-Bakar nu era prost. Se simţi turburat atât de atitudine marinarilor, cât şi de liniştea şefuluĭ lor.

Ajuns pe platformă, Landrin porunci să se încarce tunurile cu praf.

— Inainte de a trage, să se ridice un steag tricolor.

Steagul fu ridicat. Toţĭ strigară cu inimă:

— Trăiască Franţa!

Se auzi prima detunătură de tun. La intrarea unuĭ cort se auzi un glas dulce şi drăguţ care striga:

— Tori! Tori!

Uriaşul alergă la Micşunica, temându-se să nu se sperie de bubuitul tunurilor, cu toate că fusese prevenită.

— Am fost cuminte, nu e aşa, Tori?

— Da, mititica mea scumpă!—răspunse colosul, acoperind-o de sărutărĭ.

VIII

— Să nu primiţĭ cu nicĭ un preţ a porni de aci cu o escortă de-a luĭ Abu-Bakar; nicĭ unul nu veţĭ ajunge, le zise Jâ.

— Crezĭ?

— Sunt sigur. Nu zic că vă vor speria ceĭ 100 de oamenĭ aĭ Sultanuluĭ, dar pe drum veţĭ semăna în fie-care noapte din aĭ voştri, pentru că veţĭ avea a vă apăra şi a vă lupta...

— Da, da, răspunse Corville, m'am gândit şi eu la asta; ar fi de ajuns zece zile ca să fim topiţĭ cu desăvârşire.

— Dacă ţineţĭ să plecaţĭ, plecaţĭ pe mare.

— Da, dar avem nevoe de un vapor. Sultanul ne oferă să trimeată pe cineva la Aden.

— Dar vă va cere cincĭ sau şease sute de talerĭ.

— O mie! zise Stefan.

— Pe carĭ îĭ va băga în buzunarul luĭ şi nu va trimete pe nimenĭ.

— Tu crezĭ că nu ţine să ne vază plecaţĭ?

— Nu ştiŭ sigur. Dar vizita luĭ de azĭ nu trebue să aibă decât o ţintă: să se încredinţeze dacă 'ĭ puteţĭ ţine piept şi ucide mulţĭ oamenĭ în caz de luptă.

— Ştie el cu cine are aface!

— Ştie. Poate că este hotărît să vie în spre voĭ cu intenţiĭ cinstite şi totdeodată interesate.

— Ce vreĭ să zicĭ?

— Mă gândesc la comoara luĭ: Dacă e ascunsă în împrejurimile stâncilor, trebue să fie grăbit să vă vadă odată plecaţĭ... dar acum că a văzut pe d-ra Jeana...

— Pe Jeana?

— Da, pe d-ra Jeana, cu părul auriu.

— Eĭ!

— De ce aţĭ lăsat-o să vină în faţa luĭ? Acum toate intenţiile luĭ trebue să şi le fi schimbat.

— De ce te amesteci tu? — întrerupse Courville cu un ton brutal.

— Aĭ să vezĭ, aĭ să vezĭ! — reluă negrul, ca şi cum n'ar fi înţeles. Este o nenorocire şi pentru voĭ şi pentru ea.

— Nimenĭ nu o putea împedica să audă muzica şi să vadă dănţuitoriĭ.

— Da, da, dar nu ştiaĭ că nimenĭ nu poate rezista de a'ĭ admira înfăţişarea şi frumuseţea?

— Eĭ, o ştiŭ! — zise Courville, oprindu-se deodată!

El, pocitul, să îndrăznească a iubi o minune? Ce nebunie!

— Ia lasă-ne în pace cu d-ra ta cu părul auriu. E vorba de altceva acum. Maĭ eştĭ dispus să ne serveştĭ?

— Cum de nu!—răspunse cu sinceritate negrul.

— Maĭ te ducĭ şi în noaptea asta?

— Da.

— Ce-aĭ să facĭ?

— Vreau să aflu ce pregăteşte Sultanul, ce zice şi dacă e îngrijat de comoara luĭ...

— Iar comoara?

— Fireşte! Cine ştie dacă frica de a o pierde, nu vă va scăpa de Abu-Bakar.

Şi apoĭ poate voiu afla prin ce mijloace nădăjdueşte el să vă depărteze sau să vă nimicească.

— Fie! Mă duc să informez pe comandant; veĭ putea să plecĭ... dar dacă ne trădezĭ...

— Eu! Eu!

— Tu ştiĭ că puştile noastre nemeresc la distanţe enorme.

— Dacă mă ucideţĭ, faceţĭ o prostie mare. Aveţĭ maĭ bine încredere în mine. Uite ce să faceţĭ: peste noapte veghiaţĭ bine; dacă veţĭ aprinde foc mare, luptătoriĭ Sultanuluĭ nu vor îndrăsni să se apropie.

— Da. Tu găseşte mijlocul de a trimete această scrisoare la Aden, Obock sau Zanzibar, şi averea ta e făcută.

— Pregătiţĭ scrisoarea, — zise el, scânteindu-ĭ ochiĭ.

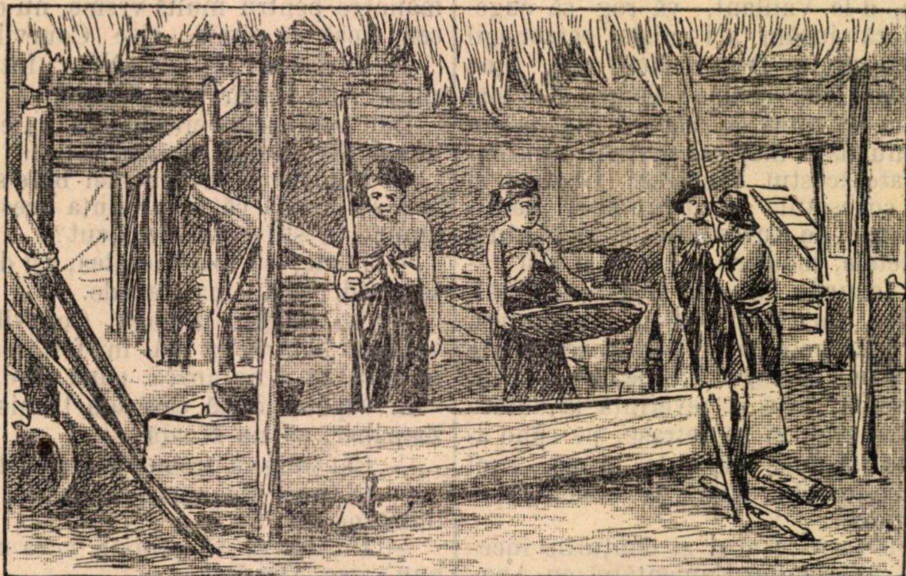
Pe când Courville se îndrepta către Landrin ca să'ĭ spună toată convorbirea ce avusese, el se simţea atras în spre negru şi'ĭ da toată încrederea, cu toate că inteligenţa şi reticenţele acestuĭ om îl turburau.

Găsi pe comandant vorbind cu Jeana Angerolles şi cu Vaillant.

Tânăra artistă ţinea în braţe pe Micşunica, pe care o mângâia.

Vaillant şi Landrin tocmaĭ certaseră pe d-ra Angerolles pentru escapada eĭ, făcând-o să înţeleagă pe-

VIAŢA ŢARANILOR DIN LAOS



Femeĭ anamite ocupate cu cojirea orezuluĭ

Toţĭ călătoriĭ sunt unanimĭ a vorbi despre patima vânătoareĭ a locuitorilor din Anam şi Laos.

Una din ilustraţiile noastre arată pe aceştĭ vânătorĭ. Se vede că eĭ se slujesc de arme de model antic: puşcĭ cu cremene, fabricate de armurierĭ indigenĭ.

Puşcĭ cu cremene pentru vânătoare! Lucrul nu vi se pare tocmaĭ practic.

Totuşĭ, aceştĭ vânătorĭ se întorc rare orĭ cu mânile goale.

Prin vecinătăţile oraşelor, sunt uniĭ carĭ trăesc exclusiv din produsul vânătoareĭ, şi care aduc zilnic porcĭ sălbatecĭ şi păunĭ negri, ucişĭ cu carabinele lor primitive.

A doua ilustraţie arată pe femeile anamite la ocupaţia lor de căpetenie, care este cojirea orezuluĭ.





Vânătorĭ anamiţĭ

ricolul. Jeana zâmbea, neînchipuindu-şĭ că greşeala e aşa de mare.

— Oameniĭ aceştia, d-ră, sunt piraţĭ. Or, d-ta ştiĭ că albiĭ şi maĭ ales femeile albe, pentru eĭ sunt o pradă rară.

Jeana se roşi, îşĭ mărturisi greşala şi adăogă:

— Ertaţi mă, dacă modesta mea persoană este cauza vre-uneĭ micĭ complicaţiĭ. In ceea ce mă priveşte pe mine, personal, nu mă tem nicĭ de Sultan, nicĭ de vr'un Somal, fiţĭ siguri.

In urmă veni şi Courville să vorbească cu Landrin despre cele convenite cu Jâ.

Jeana se retrase discretă.

— Trebue, zise cocoşatul luĭ Landrin, să daĭ luĭ Jâ o scrisoare pentru autorităţile maritime din Obock şi să măsorĭ cu îngrijire longitudinea şi latitudinea acestor stâncĭ.

Se făcu noapte; Jâ, cu o sută de talerĭ pentru trimisul pe care îl va alege, părăsi fortăreaţa.

In urma sfaturilor luĭ Jâ, se aprinse focurĭ pe creasta orientală a stâncilor şi se trase maĭ multe focurĭ de puştĭ, ca astfel Somaliĭ să aibă teamă şi să nu se apropie.

Noaptea trecu fără nicĭ o mişcare. Pe la orele 6 dimineaţa sosi şi Jâ. Prima luĭ vorbă fu aceasta:

— Ce, nu maĭ aveţĭ apă?

— Cine ţi-a spus asta? îl întrebă Courville.

— Toată lumea de acolo o spune. Nour a răspândit ştirea asta.

— Eĭ şi?

— Sultanul este hotărît a vă lăsa să muriţĭ de sete şi când vă veţĭ îmbolnăvi, o să înceapă atacul.

— Bine, dacă e aşa, o să aştepte cam mult.

— Ce aĭ făcut cu scrisoarea?

— Vărul meŭ, Kourd, negru ca şi mine, şi creştin ca voĭ, s'a însărcinat. Va trece prin Hovrar, el cunoştea drumul la Obock.

— Bine.

— A plecat azĭ noapte. Fiind proprietarul uneĭ cămile, nu se va îngriji nimenĭ de lipsa luĭ.

— Eştĭ dar credincios, tu?

— Crede-mă! răspunse Ja, foarte simplu.

— Veĭ avea recompensa făgăduită.

— Dar maĭ e alt ceva, zise Jâ.

— Ce maĭ e?

— Abu-Bakar nu'şĭ ascunde intenţia de a fura pe d-ra cu părul auriu. Courville tresări nervos. Din ochĭ scânteiă fulgere de mânie, dar se stăpâni cât putu.

— Să vie, zise Courville cu dispreţ.

— Dacă m'aĭ fi ascultat s'o previĭ. Ştiam eŭ ca Sultanul îşĭ va perde minţile văzând-o. Este un om şiret, perfid, încăpăţânat până la furie. Eŭ v'am spus, el e în stare să facă orĭ-ce, ca să'şĭ ajungă scopul. Dacă nu ar fi văzut-o, nu ar fi avut alt gând, de cât să se facă stăpân pe navă, şi pentru asta, nu i-ar fi trebuit de cât se vă depărteze; dar acum, femeia asta!..

— Tacĭ! Toată lumea se va omorî pentru eĭ, ca s'o apere.

— Bravo! frumoasă treabă! dar dacă v'o omorî pe toţĭ, nu rămâne ea în puterea luĭ?

— D-ra Jeana Angerolles nu va cădea vie în mâinile luĭ Abu-Bakar.

— O veĭ omorî atuncĭ înainte? strigă negrul speriat.

— Eŭ? răspunse cocoşatul.

— Cine atuncĭ?

— Ea singură, răspunse Stefan.

— A! făcu Jâ, încremenit. După dejun, comandantul fu vestit de vizita a patru Somalĭ, al căror şef era în persoană.

Cel de al douilea sub-locotenent, escortat şi el de alţĭ treĭ oamenĭ, primi ordinul de a se duce înaintea lor.

Nour, fără a scoate o vorbă, dete scrisoarea unuĭ ofiţer, şi'ĭ făcu semn că va aştepta răspunsul. Şi pe când locotenentul se ducea în fortăreaţă, ceĭ patru negri se întinsese la soare, părînd că au toată încrederea.

Landrin îndată ce avu scrisoarea luĭ Abu-Bakar, se depărtă într'un colţ întovărăşit de Courville, Vaillant, Ţartyfume, doctorul şi primul locotenent Gobert, crezând că fie-care din eĭ îşĭ vor da părerea în acel noŭ consiliu de războĭ.

— Tradu-ne, scumpe Courville; noĭ te ascultăm.

După ce desfăcu plicul, Stefan citi:

«Şefuluĭ Francezilor, Joussouf Landrin.

«Această scrisoare este pecetluită ca să fi încredinţat că vine în adevăr din partea mea.

,,D-zeŭ să'ţĭ dăruiască viaţă fericită şi bine-cuvîntată.

,,Suntem veselĭ, de a vă reînoi ofertele sincere şi frăţeştĭ, pe carĭ ţi le-am făcut erĭ, în faţa luptătorilor noştri şi aĭ tăĭ.

«D-zeu e mare! Cu ajutorul luĭ, vom putea să te conducem la un fort, de unde veĭ putea să te reîntorcĭ în ţara ta, tu şi tovarăşiĭ tăĭ. Nu te va costa, de cât câţĭ-va talerĭ destinaţĭ a'ţĭ plăti escorta.

,,Dacă preferĭ, ca să trimit la Zanzibar să anunţe nenorocirea ta, consimţim şi asta, căcĭ noĭ te iubim şi nu vroim de cât salvarea ta. Nour va şti să'ţĭ spue câtă sumă trebue să cheltueştĭ în acest caz.

(Va urma).

SCENE SIBERIENE

Fără nume şi fără părinţi

In fundul Siberiei, acolo unde într'o întinsă, stearpă şi sălbatecă regiune mărginită de două şiruri de munţi se întinde o vale tristă şi lipsită de frumuseţile naturei şi în care se găsesc minele de kara, soarele apunea aruncând ultimele sale raze peste o întindere vastă şi lipsită de ori-ce viaţă, peste dealuri, munţi şi văi, toate acoperite de omătul alb, în mijlocul cărora se află vechile închisori, martore ale atâtor chinuri.

O altă lume este aici, o lume depărtată de vuetul popoarelor luminate şi exilată de omenirea întreagă; o lume rece şi fără patimi, ca omătul şi ghiaţa din jurul eĭ; o lume menită numaĭ pentru mizerie şi suferinţele acelora carĭ sunt siliţi s'o locuească.

Nu se zăria nicĭ o fiinţă omenească în această întinsă sălbăticie. Totul era cufundat într'o linişte tristă şi monotonă; iar în urma soarelui, cerul roşu maĭ arunca o slabă lumină asupra negrelor ziduri.

Deodată colo în depărtare se vede o grămadă de oameni carĭ înaintaŭ încet. Eĭ se apropie din ce în ce şi acum sunt lângă închisoare. Vr'o 30 saŭ 40 de oamenĭ cu feţe galbene, neîngrijiţi, murdăriţi de pământ şi lut, în haine proaste şi rupte. In jurul lor un lanţ de soldaţi.

Eraŭ condamnaţiĭ. Se întorceaŭ acum de la muncă. Ajunşĭ aci, poarta gardului ce încunjura închisoarea se deschide şi eĭ intră cu toţiĭ în curtea închisoareĭ. Aicĭ se opresc şi aşteaptă deschiderea închisorilor. N'aŭ mâncat de dimineaţă şi, trudiţi de munca uneĭ zile întregĭ, staŭ cu toţiĭ îngrămădiţi unul lângă altul, tremurând, de frig.

In partea dreaptă a ogrăzieĭ este bucătăria şi ceĭ maĭ mulţĭ din eĭ aruncă privirĭ căutătoare în partea aceea. Deodată uşa bucătărieĭ se deschide şi un băiat palid şi slab de vr'o 14—15 anĭ eşi afară.

Un murmur se auzi printre criminalĭ. ,,Ivan, e Ivan", îşĭ zicea unul altuia, ,,iată-l că vine spre noĭ," ziceaŭ alţiĭ.

Ivan se apropiă repede de locul unde sta grămada osândiţilor şi îndată se auzi chemat din toate părţile. Incotro se întorcea vedea feţe umilite, auzea vocĭ rugătoare.

— Nu uita, îĭ zicea unul, Ivan, te rog!

— Nu te teme, Ivan nu uită nicĭ odată, zise băiatul.

— Şi mie Ivan, se rugă altul.

— Lasă că vă ţiŭ minte pe toţĭ, zise Ivan, şi se întoarse repede ca şi cum i-ar fi fost teamă că îndată vor năvăli toţĭ, fie-care cu altă rugăminte.

— Nu, el nu va uita, îşĭ ziceaŭ criminaliĭ unul altuia.

— De n'ar fi Ivan, viaţa aceasta mi-ar fi maĭ rea de cât moartea, zicea unul.

— Aşa-ĭ, că şi mie-mĭ face un bine câte odată, răspundea altul.

— E bun la inimă băiatul, se amestecă un al treilea în vorbă, azĭ mi-a făgăduit că-mĭ aduce câţĭ-va cartofĭ.

Şi tot lăudând şi bine-cuvântând ast-fel pe Ivan ,,cel fără nume şi fără părinţĭ", intrară în închisoare unde, pe scândurĭ goale şi murdare de a lungul păreţilor, în camere întunecoase şi umede, aveaŭ să-şĭ petreacă noaptea.

După dânşiĭ câţĭ-va servitorĭ duceaŭ mâncarea ce se împărţea seara şi la care ajuta Ivan: câte puţină ciorbă, o bucată de carne şi pâne şi fiecare. Ivan cel bun maĭ avea pe ascuns icĭ vr'un cartof, colo puţin ceaĭ şi când mâncarea fu împărţită, uşa se închidea în urma servitorilor, toţĭ eraŭ mulţămitorĭ luĭ Ivan că-ĭ făcuse să maĭ uite pentru un moment mizeria lor.

Ivan ajuta în bucătăria închisoareĭ. Nimenĭ dintre ceĭ osândiţĭ saŭ soldaţĭ nu ştia de unde venise şi adevăratul luĭ nume. Iĭ ziceaŭ cu toţiĭ: ,,Ivan cel fără nume şi fără părinţĭ".

Singur bucătarul, acela care'l crescuse şi femeia luĭ ştiaŭ ceva.

Intr'o zi un servitor îl întrebă de Ivan.

— De, multe nu ştiŭ nicĭ eŭ, răspunse supărat bătrânul.

— Dar ştiĭ maĭ multe de cât noĭ cu toţiĭ, şi începură cu toţiĭ să-l roage ca să le povestească istoria orfanuluĭ Ivan.

— Era o zi, începu bătrânul, în care viscolul făcea poznă. Eŭ aveam treabă pe afară şi când ieşiĭ din poarta închisoriĭ, văzuĭ aşteptând afară în firg, o femee slabă, galbenă la faţă şi care d'abia se maĭ putea ţine pe picioare. Avea o faţă dureroasă care îţĭ făcea milă, fără ca s'a întrebĭ ce are. Când mă văzu, se apropie repede de mine şi mă întrebă de cunoşteam pe toţĭ închişiĭ de aicĭ. I-am răspuns că maĭ pe toţĭ. Când auzi aceasta, mă întrebă de nu cunosceam pe un Padinoff care era aicĭ abia de un an. Mă rugă de miĭ de orĭ să-mĭ aduc bine aminte dacă nu ştiam de un Padinoff. Ce era să fac? Ştiam că un astfel de om, după cum zicea biata femee, nu era pe aicĭ. O vedeam aşa de galbenă, slabă, nenorocită şi mi-era milă de ea. I-am făgăduit atuncĭ că am să maĭ caut ziua a doua printre ceĭ închişĭ de şi ştiam bine că acela pe care îl căuta nu se găsea aicĭ. Dar vedeam că puterile o părăseaŭ, că faţa eĭ devenea din ce în ce maĭ galbenă şi dacă nu săriam s'o prind în braţe ar fi căzut jos. Am dus-o apoĭ la una din femeile osândiţilor carĭ trăiesc pe aicĭ. Când cu ajutorul femeiĭ am luat-o în casă dânsa căzu jos fără simţire. D'abia atuncĭ văzuĭ starea în care se află.... şi când după câte-va ceasurĭ mă întorceam pe acolo, la picioarele eĭ avea un copilaş.

Dar ea slăbia mereŭ, nu mânca, avea ferbinţeală şi după câte-va zile îşĭ dete sufletul. Inainte de moarte se rugă să îngrijim de copil. Ce era să fac? Unde puteam să-l las? La o femee săracă? Şi ce m'ar fi putut bucura maĭ mult pe mine care n'aveam copiĭ? Şi ce nume era să-ĭ daŭ? L'am numit Ivan, numele singuruluĭ meŭ copil, care mi-a murit pe drum când am fost adus aicĭ şi de atuncĭ toţĭ îl numesc: ,,Ivan cel fără de nume şi fără părinţĭ".

— Bietul Ivan, ziceaŭ toţĭ mişcaţĭ de trista şi scurta luĭ biografie.

— Ştie el despre aceasta? întrebă un servitor bătrân.

— Nu ştie nimic, răspunse bătrânul bucătar.

— Dară femeea?... voia să înceapă altul.

— A fost înmormântată... şi acum daţĭ-mĭ pace, zise bătrânul supărat de a povesti încă odată acelaşĭ lucru.

Tocmaĭ atuncĭ intră Ivan, slab, cu obrajiĭ subţieţĭ, cu privirea sfiicioasă ca totdeauna şi văzând servitoriĭ stând l vorbă se duse la o parte.. Era fricos şi era deprins ca toţĭ să-l evite.

Când el intră, ceilalţĭ ieşiră privind cu milă pe copilul ,,fără nume şi fără păriţĭ".

Toţi abonaţii la

„ZIARUL CALATORIILOR"

Participă cu începere de azĭ, la următoarele marĭ şi de valoare premiĭ:

1) **O sobă «Godin» No. 3,** cumpărată de la cunoscuta casă: Industria Metalică «**Marcu**», B-dul Elisabeta, No. 5.

2) **Una puşcă fină de vânătoare,** cu 2 ţevĭ, cal. 12, din vechia şi renumita fabrică **Pieper-Bayard.**

3) **Un pistol automat de buzunar, Pieper-Bayard,** modelul cel maĭ noŭ, fiind de calibru mare, 7.65, însă format redus, foarte portativ.

4) **Una carabină de mare precisie,** cal. 22, **Pieper-Bayard,** semi-automatică.

Toate aceste 3 arme sunt cumpărate de la marele magazin **B. D. Zisman,** 44, calea Victorieĭ, furnizorul Curţeĭ Regale.

5) **Una oglindă mare veneţiană** de cristal;
6) **Una măsuţă de toaletă,** cu oglinzĭ de cristal;
7) **Una maşină de cusut** de mână;
8) **Două frumoase tablourĭ.**

Toate aceste 5 obiecte sunt cumpărate dela marele magazin de mobile **Marco Dattelkremer,** str. Carol, No. 62.

9) **Una pendulă de biuroŭ;**

10) **Una chisea de argint de China,** foarte frumoase obiecte, cumpărate de la magazinul de încredere **Schmith & Stratulat,** calea Victorieĭ, 53.

11) **Un gramofon perfecţionat;**

12) **Una mandolină,** din lemn de palisandru, ornată cu sidef, cumpărate de la marele magazin de muzică **Jean Feder,** calea Victorieĭ, 54.

13) **Una fructieră,** argintată şi aurită, cu 12 cuţite pentru desert, aurite, cumpărată de la cunoscutul magazin de bijuterie **Th. Radivon,** B-dul Elisabeta, 9 bis.

14) **Una toaletă de bambu veritabil,** cumpărată de la bine asortatul magazin de mobile de trestie şi bambu, **D. Litmann,** strada Lipscanĭ, No. 3.

15) O duzină crema «Flora».
16) O » săpun «Flora»
17) O » pudră «Flora».
18) **2 ceasornice** de argint, pentru bărbat.
19) **5 abonamente** pe 6 lunĭ la ziarul umoristic «Veselia».
20) **5 abonamente** pe 3 lunĭ la ziarul «Universul literar».

Toate aceste frumoase premiĭ se oferă cu începere de azĭ, prin tragere la sorţĭ, abonaţilor «Ziaruluĭ Călătoriilor».

Preţul abonamentuluĭ: Leĭ 5 pentru un an, Leĭ 2.60 pentru 6 lunĭ.

NOUILE MARI PREMII

OFERITE DE ZIARUL

„UNIVERSUL"

ABONAȚILOR SĂI, CU INCEPERE DE ASTAZI:

O NOUA VILA LA SINAIA

«Vila Theodora», construită anume pentru tragerea viitoare, pe strada I. C. Brătianu, în poziția cea maĭ splendidă din localitate

Un salonaş modern

compus din: o canapea, două fotoliurĭ, patru scaune şi o masă de mijloc, foarte elegant, cumpărat dela fabrica de mobile de artă I. **Brezoiu**, calea Rahoveĭ, 50, unde se găseşte în permanență o bogată şi aleasă expoziție de mobile de toate genurile

UN DORMITOR DE BRONZ

de mare valoare, cumpărat de la **Industria metalică «Marcu»**, Bulevardul Elisabeta, No. 8.

O GARNITURA DE MOBILA PENTRU INTRARE

compusă din o canapea, patru scaune, două fotoliurĭ şi o masă cumpărate de la cunoscutul magazin de mobile de trestie şi bambu **Littman**, strada Lipscanĭ, No. 3.

UN DORMITOR DE LEMN FIN

construit în marea fabrică de mobile de lemn **Marin V. Ganea**, şoseaua Mihaĭ-Bravul, No. 37 şi strada Şerbănică, No. 10.—Sucursala calea Victorieĭ, No. 107.

O SCOARȚĂ ROMÂNEASCĂ ŞI O BLUZĂ (IIE) DE MĂTASE

de la **Bazarul Național** de țesăturĭ româneştĭ de sub conducerea doamnelor Cosco şi Duțescu, calea Victorieĭ, 110, cel maĭ eftin şi maĭ bine asortat magazin în toate felurile de lucrărĭ româneştĭ de pânză, lână şi mătase

UN SALONAŞ DE BAMBU

cumpărat de la cunoscuta fabrică de mobile în acest gen **E. A. Pucher**, calea Victorieĭ, No. 148.—Sucursala Bulevardul Elisabeta, No. 18, «La Cometa Haley».

O DORMEZĂ, DOUĂ FOTOLIURI ŞI UN PARAVAN ARTISTIC

lucrate în vechiul atelier de tapițerie **Ioan Niculescu**, strada Câmpineanu, No. 31.

O pendulă de stejar afumat şi o tavă argintată, cumpărate de la magazinul de încredere *Schmidt & Stratulat*, calea Victorieĭ, No. 53.

O bicicletă, o puşcă de vânătoare şi un pistol automat, cumpărate de la marele magazin de biciclete şi arme *B. D. Zissmann*, calea Victorieĭ, No. 44.

Un gramofon, o vioară, un flaut şi o harmonică, cumpărate de la cunoscutul magazin de muzică *Jean Feder*, calea Victorieĭ, No. 54.

1 pendulă de perete şi 6 lingurițe de argint suflate cu aur, cumpărate de la cunoscutul magazin *«Ceasornicăria Colței»*.

O splendidă rochie albă, lucrată artistic în ajururĭ.

O dormeuză, 2 fotoliurĭ şi un paravan artistic, lucrate în vechiul atelier de tapițerie *Ioan Niculescu*, srada Câmpineanu, No. 31.

Un ceasornic de aur cu treĭ capace pentru bărbat

1 brățară de aur 14 kt. cu 5 perle fine.

2 ceasoarnice de aur pentru doamnă.

1 inel de aur cu rubin pentru bărbat.

1 pereche de cercei cu diamante şi rubine Capuchon, de o mare valoare.

O frumoasă şi prețioasă broşă.

1 inel de aur 14 kt., pecetar pentru bărbat.

6 ceasoarnice remontoir de argint cu câte 3 capace

1 ceasornic de metal emailat.

1 binoclu fin, 6 ceasoarnice remontoir de metal.

1 elegantă compotieră argintată de mare valoare.

50 cutiĭ de cremă, pudră şi săpun «Flora» în cutiĭ speciale făcute anume pentru abonațiĭ noştri.

2 aparate economice de încălzit inventate de d nu căpitan Castano.

20 plachete argintate reprezentând fotografiile Regeluĭ şi Regineĭ, comandate anume pentru premiĭ.

Toțĭ aceĭ carĭ se abonează cu începere de azĭ maĭ primesc gratuit şi un volum din: **Memoriile Regelui Carol I.**

Anul XII.— No. 715. 10 BANI IN TOATA ȚARA Mercurĭ, 19 Ianuarie, 1911

ZIARUL CĂLĂTORILOR

ȘI AL INTÂMPLĂRILOR DE PE MARE ȘI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI
Leĭ 5.—Pe un an în toată țara
» 2.60 » ½ » » » »

Redacția și Administrația
No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORILOR
Apare odată pe săptămână
— MARȚEA



O vânătoare de lupĭ în automobil.—Vezĭ pag. 4904.

O vânătoare de lupi în automobil

Un bogătaș boer dintr'o provincie de răsărit a Rusiei a încercat să folosească știința modernă la vânătoarea de lupi.

Până acum se mulțumise, ca toți boerii din țara lui, cu sania trasă de armăsari sdraveni pe cari apariția și urletele lupilor nu-i înspăimântaŭ de fel.

Dar când bestiile sălbatice apăreaŭ în număr mare, caii simțeau că au în fața lor ca un obstacol de neînvins și atunci sania trebuia să se oprească.

In zadar cei trei sau patru cai căutau să înainteze spre lupii agresori; pe măsură ce vre-o câți-va din aceștia din urmă cădeau, se iveau alții din fundul pădurilor albite de zăpadă. Astfel că ceea ce părea să fie o vânătoare folositoare, devenea o aventură periculoasă nu numai pentru cai, dar și pentru oameni.

Așa concepu ideia bogătașul rus; să înlocuiască sania cu tracțiune animală printr'o sanie-automobil, pe care o construi după propriile sale indicațiuni.

Dacă sania ar fi fost doar o sanie care alunecă pe tălpici, se poate înțelege că n'ar fi putut fi mișcată din loc de către o forță motrice.

Trebue ca motorul să pue în mișcare roate și să le facă să se învârtească. Dacă o locomotivă n'ar avea roate, vaporii ar lucra zadarnic, căci mașina ar rămânea etern nemișcată.

Ținând seamă de acestea, bogătașul rus înțelese deci că o sanie-automobil era, propriu vorbind, ceva imposibil și atunci, sub vehicul, care era pus pe patru tălpice, puse o roată mare cu spițe de fier la fel cu roatele remorcherelor.

Caroseria fu transformată într'o adevărată citadelă. De jur împrejur instală o plasă de fier, formând ca un fel de cușcă. Prin plasă practică găuri cât să iasă țeava unei puști, astfel ca vânătorii să fie cu totul la adăpost.

Totul întocmit, bogătașul rus întreprinse prima sa vânătoare împreună cu trei amici ai săi, minunați trăgaci, pe cari îi invitase la această senzațională aventură.

Auto sania ajunse într'o pădure, într'o parte unde se deschidea un luminiș larg.

Aci mașina fu oprită și numai de cât lupii, simțind miros de carne vie, ieșiră de prin toate colțurile și ascunzătorile lor.

Vânătorii îi lăsară să se apropie și când bestiile carnivore și sălbatice fură destul de aproape spre a fi nimerite sigur, din cele patru colțuri ale citadelei mobile porniră gloanțe omorîtoare cari loviră fără greș pe lupi, ucigându-i sau rănindu-i grav.

Cu toate astea bestiile, curagioase și tenace, nu fugeau.

Când socoti cantitatea de vânat suficientă, rusul porni mașina.

Dar și lucrul acesta a fost greu, de oare ce înaintea auto-saniei se ridicaseră ca movile cadavrele fiarelor.

C. Arg.

PLECAREA LA SMIRNA

Reproducem acest capitol din interesanta lucrare „București-Cairo" a d-lui dr. C. I. Istrati:

Plecarăm aproape de orele 10 pentru a trece prin marea de Marmara și Dardanele și a ajunge a doua zi la Smirna.

Marea a fost ceva mai agitată se pare, ca de regulă, la eșirea din Dardanele.

Când ne-am sculat dimineața priveliștea ce ni se oferea era din cele mai plăcute.

Lipsea soarele luminos și auriu, care dă atâta viață țărmurilor înverzite, stâncilor izolate, valurilor mării și orașelor privite de departe. Cerul era tot acoperit cu nori și temperatura deși nu rece, era însă mai puțin caldă decât ne așteptam.

„Împăratul Traian" plutea majestos, cu viteza sa normală pe marea ca un lac, de oare-ce intrasem în canalul dintre coasta asiatică și insula Mitiline, ce se afla în dreapta noastră.

Coasta din stânga nu prezenta nimic particular, deși accidentată și ea, dar avea aspectul trist, de o culoare mohorâtă închisă, uniformă, fără ca ceva să'ți atragă privirea.

Coasta din dreapta ne arată frumoasa insulă Mitilene, una din cele mai populate și mai avute, de oare-ce se pare că contribue anual cu 6 milioane la bugetul imperiului turcesc.

Insula Mitiline e accidentată, are ridicături serioase și reprezintă aproape un județ de la noi.

Pădurile sale se vedeau goale și nu tocmai abundente; plopii ce se zăreau pe coaste aveau frunzele căzute ca și la ai noștri în timpul ernei. Măslinii însă cari, ca și prunul la noi, acoper suprafețe considerabile, de oare-ce constituesc una din principalele avuții ale insulei, se vedeau de departe ca niște păduri verzi, căci păstrau tot frunzișul lor, acoperind cu deosebire coastele insulei.

Măslinii, văzuți mai de aproape după forma și culoarea frunzii și natura trunchiului, pot fi cu ușurință luați drept sălciile de la noi.

Frunza este la fel și ea se poate ușor vedea la noi, în butoaiele cu măsline ce ne sunt trimise; trunchiurile măslinilor, după cum i-am văzut mai de aproape la Smirna, sunt foarte neregulați, crescuți ca arborii noștri ce au fost necontenit supărați de vite, cu umflături, groși și g unoși și în disproporție cu grosimea ramurilor ce es din ei. Sălciile noastre de pe malul Dunărei, cari au fost necontenit tunse și cu trunchiul gros, întortochiat și găunos, cum sunt foarte bine zugrăvite într'un tablou datorit căpitanului Săulescu, fac să se asemene cu totul măslinilor ce am văzut.

La Smirna unii din acești arbori ce am văzut în grădini particulare, purtau încă fructele lor; acestea însă sunt displăcute la mâncare, dacă nu sunt supuse mai întâi la o anumită preparațiune, pentru a le aduce în starea în care sunt vândute în comerț.

O mare parte din untdelemnul ce se consumă în țară la noi vine din această frumoasă insulă.

Nu mult după aceasta, urmă satele ce defilau în fața noastră, orașul—capitala insulei—ce poartă acelaș nume.

Acolo se văd pe un promontoriu încă ruinele unui castel genovez, în care turcii și-au făcut cazarma lor și, dacă nu mă înșel, și temnița localității. Orășelul, văzut de departe, e foarte frumos situat și cu aspectul plăcut; te surprinde însă lipsa bisericilor, cari la noi domină — mai ales în Moldova — cel de pe urmă sat, atrăgându-ți de departe atențiunea.

Turnurile moscheelor au precădere și turnurile bisericilor creștine, adesea fără clopote, sunt reduse la proporții astfel încât să nu supere nici chiar în peisaj frumusețea siluetelor de la minarete.

Vasele noastre comerciale pentru moment nu se mai opresc în acest port, în care s'au dus din când în când fainurile noastre. Ar fi de dorit ca, păstrând linia mare Constanța-Alexandria, să avem în acelaș timp și vase mai mici, căci am convingerea că, pentru toate articolele noastre de export curent, Arhipelagul constitue un debușeu din cele mai importante.

De altfel pentru marina noastră comercială ar fi o fericire dacă în acest Arhipelag am putea la un moment dat să căpătăm o mică insulă, pentru a avea un port al nostru la ori-ce împrejurare și în care să avem depozitate mărfurile noastre de export, cari ar putea fi luate în urmă cu ușurință de către vasele mici ale diferitelor insule vecine.

Această chestiune a apropierii unei insule din Arhipelag ar trebui să fie studiată de serviciul nostru maritim și să fie și în gândirea oamenilor noștri po-

litici, care la un moment de schimbare a stărei geografice a statelor din peninsula balcanică s'o aibă în vedere.

Portul Mitiline e atât de important în acest arhipelag, după Smirna, în cât el a fost ales acum câtva timp spre a fi blocat de flota internaţională.

Populaţiunea insulei este în mare majoritate greacă, astfel că abia 6 la sută e constituită de cea turcească.

Temperatura insulei şi în special a oraşului Mitiline este foarte potrivită în timpul verei, astfel că populaţiunea de la sudul acestor regiuni şi mai cu seamă aceea a oraşului Smirna, petrece vara în Mitiline.

Acest oraş, după detaliele ce le-am avut de la persoanele flotei noastre care îl cunoaşte, este unul dintre cele mai curate şi mai drăguţe din aceste regiuni, astfel că în timpul verei, când căldurile umede de la Smirna şi intensitatea soarelui ce orbeşte oraşul cu razele sale, ce cad direct sau sunt reflectate de apele golfului, când ţânţarii şi muştele fac viaţa nesuferită, populaţiunea avută pleacă mai la nord şi de preferinţă în capitala insulei Mitiline, care prin expunerea sa fiind deschisă vânturilor nordului, are un climat mult mai temperat.

Dacă navigaţiunea prin aceste canale este atât de plăcută din punctul de vedere al pitorescului, şi dacă câte odată marea este liniştită, căci adesea chiar în trecătoare la Mitiline, este destul de agitată, mă întreb de ce serviciul nostru maritim preferă acest traseu faţă cu pericolele ce el poate prezenta din cauza apropierii ţărmului.

Nu văd nevoia de a trece prin aceste părţi, cu atât mai mult cu cât se pot întâmpla nenorociri sau accidente destul de costisitoare şi displăcute, ca acel survenit vasului ,,Principesa Maria''.

Cu toată necompetinţa mea, cred că pentru vasele ce nu se opresc în portul Mitiline, ar fi mult mai bine ca plecând de la intrarea Dardanelelor, să ia largul mărei, lăsând la stânga insulile Tenedos şi Militine şi descriind o jumătate de cerc să intre în golful Smirna.

Poate că acest drum să fie mai obositor pentru cei ce aŭ răul mării, dar are avantagiul de a fi mai sigur şi în acelaş timp de a fi chiar mai scurt ca traect, astfel în cât s'ar face mai curând şi s'ar arde şi mai puţin combustibil.

Cred că chiar din punctul de vedere al tensiunei personalului, ţinut tot-d'auna a fi vigilent în timpul mersului vasului, ar fi mai puţin obositor căci ar avea mai puţine obstacole de evitat.

Probabil că în astfel de condiţiuni nu s'ar fi întâmplat nici cele petrecute cu ,,Principesa Maria'', când din fericire nu am avut totuşi nici un sinistru de înregistrat

Dar eu judec teoretic, cuvântul îl aŭ cei ce conduc vasele şi cunosc amănunţimile ce'mi scapă poate mie.

Intrarea la Smirna, prin măreţul golf cu acelaş nume este cât se poate de frumoasă.

Golful acesta de sigur că pe timpul romanilor, pătrundea cu mult mai adânc în interior, astfel că tot oraşul de jos care e destul de mare, şi toată suprafaţa pe care se află staţiunea ferată şi soşeaua ce duce sus în colina Engleză, de la Bărnovo, sunt făcute pe pământ câştigat asupra apei.

Un mic fluviu, Gediz, adevărat torent de munte, putea să aducă mari stricăciuni potmolind intrarea golfului; acesta a fost însă canalizat şi făcut să verse în ocean mult mai spre nord, astfel în cât nici o stricăciune să nu mai poată fi adusă acestui port măreţ.

Aspectul Smirnei este admirabil. E aşezată în cerc şi în gradenuri în fundul unui amfiteatru ce are marea la picioare şi care e înconjurat de munţi destul de înalţi, din toate părţile.

Mă întrebam de ce Smirna este renumită pentru covoarele sale, care în realitate ocupă astăzi în lume un loc destul de important după acele din Persia.

Văzând regiunea muntoasă, sub un cer mai tot-d'auna senin şi un climat admirabil, am avut îndată dezlegarea nedumerirei mele de oare-ce populaţiunea de la munte, în genere mai fină şi mai artistă, mai viteazǎ şi mai dusă la contemplaţiune, are adesea şi mari însuşiri artistice.

Mai contribue la aceasta şi faptul că până în prezent locuitorii aŭ la dispoziţia lor 3 factori puternici, care-i ajută să se specializeze în această industrie casnică : mai întâi turmele de oi care în Asia mică şi mai ales în vecinătatea lor dau o lână superioară ; al 2-lea factor foarte important este, că locuind o regiune muntoasă, cu multe podişuri ne utilisate de agricultură şi cu o suprafaţă destul de mare, acoperită de râpe, hugeacuri, şi locuri sălbatice, păscute neregulat, o bogată floră locală, se menţine încă astfel, că populaţiunea rurală are la disposiţiune elementele necesare pentru văpsitul vegetal al lânei.

Aceasta ne era şi situaţiunea noastră în ţară până acum 40 ani, când turme mari de oi se aflau pretutindeni şi pe când regiunea colinelor, luncile apelor, şi suprafeţe destul de întinse, din care unele colosale, ca Bărăganul, serveaŭ numai pentru păşune.

In acele vremuri, harnica şi priceputa gospodină română avea totul la dispoziţiune pentru a vopsi, a toarce şi a lucra lâna, fie în postavurile pentru îmbrăcăminte, fie ţesând scoarţe admirabile, renumite pentru frumuseţea şi trăinicia feţelor lor.

Erau judeţe ca Covurluiul care exportaŭ sulfina spre exemplu.

In prezent, cu agricultura noastră extensivă, condiţiunile vieţii rurale s'au schimbat cu totul ; lâna devine tot mai rară şi mai scumpă şi ştencile noastre o vopsesc cu culori de sinteză, bine înţeles de cea mai proastă calitate, care de la început sunt prea crude şi în urmă durează prea puţin. Am ajuns chiar într'o situaţiune astfel în cât numai bătrânele abia îşi mai reamintesc de procedeele de vopsire cu substanţele vegetale, pe când mii de sate nu vopsesc de loc, sau numai cu vopsele artificiale.

Părintele Marian de la Suceava, membru al Academiei Române, are marele merit de a se fi ocupat cel dintâiŭ cu cromatica poporului român ; în 1903 am pus un premiu relativ la această chestiune şi am avut fericirea să primesc încă răspunsuri din 72 localităţi din ţară, din care unele de o reală valoare.

Citind aceste lucrări am constatat cu părere de rău că suntem pe cale de a pierde cu siguranţă această industrie casnică căci de unde voiţi d-v. să-şi mai găsească femeile substanţe ca următoarele : Coji sau flori de măr pădureţ, cleiţă, roibă, droghiţe, arior, dediţei, brânduşe, sunătoare, drobuşor, sovârf, scumpie, etc. etc.

Ceea ce m'a surprins mai mult în această nomenclatură a fost pe lângă termenii latini ai plantelor, numirile turceşti la o mulţime de corpuri chimice, vândute în comerţ, de care are nevoe în aceste preparaţiuni.

Astfel avem : Kesap, pentru apă tare (acidul azotic diluat) ; Cârmâz, pentru cocionela sau pentru oxidul roş de mercur ; şofran, pentru crocus sativa ; Tibişir, pentru cretă ; Tuciu de la Tudz (tugiu), etc. Aceasta dovedeşte că cel puţin de la 1453, când turcii au ocupat Constantinopolul, comerciul cu aceste substanţe se făcea la noi prin Turcia dacă nu chiar de către dânşii.

Acest comerţ care avea loc cu Egiptul, Asia mică, şi întreg Sudul Europei, făcându-se pe apă sau îndeplinit pe rând de vasele fenicienilor, genovezilor, grecilor sau veneţienilor, prin Marea Neagră, pe de o parte pentru toată Rusia, prin renumita Piaţă din cetatea Cufa din Crimeia, iar pe altă parte, prin gurile Dunărei şi Galaţi în nordul Europei unde treceau prin Moldova şi în Polonia.

In acest mod pătrundeaŭ la noi aceste substanţe şi ca o dovadă mai mult este şi faptul a numeroase numiri de feţe (culori) ca : alămâiu, fistichiu, ghivegiu, roş nărămgiu, liliachiu, etc. etc., şi până la Boia şi Boesc, care sunt de origină turcească.

Chiar Persia a avut o influenţă mare asupra ţărilor noastre, probabil tot pe calea turcă, prin care ne-a influenţat atât de mult şi arabil.

Scoarţele ordinare din Persia şi mai ales sacii de pus pe cal şi fundurile de la perne sau de la sulurile divanelor, sunt făcute tocmai ca multe din ale noastre, şi ca ţesut şi ca desen şi ca alternare de culori.

Mai exact ar trebui să spunem că ale noastre sunt ca ale lor, şi acel ce ar

dori să studieze această chestiune din punctul de vedere artistic sau technic, va trebui cu siguranță să pătrundă prin Smirna până în Persia.

In ce mă privește, pentru partea chimică, am convingerea că multe practice care în prezent sunt pierdute aproape cu totul la noi și care se menționează numai că ar fi existat, în memoriile ce am primit cu ocazia concursului ce am provocat, nu vor putea fi deslegate de cât studiind la fața locului populațiunile mai depărtate din împrejurimile Smirnei.

Dar acest lucru trebuește făcut cât mai în grabă de oare ce și acolo vopselele artificiale au pătruns în mod curent, astfel că numai covoarele scump plătite mai sunt vopsite după procedeul vechiu.

Ar trebui ca fabrica, adică depozitul mare din Smirna, care are în serviciul său principalele sate ale regiunei, să se ocupe cu cultura specială a plantelor, arbustilor și arborilor necesari, ce sunt desființați sau se găsesc cu greutate, sau să'și procure și de la oare-care distanță aceste substanțe, pentru a le impune localnicilor pentru vapsit, de oare-ce nu e nici o comparațiune între delicatețea și trainicia lânei și mătăsei, văpsite cu culori vegetale, fața de cele văpsite cu culori de sinteze.

Acelaș lucru bine înțeles ar trebui făcut la noi, cel puțin într'o fermă model, instalată pe lângă colinele din județele Suceava și Muscel, cu deosebire, unde lucrările de această natură se fac în mai mare parte.

Cel de al treilea factor consistă în aceea că portul Smirna prezintă un admirabil debușeu pentru această industrie casnică; case vechi ca aceea a lui P. de Adria & Comp., sunt stabilite în Smirna de peste 70 ani și servesc populațiunea locală, înlesnind-o cu parale și cu comande.

Ceea ce este mai important e că aceste case și-au procurat modele vechi și foarte frumoase pe cari le-au dat spre executare.

La întoarcerea mea din Alexandria am vizitat depozitul acestei case și am văzut marele stoc de covoare ce se găsește acolo, adesea de la prețuri de tot eftine și până la covoare de mii de lei.

Mi s'a arătat frumosul covor care fusese expus la Milano și șeful casei și-a exprimat marea părere de rău ce avea de a nu fi expus într'un pavilion special, lucrările sale, la expozițiunea noastră.

Covoarele de mătase aproape nu se mai lucrează, iar cele de lână și mai ales cele scumpe, se vând pentru trei-patru milioane anual numai în America, căci jankeii nu pot concepe astăzi un interior modern la dânșii fără covoare de Smirna, cu toate că sunt foarte scumpe și mai plătesc la intrarea lor în Statele-Unite o vamă colosală.

Fabricile chiar nu pot să concureze cu aceste covoare; mai întâi fiind-că au o tehnică specială și al douilea din cauza eftinătății, de oare-ce lucrătoarea se plătește cu 15 bani pe zi în munți.

Acei ce ar voi să se desvolte și să se întărească industria casnică a scoarțelor noastre, ar trebui să imiteze casa Adria, procurând modele, înlesnind cu substanțe bune, de prima calitate, ajutând la timp cu parale și facilitând vânzarea obiectelor expuse.

Industria aceasta a covoarelor trebue cu atât mai mult încurajată în țara noastră, cu cât ele nu constituesc numai un articol de lux pentru cunoscători și avuți, dar intră în obiceiurile intime ale poporului român.

Pe vremuri și chiar acuma, în unele regiuni, scoarțele alcătuesc o bună parte din zestrea fetelor și în acelaș timp erau răspândite abondent și în casele avuților noștri.

Din fericire, acest bun obiceI nu s'a părăsit încă și e momentul binevenit pentru ca acum, când starea materială devine în general mai bună în țara noastră, când prin urmare interiorurile noastre, de la casa săteanului și până la palatele de seamă, cată a se schimba în bine, ca în mare parte scoarțele și țesăturile indispensabile să se poată procura în țară, decât de a ne căptuși din nou cu producte străine, adesea cuprinse sub denumirea caracteristică: de la camelotte.

(Sfârșitul în numărul viitor).

AMICA FIARELOR

E un spectacol în tot d'auna pasionant priveliștea omului stăpânind fiarele.

Prin ce îndrăsneală prodigioasă, prin ce prodigioasă siguranță îndrăsnesc un bărbat, o femeie să se aventureze în mijocul bestiilor feroce cum e de pildă leul sau tigrul?

„Nu trebue nimic din acestea», zice d-ra Smitson, despre care vom vorbi în acest articol. N'a fost nici încrederea în forța sa, n'a fost nici încrederea în fascinarea privirei sale, ceea ce aŭ făcut din ea o îmblânzitoare de fiare. A fost încrederea în sensibilitatea lor.

Fică de barnum, ea a trăit, ca să zicem așa, în societatea fiarelor, le-a observat și le-a cunoscut! Copilă, ea se juca cu puii lor. Apoi asistând la o reprezentație, a fost îndemnată de strălucirea spectacolului. A fost însă indignată de cruzimea monstruoasă, și după ea și inutilă, a îmblânzitorului.

Căci ea iubea bestiile și avea, cum am spus, o concepțiune mai dulce în ce privește dresagiul.

Intr'o zi îmblânzitorul tratâ pe leŭ așa de aspru că animalul se aruncă asupra omului cu o teribilă violență și ar fi fost sfâșiat cu siguranță, dacă nu i se venea de grabă în ajutor. D-ra Smitson rugă atunci pe tatăl său să înlocuiască pe îmblânzitor, dar acesta nici nu voi să o asculte. Foarte recalcitrantă însă, își puse în practică proectul și d. Smitson rămase înmărmurit când își văzu fica în cușca leilor.



D-ra Smitson, îmblânzitoarea suedeză, cu «amicii» ei.

O consideră, câte-va momente, ca pierdută, apoi apropiindu-se îi zise, tremurând de mânie și de spaimă:

„Dacă vei eși vie de acolo, să știi că am să'ți administrez o bătae așa

cum n'a fost bătut nimenĭ în lume". Ea eşi însă teafără, şi bine înţeles că ameninţarea tatăluĭ n'a maĭ fost executată.

In urmă, d-ra Smitson înlocui pe îmblânzitor. Şi în chipul acesta îmbrăţişă extraordinara copilă periculoasa meseri[illegible]de fermecătoare de fiare.

ciŭ pe care îl întrebuinţează spre a face pe fiare să o asculte este bunătatea; fără ea n'a putut fi ascultată nicĭ odată. Increderea, stabilită şi susţinută prin bunătate şi blândeţe, poate să transforme animalul cel maĭ feroce într'un elev plin de bună-voinţă şi de entusiasm.

D-ra Smitson se joacă cu leiĭ şi cu



Da, fermecătoare; căcĭ d-ra Smitson se adresează sentimentelor de blândeţe ale bestiilor, iar nu friceĭ lor. Ea vorbeşte adese orĭ de anecdota clasică a mameĭ Florentine care înduioşă prin lacrimĭ pe leul gata să'ĭ sfâşie copilul. «Se găsesc, zice ea, leĭ şi tigri nedemnĭ, dar cea maĭ mare parte din eĭ sunt oneştĭ, amabilĭ şi sincer afectuoşĭ». Singurul bi-

tigriĭ săĭ ca cu nişte câinĭ cuminţĭ, părăsindu-ĭ cu privirea, întorcându-le spatele.

Serviciĭ aduse bestiilor bolnave, recompense după muncă, i-aŭ câştigat amiciţia pensionarilor săĭ.

Spre a fi îmblânzitor nu-ţĭ trebue de cât îndrăsneală. In cazul d-reĭ Smitson, talentul cel mare este siguranţa, încrederea. **Blaz.**

(AMINTIRI DIN CONSTANTINOPOL)

VIAŢA IN ORAŞ.--SELAMLÂCUL

Relaţiunile europenilor între dânşiĭ sunt o icoană a raporturilor de pe continent; deosebitele coloniĭ staŭ una către alta ca şi naţiunile din care fac parte. Punctul de unire al colonieĭ germane e societatea Teutonia, care posedă o casă proprie foarte frumoasă, în ale căreĭ încăperĭ se daŭ concerte, piese teatrale, balurĭ. Astfel de societăţĭ aŭ şi alte naţionalităţĭ. Am petrecut la Teutonia o seară foarte plăcută. Ceea ce am aflat în acest cerc despre viaţa europeană în Constantinopol, dovedeşte o luptă neîntreruptă..

Locuinţele în general sunt prea puţin desfătătoare. Aplecarea firească spre strade înguste şi încăperĭ micĭ ar face pe mulţĭ să prefere localităţile de pe Bosfor, fără consideraţiile de afacerĭ, de serviciŭ saŭ de societate. Fireşte însă, în toiul vereĭ, Când Constantinopolul e nesuferit, cine poate fuge pa malul răcoros al Bosforuluĭ saŭ la mare. Cu adevărat bine situate sunt numaĭ localele ambasadelor şi maĭ bine de cât toate acbeleea ale ambasadeĭ germane pe o înălţime frumoasă, liberă pe Bosfor; celelalte, în chip plăcut prin grădinĭ, în interiorul Pereĭ.

După focul din 1870, cartierul acesta, în partea de sus, s'a zidit din noŭ în piatră şi este de locuit. Majoritatea europenilor trebue să se ajute cum poate şi să caute într'o mobilare comodă o despăgubire pentru poziţia proastă şi pentru încăperile micĭ. Mulţĭ se mulţumesc cu chipul de mobilare turcesc, care se deosibeşte prin bogăţia covoarelor şi prin evitarea mobilelor carĭ ocupă prea mult loc, ceeace aminteşte mobilarea franceză şi italienească. In astfel de camere se văd divanurĭ acoperite cu covoare pe lângă pereţĭ, carĭ asemenea sunt îmbrăcaţĭ cu covoare, taburete joase (*tabla*) pentru cafea saŭ alte răcoritorĭ, une orĭ scaune cu rezemătorĭ saŭ legănătoare şi în orĭce caz o comodă pe care se află un orologiŭ şi lampe, dacă nu cumva lucrurile acestea îşĭ găsesc locul pe un cămin. Aparatele de încălzire sunt întocmaĭ ca în Italia şi alte ţărĭ cu climă dulce; în majoritate se obişnuesc sobe micĭ de fer cu îmbrăcăminte de porţelan, pe lângă cămine, dar în casele turceştĭ tot se maĭ întrebuinţează insuficientele mangalurĭ şi tingirile cu jar.

Uniformitatea vieţeĭ orientale are mare influenţă asupra vieţeĭ europeneştĭ. La teatre, la concerte bune, la alte petrcerĭ artistice trebue să renunţĭ. Colonia europeană nu poate să întreţină un teatru de o însemnătate artistică oare-care, iar teatrul existent, în care se daŭ opere şi operete, drame şi comediĭ, toate franceze, nu ne încurajează să-l vizităm. Tot aşa de răŭ este şi opera italiană care vine vara, şi teatrul turcesc din Stambul care dă piese franţuzeştĭ în traducere.

Cafenelele cântânde, după tipul franţuzesc, înfloresc neapărat.

Vara cântă într'adevăr, orchestre în micul parc municipal şi în grădina Taxim, dar concerte în adevăratul înţeles nu sunt, afară dacă nu sunt organizate de vr'una din societăţĭ, ca *Teutonia, Cercul Orientuluĭ, Clubul comercial şi maritim.*

Eştĭ, aşa dar, redus numaĭ la viaţa de societăţĭ şi de familie, căcĭ hotelele, restaurantele, cafenelele şi berăriile ofer prea puţină amuzare.

Viaţa de noapte a marelor oraşe europene lipseşte în Constantinopol, ceea ce nu e de loc o greşală; stradele rămase de vreme pustiĭ, sunt prost luminate saŭ de loc; toţĭ sunt obişnuiţĭ să se retragă de vreme acasă amuzându-se pe când adoarme, cu bubuiturile provocate de paznic care trece la răstimpurĭ regulate pe stradă, lovind petrele paveleĭ cu o măciucă ferecată, de sigur ca să dea de veste la timp hoţilor despre sosirea sa. Intr'un târziŭ nu maĭ auzĭ nicĭ aceste bubuiturĭ, nicĭ urletele câinilor şi adormĭ visând de alte întâmplărĭ.

Selamlâcul este mergerea religioasă şi publică a sultanuluĭ la geamie. In calitatea sa de calif, stăpânitor al credincioşilor, sultanul trebue să se ducă în fie-ce Vinerĭ să săvârşească ceremonia rugăciuneĭ publice. Maĭ înainte sultaniĭ se duceaŭ în procesiune solemnă la una din moscheele din Stambul. Insă de când s'a strămutat reşedinţa, s'a făcut şi în aceasta o schimbare. Sultanul face rugăciunea prescrisă maĭ mult în giamia Hamidgiè, pe care a construit-o într'adins înaintea palatuluĭ săŭ Yldiz-Kioşk (Chioşcul Stelelor); une-orĭ se duce şi la moscheea Beşictas, situată la poalele înăl-

ţimeĭ chioşculuĭ Ildiz, pe malul Bosforuluĭ.

La Selamlâc iaŭ parte o mulţime de trupe şi aceasta este o ocaziune bine venită d'a vedea trupele turceştĭ, căcĭ afară de Seraschierat, arsenal şi stabilimentele artilerieĭ, toate cazarmele se află afară din oraş; în interior sunt numaĭ garde micĭ comandate de sub-ofiţerĭ, toate acestea în serviciul poliţienesc.

Fiind-că eram hotărât să nu plec din Constantinopol fără să văd Selamlâcul, trupele şi pe sultan, porniĭ, într'o frumoasă dimineaţă de Venerĭ, afară la Ildiz-Kiosc.

O stradă macadamisată, bine întreţinută, duce în sus la palatul ambasadeĭ germane, de unde se desfăşură o privelişte admirabilă asupra Bosforuluĭ şi a Asieĭ micĭ, pe urmă strada continuă în jos la măreţul palat imperial, de marmoră, Dolma-Baggè care, aflându-se chiar lângă unda întinsă, albastră, farmecă întocmaĭ ca o poveste din o mie şi una de nopţi; şi în sfârşit, strada duce iar în sus, prin Beşictaş, la giamia Hamidgiè.

In sunetele muziceĭ şi ale trâmbiţelor, trupele începură să sosească din toate părţile : infanterie, artilerie pedestră şi cavalerie. Marşurĭ războinice, naţionale, cu vibraţiĭ întinse şi răsunătoare urmaŭ după cunoscutele melodiĭ de operă, precum: marşul încoronăreĭ din opera *Profetul*, scoţând o mulţime de curioşĭ înaintea caselor. Pe stradă era o învălmăşală foarte mare; ofiţerĭ, funcţionarĭ şi civilĭ se duceaŭ repede la Selamlâc călărĭ, în trăsură saŭ pe jos; de pe terasele grădineĭ de la Dolma-Bagcè, damele turce priveaŭ mulţimea furnicând. Trupele luară loc pe locul pavat, presărat cu nisip galben din faţa palatuluĭ.

Infanteria în tunice albastre închise, cu pantalonĭ cu vipuşcă roşie, se deosibea printr'o atitudine rigidă şi printr'o mare linişte. Sunt numaĭ oamenĭ frumoşi, înalţi; eĭ nu merg cu arma pe umăr ci o ţin pe braţe ca sergentul francez în piaţa de exerciţiŭ. O impresie teatrală fac corniştiĭ carĭ, chiar când nu suflă în trompete păşesc cu ele la gură. Infanteria de marină, precum şi artileria pedestră, fac impresia unor trupe bine disciplinate. Intre toate trupele pedestre uniformate maĭ în acelaş fel, vederea este isbită de regimentul Zuavilor, compus din berberĭ şi din negriĭ; eĭ aŭ tunice scurte şi albastre, şalvarĭ roşiĭ cu poturĭ cafeniĭ şi turbane verzĭ. Pe marea piaţă din faţa geamieĭ era înşirată cavaleria, pe caĭ micĭ, dar foarte tarĭ, ulanĭ, ale căror steguleţe roşiĭ fâlfâiaŭ plăcut în vârful lancelor, şi regimentul *Ertogrul*, creiat de câţi-va anĭ, uniformat foarte frumos, verde cu resfrânturĭ albastre, cu căciulĭ şi şabrace de blană neagră de miel. El poartă numele după şahul Ertogrul, *ciopârţitorul de oamenĭ*, care a fondat puterea turcească în secolul al XIII-lea.

Pe la orele 12 jumătate trompetele anunţară că sultanul ese din palat. Trupele prezentară arma şi strigăte de „*Padişah cioc iaşà* (sultanul să trăiască mult) !“ răsună tot maĭ aprope.

D'odată apăru sultanul într'o trăsură măreaţă trasă de douĭ caĭ admirabilĭ; sultanul are o figură bărbătească frumoasă, simpatică, trăsurĭ inteligente şi energice, un nas achilin între doĭ ochĭ negri, focoşĭ; barba 'ĭ e neagră, plină.

Stăpânul tuturor credincioşilor era îmbrăcat cu nişte haine simple negre, iar în cap avea fes. In faţa luĭ staŭ doĭ mareşalĭ în mare ţinută, Ghazi Osman paşa, eroul de la Plevna şi Namic paşa.

O gardă de corp, aleasă dintre ceĭ maĭ înalţĭ şi zdravenĭ oamenĭ, şi o strălucită suită de ofiţerĭ şi fucţionarĭ aĭ Curţeĭ, însoţea tăsura ce înainta la pasul cailor, iar d'o parte şi de alta a trăsureĭ păşeaŭ jocheiĭ grajdurilor îmbrăcaţĭ numaĭ în firetурĭ, cu mâinile la piept.

Urmaŭ maĭ multe trăsurĭ închise în carĭ se aflaŭ mama sultanuluĭ şi maĭ mulţĭ prinţĭ şi prinţese.

Intregul cortegiŭ înaintă până în faţa geamieĭ unde sultanul fu salutat de o strălucită grupă de ofiţerĭ superiorĭ şi de funcţionarĭ înalţĭ. Apoĭ Abdul Hamid intră cu suita în geamie.

Lucru curios, caiĭ de la trăsurile haremuluĭ, după ce acestea trăseseră la o parte, fură deshămaţĭ, ba încă se luară şi oiştele. In vremea rugăciuneĭ aŭ stat în salonul unde mă aflam, maĭ mulţĭ membriĭ creştinĭ aĭ suiteĭ sultanuluĭ, precum şi miniştriĭ streinĭ şi ataşaţiĭ.

Vorbind de una şi de alta, iată că ne veni ştirea că rugăciunea se terminase; ceĭ din suită se grăbiră a se duce să-şĭ ocupe locurile. Intoarcerea sultanuluĭ urmă tot cu acelaş ceremonial ca sosirea, atâta numaĭ că acum sultanul era singur într'o trăsură mică, deschisă, şi mâna el însuşĭ caiĭ.

IN LARGUL MĂREI IONICE

— —

Inchipuiţi-vă o chilie de piatră pe un munte înalt, cu fruntea încinsă de nourĭ, cu poalele scăldate de apele Arhipelaguluĭ. In jurul chilieĭ muşchiul îmbracă stânca în haină de catifea verde, pasările călătoare se odihnesc, în tihnă, ca să înceapă iarăşĭ lunga lor cale spre ţările calde şi valul e singurul prieten care în această singurătate foşneşte blând şi iubitor, aducând pe coama luĭ de spumă, adierĭ mângâetoare dintr'o lume de departe. Chilia aceasta este locuinţa Sihastruluĭ dela Capul Malea, lumea unuĭ suflet rătăcit care îşĭ leagă viaţa de tainele fireĭ şi adâncul ceruluĭ.

Despicăm tăcerea cu două flueraturĭ ascuţite. Ermitul care se îndeletniceşte cu mica luĭ grădiniţă, se ridică în sus şi pare că ridică mâna în semn de binecuvântare. Mult mă înduioşează această fiinţă înstreinată de lume, cu dorurile şi jalea luĭ, cu gândurile şi credinţa luĭ curată. Ca şi marinariĭ, călătoriĭ sihaştri aĭ nemărginireĭ, ermitul Arhipelaguluĭ e totdeauna amărât şi trist, aşa îmĭ spune un marinar care ştie câteva amănunte din viaţa acestuĭ pribeag. Din când în când o corabie se abate pe coastele capuluĭ Malea şi îĭ lasă hrana ce-ĭ trebueşte pe maĭ multe zile, ca o jertfă către bunul suflet, care uneşte în rugăciunea luĭ către Dumnezeŭ, dorurile şi restriştea întregeĭ omenirĭ în suferinţă.

De la Malea trecem la capul cel maĭ de sud al Europeĭ, capul Matapan. Amurgul îmbrăţişează orizontul măreĭ cu un brâŭ roşiatec de lumină. Marginele ceruluĭ sunt tivite cu jeratic iar pe mare, cât cuprinde ochiul, apa e un câmp primăvăratic, pe întinderea căruia vântul a risipit foĭ de trandafir înflăcărat şi florĭ de liliac învoalate. Munţiĭ ca nişte preoţĭ misterioşĭ îmbracă haina nopţiĭ şi dispar în urmă, topindu-şĭ formele în umbra depărtăreĭ.

In aceste regiunĭ cerul şi marea schimbă culorĭ bogate, deosebite şi fiecare părticică de timp, uneşte jocul razelor soareluĭ cu azurul ceruluĭ, spre a da o nuanţă nouă, un ton maĭ minunat apelor măreĭ.

Pentru marinarĭ, apusurile de soare sunt cărţĭ deschise în care ochiul lor cunoscător citeşte semnele zileĭ viitoare, liniştea saŭ seninătatea calmă a măreĭ line, furia saŭ turbarea măreĭ răscolite de furtună.

Dacă cerul e roşu şi marea este pătată cu valurĭ sângerate, în atmosferă se pregăteşte începutul furtuneĭ.

Un inel în jurul soareluĭ saŭ luneĭ, o lumină roşie peste o aureolă palidă, stele filante, sunt semnele uneĭ lupte ameninţătoare în regiunile cereştĭ. Castele ruinate ridicându-se printre forme înfricoşătoare de nourĭ negriĭ, figurĭ fantastice de nourĭ rătăcind pe bolta ceruluĭ în mantiea întunecată a nopţeĭ, cerul frământat de o mişcare necontenită ,aduce tempesta. Dacă tună, marinariĭ se înveselesc, dar numaĭ când descărcările bateriilor aeriane electrice se fac în sus; dimpotrivă în jos, iaŭ naştere curentele circulare şi tromba e în vecinătate.

Pe lângă aceste graiurĭ sibyline, un bun comandant recurge şi la sfetnicul săŭ ştiinţific de vreme rea, barometrul cu mercur.

Sensibilitatea sa caracteristică în contact cu apăsările atmosfereĭ pare că vorbeşte: din somnoros şi nemişcat mercurul tresare la prima adiere de vânt şi tremură, se mişcă, scoboară. Fenomene foarte interesante se observă la urcarea mercuruluĭ în furtună.

Luminĭ cu strălucirĭ palide umplu pereţiĭ tubuluĭ şi în rafale de vânt, el

pare că respiră. (Michelet). Barometrul cu apă în agitările sale, spun Daniel și Barlow, avea o respirație grea, resuflarea unuĭ animal sălbatic.

Brâul acela roșiatic, dungile de sânge ce pătaŭ marea de la un capăt la altul al orizontuluĭ, pare-că se unea cu augurul mercululuĭ din baromentru, care scădea simțitor cu temperatura, spre a ne spune semnele unuĭ timp urât, știrea uneĭ noptĭ sbuciumate. Vântul începuse simfonia natureĭ mânioase, desfășurând în zare decorurile sinistre ale unuĭ tabloŭ ce-țĭ înfioară sufletul. Vasul dănțuia în jocul amețitor al valurilor, ca o coaje de nucă, pentru care cele treĭ miĭ două sute de tone deveniseră proporțiĭ nefolositoare și neînsemnate, împotriva falangeĭ de valurĭ, ce înainta pe rândurĭ miĭ și infinite, ca să-ĭ dea o luptă hotărâtă.

Suntem în apele Măreĭ Ionice. Noaptea a trecut greŭ, ca și clipele ultime din viața unuĭ condamnat la moarte, parcă nu se maĭ sfârșea nicĭ odată. Trebuia să iaŭ în primire serviciul de cuart la patru ore dimineața și cu gândul la momentul acela, m'am sbătut într'una în pătuceanul meŭ din cabină, fără să pot închide ochiĭ o minută. Vasul tremura sub mine în lupta covârșitoare cu valurile, ca o vergea de oțel, pe care o loveștĭ din toate puterile cu ciocanul și parecă se scutura câte odată de câte un val maĭ furios, se odihnea puțin și iarășĭ, pornea năvălitor prin golurĭ și drumurĭ desfundate, ca printr'o țarină de gropĭ și hârtoape.

La orele treĭ aud clopotul sunând și ca să maĭ îmĭ fac de lucru, îmĭ spăl ochiĭ cu apă rece și es în salonul vasuluĭ să mă odihnesc câteva clipe pe canapea. In legănarea amețitoare a vasuluĭ, toate lucrurile, obiectele nu tocmaĭ bine legate, se însuflețesc și joacă în danțul chinuitor al balansuluĭ. Aud o mișcare la ușă, o mână care caută prin întuneric să deschidă; este timonierul care intră să mă vestească că maĭ am un sfert de ceas până la patru, când trebue să es la cuart. Par-că îl văd și l'am maĭ visat de vreo câteva orĭ, pe acest om înalt, înfășurat într'o manta neagră de ploaie, cu pălărie de mușama neagră lucitoare, ca un demon, înaintând spre mine, ca să-mĭ aducă sentința datorieĭ de a eși la cuart.

Mă rezem de masă, care e fixată de vas și joacă împreună cu el, mă strecor printre un cufăr răsturnat, câteva haine căzute din cuer și ridic mantaua de ploaie, mă îmbrac bine, pun cismele în picioare și boneta de mușama pe cap și es și în vârtejul de ploaie și vânt, ce înconjoară vasul de toate părțile. Ploaia curgea șiroaie pe punte, fulgerile brăzdaŭ zarea cu luminĭ scânteetoare; mă sprijin bine pe scară și urc pe comanda vasuluĭ, unde văd înfășurat în mantaua de ploae, nemișcat, cu ochiĭ dușĭ în nemărginirea depărtăreĭ, pe secund, la postul săŭ de veghe. Omul acesta are o bunătate nesfârșită în adâncul ochilor săĭ albaștri, carĭ îĭ strălucesc în orbitele umezite de ploaie, ca două colțurĭ de cer senin, albastru. Mă întâmpină cu dragostea ce ne înlănțueşte de câteva zile pe drum, sub privelistele minunate ale natureĭ și îmĭ dă în primire drumul ce urmăm, barometrul care se odihnește la timp răŭ și locul ce avem pe hartă la ora patru dimineața.

Ne strângem mâna cu căldură, el coboară, sprijinindu-se de fiarele scăreĭ, bâșbâind treptele prin întuneric, eŭ rămân singur pe comandă, lângă cârmaciul de cuart, care se uita neclintit la gradele busoleĭ, ținând linia de credință aproape de Sud 74 Vest, de care uneorĭ se depărtează când vasul întâlnește valurĭ puternice, ce îl isbesc fără milă. Nicĭ o lumină de vapor la orizont pe toată întinderea măreĭ; sunt așa de singur în această lume de valurĭ și nourĭ; că-mĭ aud pașiĭ sunând în singurătate, ca niște ecourĭ triste ale clipelor grele ce se scurg rând pe rând.

Și chiotele disperate ale vântuluĭ, aleargă în jurul nostru ca un cor infernal de glasurĭ răzvrătite, clocotind în zare ca un popor care se strânge în mase numeroase, să pornească spre un palat în care regele tiran se îndoește să semneze libertatea. Sarturile ce leagă catargele de puncte, tremură de atingerea vântuluĭ, ca niște coarde întinse pe care o mână nevăzută cântă melodiĭ de furtună, cântece dintr'un tropar cu note înfiorate de misterul nopțeĭ și abisul măreĭ. Vaporul plutește prin dealurĭ și văĭ, pe un câmp de brazde răscolite, tremurând și gâfâind de oboseală în lupta aceasta grozavă. Câteodată se ridică în aer ca un animal înfuriat și învrăjbit de durere, care se repede cu putere pe o pradă si căzând din înălțime, uriașul, spintecă oștirea de valurĭ înfuriate în fășiĭ înflăcărate de fosforescență Dar bătălia e cumplită și valurile se strâng la strigătul furtuneĭ, pornesc la asalt cu hotărâre, de țĭ se pare că de data aceasta, vasul va cădea sfărâmat în bucățĭ sub ghiarele leilor năpraznicĭ, ce'șĭ scutură coamele albe cu mânie, înaintând la luptă.

O, dar victoria e a noastră, vaporul lovește supărat cu tăișul proveĭ, în pântecele inamiculuĭ îngrozitor și se ridică împodobit pe frunte cu diademă de spumă albă, cu izvoare de pârâe limpezĭ ce se scurg pe punte, ca pletele argintiĭ pe fruntea unuĭ bătrân puternic, prin fața căruia aŭ trecut fără să lase nicĭ o urmă, viforul și urgiile viețeĭ.

Iuțeala vasuluĭ s'a micșorat văzând cu ochiĭ. Abia maĭ putem merge o milă jumătate pe oră și în acest timp, mașina suferă mult, căcĭ la fiecare salt pe valurĭ, elicea rămâne în gol și sfârâe ca un titirez pe axul săŭ.

Comandantul vine din când în când în camera hărților și se uită cu mirare la poziția vasuluĭ, care nu prea este departe de cea din ajun. Cârmim spre vânt și luăm valurile în prova vasuluĭ, micșorându-ĭ de tot iuțeala; aproape stăm pe loc, balansul e din ce în ce maĭ ușor, și loviturile valurilor sunt necontenit aceleașĭ.

Nu știŭ cu ce fel de muncă corporală, să asemăn acest chin prelung și sdrobitor al marinarilor, care veșnic se sbuciumă: chiar în momentele lor de odihnă, apa pătrunde prin cabine, le ură pernele, saltelele, rufele și tot ce aŭ cu dânșiĭ iș bieţiĭ, se mulțumesc să se strângă în jurul coșuluĭ la căldură, ca să poată ațipi o clipă.

Astăzĭ e a treia zi de furtună, vântul cade cu încetul și marea e maĭ liniștită la adăpostul coastelor Italieĭ.

Marinariĭ aŭ scos veșmintele ude, pernele, saltelele, păturile și le-aŭ întins în căldura binefăcătoare a soareluĭ, de pare-că te uițĭ la rămășițele uneĭ nenorocirĭ; pe capacele hambarelor marinariĭ dorm liniștițĭ, somnul adânc al sufletelor obosite după câteva noptĭ de furtună.

Printre eĭ, se odihnește și micul băiat al uneĭ bune familiĭ din țară, care a fost adus la bord, ca să se cumințească de nebuniile sale, luptând piept la piept cu zilele grele ale uneĭ călătoriĭ pe mare.

Nu am să-l uit nicĭ odată pe acest mititel, cum într'una din zilele de furtună se lupta cu valurile ce curgeaŭ în cascadă deasupra ușeĭ cabinelor, ca să poată scăpa neatinsă, farfuria, în care îșĭ aducea cu multă îngrijire o porție de mâncare cu fasole. Un val nemilos, îl isbi în piept, lipindu-l de roatele unuĭ ridicător de mărfurĭ și cât aĭ clipi din ochĭ, în locul gustoaseĭ mâncărĭ de fasole, valul lăsase o singură amintire, o porție din apa sa amară; iar micuțul zăcea trântit în sgiabul de scurgere, uitându-se mâhnit la farfurie.

Cine știe ce se petrecea în sufletul acestuĭ copil pribeag; câtă amărăciune în ochiĭ luĭ plânșĭ, cu carĭ mă privia lung și duios, ca și cum îmĭ spunea povestea întreagă a rătăcireĭ sale în această lume!

Și cu toate acestea, așa se întăresc caracterele, așa se educă sufletul. Numaĭ în fața nenorocirilor, dobândim acele puterĭ lăuntrice, necunoscute încă nouă și ne împotrivim în fața morțeĭ, cu toată nimicnicia ființeĭ noastre.

Regarde droit la mort, elle recule, spune Stendhal, și nicĭ într'o parte din actele dramelor omeneștĭ aceste rândurĭ nu-șĭ găsesc puterea lor de evocațiune, ca în aceste sbuciumărĭ nesfârșite ale călătoriilor pe mare.

«Din largul măreĭ»—**Bălănescu-Danubian**

DRACUL DE MARE

Intre animalele aduse din California de jos, de naturalistul Diguet, cel care atrage maĭ mult luarea aminte e un pește uriaș, un fel de Raja din grupa Cephalopterilor și numit *Manta* saŭ *Cephalopterus birostris*. Inotătoarele luĭ sunt foarte desvoltate și-ĭ daŭ aparența de un fel de liliac. Pe spate sunt de obiceiŭ netezĭ și de culoare închisă, negri albaștri, pe pântece, unde aŭ spre partea dinainte deschiderile bronchiilor, sunt albĭ fără lustru.

Peștele trimis la Paris de către naturalistul maĭ sus citat, a fost prins cu ajutorul uneĭ bărcĭ și a unuĭ vapor, dar pescariĭ localĭ lucrează numaĭ cu o luntre de trunchiŭ scobit, în care se află treĭ camenĭ numaĭ: unul în partea dindărăt mânuește vâsla, altul are lancea cârligată de aruncat și al treilea o lance de ucis, amândouă legate cu o funie.

După ce a fost lovit peștele, fuge câtăva vreme, i se sloboade funia depăr-

tându-se orizontal, dar cum simte împotrivire și piedecă, după câteva cercări de a scăpa, se întoarce furios asupra luntreĭ. Atuncĭ unul din pescarĭ îl lovește cu lancea lângă cap și altul la articulația înotătoareĭ. Dacă loviturile aŭ fost bine date, animalul e paralisat, și poate fi ucis de tot cu lancea; de nu, începe a lovi cu aripile și caută să răstoarne luntrea. Acest pește face marĭ stricăciunĭ aninându-se de odgoane și răsturnând luntrile. Mulțĭ pescarĭ și oamenĭ carĭ se scăldaŭ aŭ fost și ucișĭ. Se hrănește cu racĭ, etc., carĭ în unele vremĭ formează o pătură deasă la fața apeĭ, adese orĭ sare și afară din apă. Insul adus de Diguet era lat de 4 metri cu aripile deschise și de pântecele luĭ eraŭ atârnațĭ patru Remora (Echeneis remora), un fel de peste, care se anină de alțiĭ maĭ marĭ ca să fie transportat fără osteneală. Se cunosc inșĭ și maĭ marĭ. Așa dr. Weber vorbește de unul care cu aripele deschise era lat de 12 metri și pe care abia l'aŭ tras la mal 40 de oamenĭ. La Payta (Peru) se prind adesea lațĭ de câte 8 metri, etc. Pe la sfârșitul veacululuĭ trecut Levaillant a văzut în Oceanul Atlantic Cephaloptere foarte marĭ, căcĭ cel maĭ mic era lung de 9 metrı, lat de 7 și cântărea 1000 de kilograme. Dr. Sauvage ne vorbește de un Cephalopter prins lângă New-York, de curând și pe care abia l'aŭ scos la mal 2 boĭ, 2 caĭ și 20 de oamenĭ. Era lung de 5 metri și lat de 6. Unul tot așa de mare a fost prins pe coastele Spanieĭ și cumpărat de museul din Paris. Decĭ Cephalopterus birostris se află în Oceanul cel Mare și în cel Atlantic. In Marea Mediterană încă se află două speciĭ rarĭ.

INDIENII SEMINOL

S'ar putea zice că Indieniĭ aceștia sunt «ultimile Pieĭ Roșiĭ», în sensul că, din toate rasele autochtone ale Statelor-Unite, eĭ sunt singuriĭ carĭ păstrează un fel de independență de a trăi.

Locuesc actualmente interiorul mareĭ peninsule Florida, în inima uneĭ vaste regiunĭ esențialmente mlăștinoasă și nesănătoasă, numită Everglad, și unde e aproape cu neputință să pătrunzĭ.

E foarte trădătoare această regiune. Călătorul saŭ vânătorul care se aventurează în pădurile foarte dese de carĭ este acoperită în bună parte, este expus la fie-ce pas să fie înghițit de un fel de gropĭ de nisip mișcător. Crede de asemenea că are în fața luĭ o livadă, și când colo cade într'un fel de apă încropită ascunsă sub un strat de iarbă acuatică.

Trebue să adaog că apele din Everglad sunt pline de aligatorĭ, precum prin pădurĭ mișună tot felul de șerpĭ veninoșĭ și fiare de temut. Este



Trăind într'o țară plină de mlaștinĭ, Seminoliĭ nu poartă pantaloni

probabil singurul colț din Statele-Unite unde se maĭ găsește jaguarul. Numaĭ indieniĭ știŭ să umble prin aceste locurĭ mișcătoare. Eĭ se servesc, spre a le trece, de bărcĭ imense.

Seminoliĭ formau, chiar în mijlocul secoluluĭ al XIX-lea, o puternică națiune. Când albiĭ i au supărat, eĭ s'au apărat cu o vitejie admirabilă; războiul Seminolilor se numără chiar printre marile războae pe carĭ Statele-Unite au trebuit să le susțină de la așezarea lor. După anĭ de lupte neîncetate, Seminoliĭ sfârșiră prin a se preda, și guvernul american le acordă condițiunĭ onorabile. Li se dete un vast district pe teritoriul indian și constituiră una din cele ,,Cincĭ națiunĭ civilizate."

Dar maĭ multe bande de iredentiștĭ refuzară să primească a fi deportațĭ și, după o evadare memorabilă, se reintoarseră în pădurile lor natale.

Și cum se refugiaseră într'o regiune improprie pentru o colonizare cu albĭ, cum, pe de altă parte, nu cereau de cât să trăiască singurĭ, fără să supere coloniile nouĭ fondate, fură lăsațĭ în pace.

Statisticele cele maĭ recente evaluiază la 400 capete efectivul tribuluĭ.

După cum se vede în ilustrația ce publicăm, eĭ disprețuesc portul pantalonilor și trebue să se înțeleagă că vestmântul pe care-l poartă le aduce neajunsurĭ, iar nŭ confort, căcĭ trebue să treacă la fie-ce moment prin apă care le ajunge până la brâu.

In schimb, în zile de sărbătoare, poartă niște curioase tunicĭ și pălăriĭ ciudate carĭ ne duc cu veacurĭ în urmă, când Florida era posesiune spaniolă.

Blaz



Un grup de Seminolĭ îmbrăcațĭ ca în zile de sărbătoare

DEADLY-DUST
(PRAFUL MORȚEI)

Sanutee, teribilul șef al Apașilor, ședea la masă într'un birt din Gherman (Texas), împreună cu prietenul său Guy Hitter. Șeful Apașilor era o figură impunătoare, îmbrăcat în întregime cu piele de cerb, cu capul gol, lăsând să se vadă splendidul său păr cu reflex albăstruĭ. Guy Hitter avea pantalonĭ și bluză de piele, împodobite pe la cusăturĭ cu ciucurașĭ roșiĭ de piele. Sanutee gusta din când în când din berea ce era în fața sa, căcĭ berea ĭĭ plăcea foarte mult, însă o consuma cu mare cumpătare. Deodată șeful sări în sus și strânse mâna unuĭ om care intrase în birt, zicând:

— Sanutee se bucură că vede pe fratele său alb «Șearpele șiret» și îl poftește la masă la Old Wishky.

«Old Wishky» era Guy Hitter și era numit astfel pentru că iubea acea băutură de foc *), care a făcut miĭ de victime în rasa roșie.

Noul sosit, pe care șeful îl numise «Șearpele șiret», se numea Sam Madison, german din naștere. El venise în America ca mulțĭ alțiĭ, crezând că acolo pământul e presărat cu aur. Om destul de cult, robust și vioĭ, simțea un mare desgust de a se face gambusino **), de oare-ce cea

**) Căutător de aur.

maĭ mare parte dintr'înșiĭ erau aventurierĭ, pungașĭ și dezertorĭ. Spre norocul luĭ, se întâlni cu Sanutee, care 'l luă cu dânsul în livadă, făcându-l vânător și «scont» admirabil **).

Ceĭ treĭ prietenĭ ședeau la masă și vorbeau între dânșiĭ.

— Adevărat este—întrebă Madison pe Sanutee—că tu voeștĭ să cumperĭ treĭ sute de puștĭ pentru a înarma pe Shoshoni (Shoshones — șerpiĭ) aliațiĭ tăĭ?

— De sigur, Sam, însă trebue să mă duc să iau nuggețĭ (boabe și bulgărĭ de aur) și îmĭ trebue două săptămânĭ pentru aceasta.

La aceste vorbe Sam aruncă o privire în jurul lor și observă numaĭ decât cincĭ indivizĭ carĭ se uitau pe sub sprâncene la Sanutee, care vorbise tare despre nuggețĭ.

— Sanutee, nu maĭ vorbi așa tare când vorbeștĭ de aur—zise Sam—că perețiĭ aŭ urechĭ.

— Perețiĭ nu, dar cele 5 fețe palide de acolo. Sanutee știe ce face, răspunse șeful—prietenul meŭ „Șarpele șiret" să țină minte ce-ĭ zic. Aceștĭ oamenĭ ne vor urmări, vor aștepta până vom fi încărcațĭ cu aur și ne vor împușca mișelește pe la spate, dacă nu vom fi prudențĭ. Howgh! (Așa va fi).

— Să plecăm—zise Old Wishk—și se sculă.

Ceĭ'alțĭ îl imitară. Sanutee puse ceva în mâna chelneruluĭ și plecă; însă Sam, prudent cum era, vorbi ceva cu patronul, trăgând în acelaș timp cu urechia la ceea ce vorbeaŭ ceĭ cincĭ indivizĭ.

— Cât ți-a dat Harry? — întrebă unul pe chelner.

— Un nugget cât o nucă.

— Doamne!—zise acela—un nugget... Mă prind că tâlharul acesta roș are încă o mulțime la fel.

Apoĭ ceĭ cincĭ începură să vorbească în șoapte.

Sam Madison eși afară, unde îl aștepta Sanutee și Guy Hitter.

Sanutee, cu inteligența-ĭ extraordinară, știa că unul din ceĭ cincĭ oamenĭ va veni să-ĭ urmărească, ca să vadă unde șed. Cu toate acestea când ajunseră la han, nicĭ nu se maĭ gândiră la această întâmplare.

* * *

A doua zi dis de dimineață se pregătiră de plecare și își cumpărară munițiĭ. Când eșiră pe bariera orașuluĭ, Sam, care nu dormise toată noaptea, întrebă pe Sanutee:

— E mare «placer»-ul tău? (loc unde se găsește aur).

— Dacă aș vinde tot aurul din «placer»-ile și din «finding-hole»-le (gropĭ) pe carĭ le cunosc, aș putea da de pomană miliardarilor.

In adevăr și astăzĭ există indienĭ, cea maĭ mare parte șefĭ, carĭ cunosc locurĭ unde se găsește aur descoperite de părințiĭ și părințiĭ părinților lor și confiate—pe patul de moarte sau chiar în viață fiind—fiilor lor. Nicĭ prin cele maĭ grozave torturĭ, nicĭ prin chinurĭ diabolice, indieniĭ nu destăinuesc acest secret: unde sunt acele locurĭ, cu toate că eĭ disprețuesc acest metal, și ceĭ ce știŭ englezește îl numesc cu drept cuvânt «deadly dust» (praful morțiĭ, căcĭ se găsește mult ca praf prin riurĭ).

Abia isprăvi șeful de vorbit și Sam căscă gura iar Guy holbă ochiĭ de mirare.

— Văd—zise șeful—că frațiĭ meĭ fac o mutră ca și cum ar fi vorba ca să mă înghiță pe mine cu piele și păr. Fețele palide iubesc maĭ mult aurul de cât pe bunul Manitou (Dumnezeu). Știu că ațĭ fi fericițĭ să avețĭ și voĭ puțin aur și ca să nu spunețĭ că Sanutee este sgârcit, o să primițĭ partea voastră. Howgh!

Sanutee se uită în toate părțile și păru că vede ceva suspect căcĭ lăsă calul să galopeze. Tot timpul aŭ mers ceĭ treĭ Westmenĭ în galop până la sfârșitul zileĭ. Cum acolo se întunecă de odată eĭ își aleseră un loc pentru lagăr și aprinseră câte-va surcele. După ce mâncară puțină carne uscată stinseră focul și Sanutee zise: Sanutee e întâĭ de strajă apoĭ „Șearpele șiret" și pe urmă Old Wisky. Ceĭ doĭ din urmă se culcară iar Sanutee se plimbă cu pașĭ micĭ în jurul lagăruluĭ.

Pe la miezul nopțeĭ Sanutee sculă pe Sam care venea la rând, zicându-ĭ că n'a văzut nimic suspect. Abia trecuse o oră de când era de pază și Sam auzi un sgâmot, apoĭ o voce care zicea: Unde e al treilea tâlhar? Sam Madison care era un vânător experimentat, știu că tovarășiĭ săĭ fuseseră atacațĭ. Nu putea să le dea acum ajutor, de oare ce el era singur și apoĭ dacă se depărta putea să aștepte prilejul de a-ĭ libera și de aceea el dispăru în noapte. Sam avusese noroc, căcĭ terenul unde se afla el era stâncos; altfel ar fi fost pierdutĭ căcĭ urmele l'ar fi trădat.

Treĭ zile Sam merse pe urmele lor fără a găsi un prilej favorabil. Noaptea zileĭ de a treia fu foarte întunecoasă. Cu toate acestea un vânător din prerie e învățat cu întunerecul și vede destul de bine. Sam urmărea urmele tâlharilor și se pregătea să'șĭ caute un loc de dormit, când mirosi foc. Merse decĭ înainte și în curând îl zări. Târându-se pe brâncĭ ajunse în curând, într'un tufiș din apropiere, de unde văzu tot. Ceĭ 5 tâlharĭ pe carĭ îĭ văzuse la birt, ședeau la foc iar Guy și Sanutee legațĭ, eraŭ în fața lor. Unul, probabil căpetenia lor, zicea luĭ Sanutee:

— Te voĭ face eŭ, câine roș, să'mĭ destăinueștĭ secretul. Eŭ vreau aur! aur! dacă nu-mĭ daĭ, aci îțĭ putrezesc oasele.

Apoĭ porunci să ducă pe prizonierĭ la o parte. Nu mult după aceia se culcară, lăsând pe unul să păzească. Focul se stinse din ce în ce. Sam se târâ până la Sanutee și îĭ desfăcu legăturile, apoĭ lovi pe păzitor cu patul puștеĭ în cap. In timpul acesta Sanutee deslegase și pe Old Wisky care fără a vorbi mult, luă pușca păzitoruluĭ și lovi cu patul eĭ pe ceĭ patru bandițĭ. Apoĭ toțĭ cincĭ fură legațĭ. Dimineața tâlhariĭ începură să se vaete și să blesteme. Sanutee făcu judecată scurtă, legându-ĭ de pomĭ și se depărtă lăsându-ĭ în voia soarteĭ.

* * *

Tâlhariĭ reușiră să'șĭ rupă legăturile, rozându-le. Insă abia începură să urmărească din noŭ pe ceĭ 3 westmenĭ și apărură vre-o zece indienĭ carĭ descoperiseră urmele. Unul din eĭ era de părere să'ĭ cruțe, de oare-ce nu le eraŭ dușmanĭ. Insă un tâlhar spuse că eĭ nu primesc pace de

*) Un fel de basamac.
**) Călăuză.

la nişte tâlharĭ roşiĭ şi slobozi puşca într'unul. Ceĭ-l'alţĭ înfuriaţĭ omorâră pe toţĭ tâlhariĭ albĭ, carĭ doreau să fie fericiţĭ cu aurul pe care nu-l aveau şi pe care voiau să-l fure.

Sanutee lăsă pe prietiniĭ săĭ în urmă şi se duse să ia aur din locul său. Intorcându-se, el dete fie-căruia o parte iar o parte o ţinu pentru a o preschimba în hârtie pe care sunt cifre (bancnote)—cum se exprima el—pentru a cumpăra 300 puştĭ.

Old Wishky preschimbând aurul în banĭ, îşĭ cumpără haine noĭ şi un cal, iar restul de câte-va miĭ de dolarĭ pe carĭ îĭ pusese sub pernă la han dispăruseră. Cercetările poliţieĭ rămaseră fără rezultat. Tot ce îl supăra maĭ mult pe dânsul era că dintr'atâta aur nu putuse să'şĭ cumpere nicĭ o picătură de wisky. Sam, maĭ cuminte, trimise baniĭ părinţilor carĭ era în mizerie, apoĭ împreună cu Old Wishky şi cu Sanutee maĭ avu multe aventurĭ în ţinuturile de sânge ale indienilor.

Walter Ratz

AUSTRALIENII

Australieniĭ, ca şi flora şi fauna ţăreĭ pe care o locuesc, prezintă caractere originale: sunt o rasă care diferă de toate celelalte ale omenireĭ, prin o mare unitate de înfăţişare fizică şi de civilizaţie.

De o statură potrivită (1 m. 67), pielea lor are o culoare neagră roşcată, părul creţ saŭ ondulat, ca şi locuitoriĭ Indieĭ, Dravidienĭ; capul lor maĭ mult lungueţ, sprâncenele groase, nasul turtit, subţire în partea de sus foarte larg la nărĭ, buzele groase şi scoase afară. Sunt în adevăr un tip cu totul inferior. După felul cum vieţuesc, sunt pe treapta cea din urmă a speţeĭ umane. Câinele Dingo e singurul animal care vieţueşte cu aceşti australienĭ, dar nicĭ acesta într'o stare de completă domesticitate. Trăesc maĭ mult din vânat şi pescuit, cu toate că Australia este foarte săracă în aceste produse. De o agerime neîntrecută, Australieniĭ pot ocupa primul loc între vânătoriĭ de frunte aĭ globuluĭ, mânuesc cu exacticitate neîntrecută arcul şi suliţa, dar vânatul este aşa de rar în cât sunt nevoiţĭ să mănânce tot ce le cade în mână: kangurĭ, şerpĭ, pisicĭ, viermĭ, măruntae de animale.

Prima lor grije este să aibă hrană; cântecele le arată momentele dureroase de foame şi bucuria nebunească a stomacurilor sătule de carne.

Fiindcă trebue să alerge neîntrerupt după vânat, duc o viaţă cu totul nomadă; cu toate acestea eĭ sunt nevoiţĭ să se reîntoarcă mereŭ la puţurile şi isvoarele lor din ţară. Fiecare trib are ţinuturĭ aparte, pe care le cutreeră în lung şi lat. Spre a se apăra de vântul puternic care bântue acele ţinuturĭ, eĭ sunt nevoiţĭ să-şĭ facă adăposturĭ provizoriĭ.

O piele de cângur legată cu o cingătoare de lână şi aceia destul de prost împletită, formează toată îmbrăcămintea lor, care nu diferă la femeĭ. Cu mobilierul în spate, femeile cu sacul unde ţin copiiĭ micĭ şi cu săpăliga de scos rădăcinĭ, eĭ cutreeră ţara. Bărbaţiĭ poartă de obiceiŭ arme. Arma cea maĭ curioasă este aceia pe care eĭ o numesc „bumerang", o lamă de lemn îndoită şi adusă la capăt în formă de helier, a căreĭ formă variază foarte mult, mişcările eĭ depizând de dibăcia mânuitoruluĭ: de ea se pot folosi şi copiiĭ. Armele celelalte sunt: măciuca, scutul, care adesea orĭ nu este de cât o bucată de lemn lăţită către mijloc. Toate instrumentele sunt de os saŭ piatră cioplită.

Viaţa socială se prezintă sub acest trist aspect: femeia este dispreţuită, tratată ca sclavă; ea nu mănâncă înaintea bărbatuluĭ; pentru nimica toaeă este omorâtă; e un lucru, nicĭ de cum o persoană.

Podoabele aŭ drept să le poarte numaĭ bărbaţiĭ.

Limba Australienilor este formată din cuvinte neînţelese şi nevibrătoare, cu totul contrar limbeĭ frumoase a Polinezienilor; destul de bogată în cuvinte descriptive, ea este foarte săracă în expresiunĭ abstracte; singurele cifre cunoscute sunt 1 şi 2 şi prin excepţie, în câteva triburĭ 3 şi 4.

Vorbirea prin semne este foarte răspândită; eĭ îşĭ arată bucuria lovindu-şĭ inima cu pumnul.

Din cauza lipseĭ mijloacelor de hrană, parte din australienĭ sunt antropofagĭ. Dar aceasta o fac şi din cauza credinţeĭ că moştenesc astfel virtuţile pe carĭ le avea inamicul omorât.

Fiecare trib are câte o emblemă diferită, fie o furnică, un păianjen, fie alt-ceva. Fiecare trib are chiar limba sa.

Izolarea lor faţă de vecinĭ a făcut să fie aşa de înapoiaţĭ şi i-a împedicat de a se folosi de descoperirile vecinilor. Impărţiţĭ în cete duşmane, eĭ aŭ lăsat pe fiecare individ să se apere prin propriile luĭ forţe. Când Europeanul a venit cu eĭ în contact, se găsea o prea mare distanţă între eĭ şi el pentru ca o asimilare să fie posibilă: el nu le-a transmis de cât viţurile luĭ, printre care alcoolismul.

Englezii s'aŭ folosit de mijloacele Spaniolilor în America, tratând pe indigenĭ ca pe nişte câinĭ.

Aur Sil.

EROIĬ AFRICEI

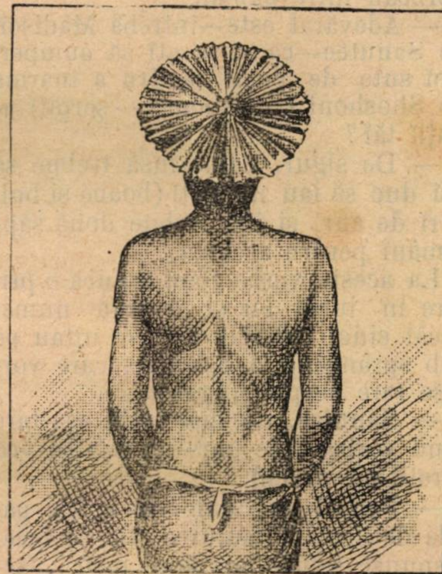
COLONELUL MOLL

Colonelul Moll, unul din ceĭ maĭ străluciţĭ ofiţerĭ aĭ armateĭ coloniale franceze, a murit acum de curând şi toată presa franceză se ocupă de dînsul.



Fetişul celebru al Mundangilor. Omul care se ascunde sub această deghizare nu se poate mişca de cât foarte greŭ.

Tânăr căpitan, eşit din şcoala superioară de războiŭ, a cerut să'şĭ facă stagiul în Sudan, visând puţină din gloria ce încununase frunţile celebrilor exploratorĭ aĭ Africeĭ centrale. Făcuse deja campania din Indo-China, dar continentul negru îl atrăgea.



Pieptănătură a şefilor «laka».

In Sudanul francez, dela 1898—

1899, a luat parte la diferitele operațiĭ din regiunea Zinder, regiune nouă, nepacificată, până când guvernul francez îl numește șef al misiuneĭ însărcinate cu delimitarea frontiereĭ dintre teritoriile franceze și britanice în regiunea dintre Niger și lacul Tchad. Alăturĭ de comisiunea engleză, prezidată de colonelul Elliot, Moll știu să fie așa zicând la înălțimea situațieĭ.

Incă odată, acum, guvernul francez făcu apel la serviciile luĭ, trimițându'l să ia comandamentul teritoriuluĭ militar Tchad. Era o sarcină importantă de împlinit, o organizație nouă de dat regiunilor noŭ cucerite, asigurarea apărăriĭ în protiva tâlharilor oazelor.

Sosind în Congul francez, locotenent-colonelul Moll află că orașul Abecher, capitala Uadaiuluĭ fusese luat. Aci a căzut.

Ișĭ dădea perfect seama de primejdia intreprinderiĭ. Avea în fața luĭ în Sahara, ca și la Tchad, războinicĭ îndârjițĭ. Armamentul lor era maĭ bun: au arme cu tragere repede eĭ știu să se servească de ele; maĭ mult încă, cunosc tactica franceză și știură să o întrebuințeze contra francezilor.

In Septembrie 1910, Moll plecă în Uadaĭ. La această dată se opresc corespondențele directe ale nefericituluĭ comandant. Tristele evenimente ale războiuluĭ în care a pierit sunt cunoscute în Franța numaĭ din depeșĭ.

La 8 Noembrie, cu 800 tiraliorĭ, Moll întră, fără să tragă un foc, în Dridgele, capitala Massablituluĭ. A doua zi, mica luĭ trupă a avut de susținut, la 5 klm. de acolo, la Dorothé, asaltul forțelor reunite ale luĭ Tadjenin, sultanul din Massablit, și ale luĭ Dudmurat, fostul sultan din Uadaĭ, în total 5000 de oamenĭ. Ce minunĭ de bărbație trebuiră să facă slabele trupe franceze! Ofițeriĭ trebuiră să dea exemplul și colonelul el insușĭ să se expună foculuĭ. Au fost aproape două ceasurĭ de luptă inverșunată. Dușmanul fu respins și lăsă 600 de morțĭ pe teren, dar și francezi pierduseră pe colonelul Moll și alțĭ douĭ locotenențĭ.



Arhitectura acestor locuințe din țara parcursă de Moll este cu totul particulara și se deosebește de aceea a tuturor colibelor carĭ compun satele africane.

Ilustrațiile ce reproducem în cuprinsul acestuĭ articol sunt luate după documentele trimise de regretatul colonel, din timpul expedițiilor sale. In rapoartele luĭ, colonelul Moll vorbește de nenumărate orĭ despre bogăția regiunilor din Congul francez: două din ilustrațiile noastre arată chipul cum indigeniĭ îșĭ păstrează grânele, pentru vremile de secetă. Cele-l'alte două ilustrațiĭ arată tipurĭ de indigenĭ. Unul e cel maĭ celebru fetiș al populațieĭ numită Mundang,

De la Februarie 1903, pînă la Ianuarie 1904, Moll și cele două comisiunĭ operează recunoașterĭ pe teren și ajunse astfel pînă la lacul Tchad. Nicĭ un foc de pușcă nu fu tras în tot timpul.

In Maiŭ 1904, căpitanul Moll se întoarse la Paris, cu misiunea îndeplinită: o hartă cuprinzând 1600 klm. de frontieră.

Anul următor, o altă misiune îĭ fu încredințată: aceea de a delimita cu germaniĭ frontiera între Camerun și Congul francez, misiune care dură de la Noembrie 1905, pînă la inceputul luĭ 1907.

Sarcina era maĭ grea de cât cea dintâĭ. Era de lucru cu populațiĭ maĭ sălbatice și germanĭ și francezĭ îșĭ disputau fie-care sat. Diplomația luĭ Moll și a ofițerilor luĭ învinse toate piedicile și tot el fu trimis de guvernul francez la Berlin ca să apere în fața diplomaților rezultatele ce obținuse la fața loculuĭ. Opera luĭ fu și aci încununată de succes și luĭ i se datorește în cea maĭ mare parte foarte avantagioasa frontieră ce desparte azĭ Africa equatorială franceză de Camerunul german.



Fiecare oraș posedă grânare unde se păstrează recolta pe timp de secetă

Situația era gravă, căcĭ trupele teritoriuluĭ erau puțin numeroase. Și aci Moll se revelă ca adevărat șef. In loc să alerge în Uadai, unde sarcina putea fi maĭ strălucită, se opri să asigure maĭ întâĭ liniștea teritoriuluĭ luĭ și numaĭ după ce o făcu se duse în Uadai.

care, în ciudata luĭ îmbrăcăminte se mişcă cu greutate, după cum orĭ cine poate uşor înţelege. Celalt indigen, arată chipul cum se coafează şefiĭ lakoşĭ, uniĭ dintre luptătoriĭ ceĭ maĭ de temut din Congo.

DIN LUMILE STINSE

Vom vorbi aci despre pasărea *Dinornis*, care într'o vreme trăia în Zelanda Nouă. In dosul unuĭ copac stă la pândă, gata a arunca lancea un Australian. Se poate vedea cât de uriaşă era acea pasăre şi că struţiĭ sunt micĭ pe lângă ea.

Dar să luăm lucrul maĭ cu regulă. Pasările se împart în două grupurĭ marĭ, una a *ratitelor* şi alta a *carinatelor*. Grupa a doua e cea maĭ însemnată astăzĭ, din ea fac parte *Galinaceele* (găina, curcanul, etc.), *Columbidele* (porumbelul), *Cataligeele* (dropia, cocoara, barza etc.), *Palmipedele* (gâsca, pelicanul etc.), *Pasările* (vrabia, corbul, pupăza etc.), *Picidele* (ciocănătoarea etc.), *Psitacidele* (papagalul etc.), *Răpitoarele* (acera, vulturul, buhna etc.) Aşa dar toate pasările de pe la noĭ. In grupa întâia, odinioară foarte răspândită, se află acuma numaĭ următoarele genurĭ: *Struthio*, *Rhea*, *Dromaeus*, *Casuarius*, toate din familia Struthionidelor, carĭ aŭ ca tip maĭ cunoscut Struţul; apoĭ e *Apteryx australis* (kiwikiwi) din familia *Apterygidelor*.

Struţul ajunge până la 2 saŭ 2.7 m. de înălţime, trăeşte în micĭ turme în Africa şi Arabia. Sunt acuma în Africa nordică şi în colonia Capuluĭ şi struţĭ crescuţĭ în parcurĭ îngrădite, pentru penele lor.

Rhea saŭ Nandu ajunge până la 1-3 m. şi trăeşte în pampele Americeĭ de sud, o specie maĭ mică Rhea Darwinii se află în Patagonia.

Dromaeus Novae Hollandiae (Emu) trăeşte în şesurile Australieĭ. Casuarius indicus are pe cap un fel de cască vârtoasă, iar capul şi gâtul goale; trăeşte în insulele răsăritene ale arhipelagului Sunda până în Guinea Nouă în pădurile de pe munţĭ.

Cum vedem, ratitele se află astăzĭ numaĭ în America de sud, Africa şi Australia; în timpurile geologice se aflaŭ însă atât în America de nord cât şi în Europa. Aşa în epoca terţiară eraŭ pe locul unde e acuma Franţa *Gastornis*, în Mexicul noŭ s'a aflat *Diatryma gigantea*: iar în munţiĭ Siwalik (India) s'a aflat *Dromaeus sivalensis* împreună cu un struţ pe cât se pare, la fel cu acel din Africa.

Dar în epocile geologice şi anume chiar în epoca din urmă (quaternară) în Australia se aflaŭ vre-o douăzecĭ de speciĭ de ratite dintre care *Dinornis maximus* (cea din figura de maĭ sus) era înaltă de vre-o treĭ metri. Apterygidele de azĭ abia ajung la mărimea unuĭ curcan.

In insula Madagascar, tot în epoca quaternară, se afla o pasăre uriaşă, adevărat elefant, al păsărilor, *Aepiornis maximus*. Nu era maĭ înaltă de cât Dinornis, dar mult maĭ grea şi maĭ trupeşă.

Osăminte şi ouă de Dinornis şi de Aepiornis s'aŭ aflat foarte multe în păturile cele maĭ noĭ din Australia şi Madagascar. De pe ouăle celor din Madagascar s'a fabricat basmul cu pasărea Roc, de care am citit cu toţiĭ în „O mie şi una denopţĭ". Deosebirea că pasările din lumea aevea, deşi urieşe în adevăr, dar nu zburaŭ, cum nu zboară nicĭ struţiĭ şi nu mâncaŭ carne, nu eraŭ un fel de pajure. In Noua-Zelandă s'aŭ găsit atâtea oseminte în cât s'aŭ putut înjgheba schelete întregĭ. Ower a descris cele cunoscute pe vremea luĭ.

Când s'a colonisat Zeelanda nouă se aflaŭ în multe locurĭ oase de Dinornis la faţa pământuluĭ şi lângă ele grămăjoare de prundiş din stomacul acelor păsărĭ. Unele oase aveaŭ încă zgârciurile neputrezite, bucăţĭ de piele şi pene; adesea se aflaŭ şi inelele zgârcoase din trachea arteră. Se găseaŭ şi coiĭ de ouă, ba în unul chiar rămăşiţele uscate ale unuĭ puiŭ pierit înainte de a-şĭ fi sfârşit desvoltarea. Decĭ felul acesta de păsărĭ se stinsese foarte de curând, stârpite de goana înverşunată ce le-o făceaŭ oameniĭ. In aceleaşĭ păturĭ cu oasele de Dinornis se aflaŭ şi arme de piatră de ale sălbatecilor. Se crede că antropofagia a fost în Zeelanda nouă o urmare a stârpireĭ Dinornisuluĭ. După aceasta nu rămăseseră alte mamifere de cât nişte liliecĭ. Se pare că stârpitoriĭ Dinornisuluĭ nu sunt Maoriĭ actualĭ, veniţĭ prea de curând, ci locuitoriĭ negri maĭ vechĭ. In limba locuitorilor Dinornisul se numeşte Moa şi joacă mare rol în legendele şi mitologia lor. J. C. Russel a căutat osăminte de Dinornis şi le-a putut afla numaĭ în peşterile cele maĭ retrase în munţiĭ ce înconjoară lacul Wakatipu. Oasele se aflaŭ grămadă şi la Hamilton lângă Otago le-a aflat îngropate în nomol. Se pare că şi schimbarea temperatureĭ a jucat rol în stârpirea lor, căcĭ se adunaseră în jurul izvoruluĭ cald în foarte mare număr. A găsit şi un oŭ întreg lung de 10 policarĭ şi gros de 7, umplea complect pălăria învăţatuluĭ. Presupunerea cu frigul a făcut'o Booth.

Dacă Zeelanda nouă avea aşa de marĭ păsărĭ alergătoare, e vădit că astă insulă e o bucată dintr'un continent antarctic, care poate lega în epoca terţiară Australia, cu Madagascarul, Africa sudică şi chiar cu America sudică.

S'aŭ aflat oase de Dinornis sparte pentru a scoate din ele măduva.

Dinornisul nu avea plisc lung ca Apteryxul, ci scurt şi lat şi se hrănea cu rădăcinĭ de *Pteris esculenta* pe carĭ le săpa din pământ cu unghiile sale puternice.

Regină de-o zi

IN ŢARA SOMALILOR

— Urmare —

„In schimbul protecţieĭ noastre părinteştĭ, noĭ nu-ţĭ cerem de cât un lucru. Isbiţĭ de frumuseţea..."

Aci Courvile se opri, căcĭ i se stinse glasul, sângele i se urcă în obraz.

— Ce aĭ? îl întrebă Landrin.

— Obraznicul! isbucni Ştefan nemaĭ putându-se stăpâni.

— Dar spune, ce scrie?

— O să aflaţĭ numaĭ de cât, răspunse cocoşatul, plin de indignare şi de mânie; apoĭ începu din noŭ a citi maĭ departe:

„Atins de frumuseţea cereşteĭ fiinţĭ care a onorat întrevederea noastră cu prezenţa eĭ, şi convins că virtuţile eĭ sunt şi maĭ admirabile ca dumnezeescul eĭ chip, am hotărât s'o iaŭ de soţie".

La acest din urmă cuvânt, toţĭ se ridicară de odată. Toţĭ carĭ o iubeaŭ în ascuns pe d-ra Angerolles, simţeaŭ gelozia şi furia clocotindu-le în suflet; situaţia era şi comică şi dureroasă; din fericire, căpitanul Landrin, care isbuti a rămâne şeful, stăpânindu-se, zise:

— Isprăveşte scrisoarea asta necalificabilă, dragul meŭ; aceste cuvinte pronunţate cu o voce sigură, făcu să dispară imediat orĭ-ce rivalitate din inimile celorlalţĭ..

Cocoşatul urmă:

... Noĭ te rugăm ca s'o prevesteştĭ. Soarta noastră este în mâinile eĭ frumoase. Onoarea care i-o facem, nădăjduim că va şti s'o preţuiască, căcĭ va avea două bucuriĭ: aceea de a fi fericită cu un soţ care 'i va fi sclav, şi aceea de a scăpa nişte prietenĭ a căror soartă depinde numaĭ de dorinţa eĭ.

„Din partea luĭ
Abou-Baka Mahmud, *Sultan*".

La nicĭ unul din eĭ nu le veni în

gând a maĭ discuta o asemenea îndrăzneaţă declaraţie.

— Eŭ, zise un accent britanic, pe care lesne se ghici că era al uluĭ Cook, în locul d-voastră aşĭ însura pe miss Angerolles cu Turcul.

— Mizerabile, strigă Courville, sărind asupra luĭ.

— Liniştiţi-vă, răspunse Cook, asta e politică.

— Tacĭ, porunci Landrin, altfel mă sileştĭ să iaŭ împotriva d-tale măsurĭ radicale.

— Radicale ? nu înţeleg ce vrea să zică asta ! — francezii nu sunt aşa diplomaţĭ finĭ...

— Mie mi se pare că-l văd spânzurat, răspunse Savinien...

— Spânzurat?... poate în ziua când miss Angerolles va lua pe mister Courville....

— Indrăzneţule ! strigă căpitanul, pe când Ştefan era gata a-l pălmui...

Cook ridică pumniĭ de boxor în sus, atuncĭ Vaillant, perzând răbdarea, se repezi asupra englezuluĭ-Saxon, care primi o lovitură zdravănă peste ureche.

— Legaţi-l, adăogă Landrin, până vă voĭ da noĭ ordine.

Torix plecă liniştit cu el, strângându-l cât putea, pe când Cook părea învins.

— Ne spionează, zise Tartyfume.

— Dar ce ar vrea, imbecilul ăsta ?

— Asta o voĭ afla, declară Courville, care abia îşĭ stăpânea mânia.

Insulta pe care i-o făcuse englezul îĭ intrase ca o suliţă în inimă. Era ca turbat, căcĭ el credea că ştiuse a-şĭ ascunde bine secretul ochilor celor maĭ pătrunzătorĭ, chiar şi când colo, acel animal brut, i-l ghicise.

— Eĭ, bine, zise el, nu avem de cât s'o protejăm toţĭ şease cu un devotament nemărginit. Fericit acela care va întrebuinţa maĭ multe mijloace ca s'o scape.

Toţĭ întinseră mâna bietuluĭ cocoşat cu o pornire sinceră, pentru că găsise formula, care prin abnegaţie, eĭ o întrevăzuseră cu toţiĭ, în fundul sufletuluĭ bietuluĭ cocoşat.

— Mulţumesc, scumpe Courville, îĭ zise George, pentru că m'aĭ considerat ca adevăraţĭ oamenĭ cinstiţĭ. D-ra Angerolles nu ştie nimic de acest concurs ciudat de afecţiune; în ceea ce mă priveşte, voiŭ fi cât se poate maĭ rezervat cu dânsa.

— Eŭ, adaogă Savinein, cu un zîmbet naiv, nu aşĭ îndrăzni să-ĭ vorbesc de aşa ceva, în viaţa mea.

Dar Ştefan care suferea mult, bruscă transiţia în spre alte gândurĭ şi adresându-se căpitanuluĭ.

— Sultanul nu trebue să aştepte prea mult răspunsul pe care trebue să îl facem scrisoreĭ luĭ; dragă d-le Courville, pentru că trebue să fie scrisă în limba arabă,răspunsul acesta fă-l chiar d-ta. Simţimintele noastre 'ţĭ sunt cunoscute; ne veĭ citi aceea ce veĭ crede convenabil să'ĭ spuĭ.

Courville după câteva clipe, citi următoarea scrisoare :

,,*Sultanuluĭ Abou Bakar-Mahmud.*

,,D-zeŭ cu tine. Am primit trimisul tăŭ; dacă 'ţĭ convine să trimeţĭ pe cineva la Zanzibar saŭ în spre Aden pentru a înştiinţa consulul francez de prezenţa noastră pe această coastă, 'ţĭ vom fi recunoscătorĭ. Pe dată ce o navă ne va veni în ajutor, vom plăti suma care ţi se va cuveni pentru acest serviciu.

,,Cât despre celalt obiect al scrisoreĭ tale, nu avem nicĭ un răspuns a'ţĭ da.

,,D-zeŭ e mare".

— Iscăleşte Landrin, şi pune pecetia d-tale, zise Ştefan. Câteva minute după plecarea luĭ Nour cu scrisoarea la Sultan, Vaillant întrebă pe tovarăşiĭ luĭ :

— D-ra Angerolles trebue să fie vestită de pretenţia Sultanuluĭ?

Fie-care tăcu, neştiind ce răspunde. In sfârşit Landrin luă cuvântul :

— D-lor, informând pe Abou Bakar în forma cu care i-am răspuns la scrisoarea luĭ, trebue să ne considerăm ca şi când i-am fi declarat războiŭ.

— Cu siguranţă, zise Gobert, nu va trece, fără îndoială, 48 de ore, fără ca să nu fim atacaţĭ. Vom avea de luptat cu o grămadă întreagă de Somalĭ; ma. mulţĭ din aĭ noştri, vor fi, probabil, răniţĭ; nu o să maĭ avem apă.

— Da, vedem şi ştim toate astea, şi ce vreĭ să zicĭ cu asta ?

— Vreaŭ să zic, că dacă d-ra Angerolles ar fi înştiinţată, şi ar afla cauza evenimentelor, nu se va considera răspunzătoare de consecinţele mortatale, carĭ ar putea aduce acest conflict?

— Este probabil, dar ca să înlăture aceste pericole, crezĭ că ar consimţi să ia pe Sultan?

— Eŭ nu pot crede asta ?

— Eŭ cred, zise Landrin, cu o voce profundă, că i-am arăta maĭ mult simpatia noastră,.... înlăturându-ĭ această durere, adică nespunându-ĭ nimic.

Ast-fel deciseră cu toţiĭ în cor, ca d-ra Angerolles să nu afle nimic.

— Dacă i-o spune Englezul ? strigă Tartyfume, care nu putea uita că-l insultase.

— O să punem noĭ capăt şi la asta, mă însărcinez eŭ, în calitate de comandant al pieţeĭ.

IX

— Adevărat, că va rămâne oarbă, d-ra Micşunica? întrebă Taxile foarte emoţionat, pe d-ru Barrisson.

— Vaĭ, teamă-mi-e, şi mie!

— A ! maĭ bine mi-ar tăia amândouă braţele şi picioarele!

— Te interesezĭ dar mult, de mititica asta adorabilă ?

— Adică, sunt şi eŭ ca Torix: o ador !

Pe când eram ţintuit în pat, am putut să privesc mult pe această strengăriţă mică.

Este maĭ mult de cât frumoasă. A! d-re, vindec'o! te rog! plătesc eŭ orĭ cât ar costa....

— D-le Palangrotte, voĭ încerca. Uite-o ! Vezĭ ? Am şi oprit-o de a eşi la soare.

— Văd că e legată la ochĭ.

— Da, ziua, răspunse Barrisson. Noaptea îĭ aplic nişte ierburĭ, despre carĭ am auzit că fac minunĭ, ş'aşĭ vrea să încerc şi eŭ....

— D-zeŭ să fie bine cuvântat, şi să poţĭ reda vederea sărmaneĭ noastre foarte mişcat.

Jeanna Angerolles venea şi ea, cu o umbrelă mare, ca să umbrească copila, cu toate că soarele începea să apună; apucă însă pe Blanşeta de mână şi începu să se plimbe cu ea, prin jurul puţurilor. Când ajunseră în dreptul Marsiliezuluĭ, aceste lăsându-se în jos, cât putu, înspre fetiţă îĭ zise:

— Vreĭ să-mĭ daĭ şi mie mâna, d-ră Micşunico?

— Uite, d. Palangrotte.

— Mă cunoştĭ?

— O! nu te văd, răspunse fata cu tristeţă, dar te aud!

— O! ce înger de copiliţă! zise prietenul luĭ Tartyfume, pe când Micşunica încerca să'ĭ găsească mâna.

Jeanne şi Micşunica trecură pe lângă Jâ, care se plecă ca înnaintea unor icoane, în faţa lor, maĭ ales a d-reĭ Angerolles.

Căldura de peste zi, care fusese îngrozitoare, maĭ scăzuse; se putea respira un aer puţin cam răcoros.

Pe Ocean domnea o linişte adâncă, nesfârşită; cu toată liniştea însă, nicĭ Landrin, nicĭ Vaillant, nicĭ Courville nu se lăsaŭ a fi legănaţĭ de mângâerile atmosfereĭ şi ale astruluĭ, decĭ a fi amăgiţĭ.

Nicĭ unul din eĭ nu se îndoia că Abou-Bakar, îşĭ făcea pregătirile.

Noaptea însă trecu fără alarmă.

Jâ, de a căreĭ prezenţă în stâncile Gemirilor, Somaliĭ nu ştiaŭ nimic, se furişase, ca şi în ajun, în oraş, pentru a culege sgomotele care se auzeaŭ.

Dar se întoarse, ne aflând nimic maĭ de seamă.

— Liniştea domneşte pretutindenĭ, zise el. Abou-Bakar nu se mişcă ; fiecare îşĭ vede de treabă.

— Ce crezĭ tu, Jâ?

— Ce să crez ? Abou-Bakar, aşteaptă. Somaliĭ, aŭ răbdare de cămil.

Peste zi iar nicĭ o schimbare; trecu

iar o noapte şi o zi, fără nicĭ un incident! Jà se ducea, venea fără a descoperi nicĭ o pregătire îngrijitoare.

Această tăcere însă, nu era semn bun.

Palangrotte care era optimist, spunea luĭ Savinien:

— Nu îndrăsnesc, dragul meŭ, îĭ vezĭ? Ştiĭ ce am să fac, ca să ne maĭ treacă de urât? Puţină muzică.

Şi Tartyfume făcu precum zise.

Micşunica auzindu-l cântând o arie de operă comică, se înveseli ca o nebunie; ea 'l rugă să cânte maĭ aproape de ea. D-ra Angerolles, rugă pe Savinien să vie sub cortul eĭ şi al Blanşeteĭ. Fetiţa bătea din mâini, şi juca, valţând ca o porumbiţă.

Recunoştea pe toată lumea după glas, şi pe fie care îĭ chema pe nume.

Toţĭ o adoraŭ. Marinariĭ s'ar fi înecat pentru ea.

Chiar şi Jà, începuse s'o iubească la nebunie şi 'l durea văzând-o oarbă.

Intr'o dimineaţă, când se întorcea din excursiunea nocturnă, aduse luĭ Courville, o bucată de bambu crăpat, plină cu o alifie cenuşie.

— Noĭ întrebuinţăm asta, zise el luĭ Ştefan, pentru rănile de la frunte şi ochĭ. Ar trebui să pună fetiţiĭ la ochĭ.

— Crezĭ că o vindecă?

— Este aproape sigur.

— Cu ce e făcută?

— Nu ştiu.

La început, d-rul fu consultat, şi dete din umerĭ, dar pe urmă când examină alifia, găsi că nu avea nimic toxic şi că putea să încerce, punând pe rănile micĭ deschise ale Micşunichi.

Mititica se lasă, voioasă, să'ĭ facă orĭ-ce, căcĭ făgăduise luĭ Torix să fie cuminte.

In momentele perdute, toţĭ priveaŭ marea, în spre est, cu speranţa de a zări bastimentul care avea să-ĭ scape, căcĭ Landrin spusese tuturor că un trimis sigur fusese expediat la Obock.

Nu de puţine orĭ, d-ra Angerolles, rugase în particular pe Ştefan să întrebe pe Jà cât timp trebuia văruluĭ luĭ pentru a ajunge la staţia franţuzească din Djibuti.

— Zece până la 12 zile, răspundea negrul, afară numaĭ dacă întâmpină vre-un pericol..

Trecuse o săptămână de la vizita sultanuluĭ care o făcuse naufragiaţilor.

Lipsa de apă începuse a se cam simţi în mod îngrijitor. Beaŭ toţĭ bucuros bere, dar eraŭ momente când ar fi dat mult pentru un pahar cu apă limpede şi rece.

Intr'o dimineaţă, Vaillant, care exercita comandamentul luĭ de piaţă, cu o mare băgare de seamă, luă pe Landrin de o parte şi îĭ zise:

— Ştiĭ că am făcut o descoperire care mă îngrijeşte.

— Adevărat ? de ce este vorba ?

— Am făcut o copilărie să lăsăm proviziile de bere, de sodă, vin, şi de rom, jos în vapor...

— Pentru ce ?

— Pentru că grozav am scăzut.

— Ce'mĭ spuĭ ? Nu exagerezĭ ?

— Nu, zăŭ nu !

— Se poate că pe noapte, când marinariĭ sunt de gardă, îşĭ oferă din când în când câte-va sticle de bere şi de rom.

— O! asta nu ar însemna nimic, cu cât nicĭ unul din oameniĭ noştri nu s'aŭ îmbătat, după câte ştiŭ de la naufragiŭ.

— De asta mă mir şi eŭ !

— Lipseşte mult ?

— Enorm de mult.

— Aidem să văd şi eŭ ! zise Landrin cu fruntea în sudoare.

Amândoĭ scoborâră pe vapor în fund unde, pentru răcoare, lăsase cea maĭ mare parte din proviziunĭ, şi aproape toată băutura. Cum intrară în partea unde se păstraŭ vinurile, căpitanul scoase un ţipăt de uimire.

— Dar lipseşte aproape jumătate. Ce însemnează asta ?

— Să facem o anchetă.

— Bine înţeles! zise Landrin, care se plecă spre a lua o sticlă, şi constată că era goală, apoĭ încă una şi iar alta.

Ceĭ doĭ inşĭ, tremurând, urmară cu examinarea; resultatul fu acelaş.

— Miĭ de trăznete ! ne-aŭ golit sticlele înadins, zise Landrin... O mână criminală...

— Să fie englezul ?... George.

— Nu se poate, răspunse Landrin ; cortul luĭ e supraveghiat; nu-l perde nimenĭ din vedere. Afară de asta, el singur nu ar fi putut face aşa ceva.

— Are intenţia să ne lase să murim de sete...

— Şi în acest caz ?

— Ce vreĭ, comandante, nu cutez să-ţĭ spun, dar în acest caz, o asemenea devastare este făcute de Abou Bakar.

— El este, fără îndoială, zise Landrin.

— Dar cum a putut intra aci ? Toate trecerile sunt păzite. Din spre mare nu este cu putinţă şi noĭ avem în fie-care noapte o santinelă care la fie-care ceas este schimbată.

— In sfârşit...

— Ştiĭ ce, să nu ne maĭ căznim cu vorbe deşarte; până mâine, aidem noĭ singurĭ să descoperim pe răĭ făcătorĭ. Este clar şi limpede că furtişagul se operează noaptea.

— Nu maĭ încape vorbă.

— Eĭ, vom veghea chiar noĭ, de la scăpătatul soareluĭ până la răsărit. Toţĭ oameniĭ liberĭ, vor scoborâ aci, după masă.

— Până atuncĭ ar fi cuminte să transportăm sus aceea ce a maĭ rămas.

— Bine înţeles.

Pe la orele şease şi jumătate, vre-o şeapte oamenĭ voinicĭ fură puşĭ de pază la intrarea luĭ Nour, sub comanda luĭ Torix. Jà plecă ca de obiceiŭ. Palangratte fu însărcinat cu 4 oamenĭ să apere coridorul, care ducea jos in fundul vaporuluĭ.

Ceilalţĭ oamenĭ, cu Landrin, Vaillant, Courville, Tartyfume şi ofiţeriĭ borduluĭ, primiră ordin să se ascunză prin colţurile cele maĭ întunecoase şi să stea acolo nemişcaţĭ, până la zgomotul saŭ apariţia cuĭ-va.

In acest ultim caz trebuia să strige.

Pe punte, o duzină de oamenĭ trebuiaŭ să facă de gardă ca în fie-care noapte şi să se arate liniştiţĭ ca şi până aci.

(Va urma)

Toţĭ abonaţiĭ la

„ZIARUL CALATORIILOR"

Participă cu incepere de azĭ, la următoarele mari şi de valoare premiĭ:

1) **O sobă «Godin» No. 3**, cumpărată de la cunoscuta casă: Industria Metalică «**Marcu**», B-dul Elisabeta, No. 5.

2) **Una puşcă fină de vânătoare**, cu 2 ţevĭ, cal. 12, din vechia şi renumita fabrică **Pieper-Bayard.**

3) **Un pistol automat de buzunar, Pieper-Bayard**, modelul cel maĭ noŭ, fiind de calibru mare, 7.65, însă format redus, foarte portativ.

4) **Una carabină de mare precisie**, cal. 22, **Pieper-Bayard**, semi-automatică.

Toate aceste 3 arme sunt cumpărate de la marele magazin **B. D. Zisman**, 44, calea Victorieĭ, furnizorul Curţeĭ Regale.

5) **Una oglindă mare veneţiană** de cristal;
6) **Una măsuţă de toaletă**, cu oglinzĭ de cristal;
7) **Una maşină de cusut** de mână;
8) **Două frumoase tablourĭ.**

Toate aceste 5 obiecte sunt cumpărate dela marele magazin de mobile **Marco Dattelkremer**, str. Carol, No. 62.

9) **Una pendulă de biuroŭ;**

10) **Una chisea de argint de China**, foarte frumoase obiecte, cumpărate de la magazinul de încredere **Schmith & Stratulat**, calea Victorieĭ, 53.

11) **Un gramofon perfecţionat;**

12) **Una mandolină**, din lemn de palisandru, ornată cu sidef, cumpărate de la marele magazin de muzică **Jean Feder**, calea Victorieĭ, 54.

13) **Una fructieră**, argintată şi aurită, cu 12 cuţite pentru desert, aurite, cumpărată de la cunoscutul magazin de bijuterie **Th. Radivon**, B-dul Elisabeta, 9 bis.

14) **Una toaletă de bambu veritabil**, cumpărată de la bine asortatul magazin de mobile de trestie şi bambu, **D. Litmann**, strada Lipscanĭ, No. 3.

15) O duzină crema «Flora».
16) O » săpun «Flora».
17) O » pudră «Flora».
18) **2 ceasornice** de argint, pentru bărbat.
19) **5 abonamente** pe 6 lunĭ la ziarul umoristic «Veselia».
20) **5 abonamente** pe 3 lunĭ la ziarul «Universul literar».

Toate aceste frumoase premiĭ se oferă cu începere de azĭ, prin tragere la sorţĭ, abonaţilor «Ziaruluĭ Călătoriilor».

Preţul abonamentuluĭ: Leĭ 5 pentru un an, Leĭ 2.60 pentru 6 lunĭ.

Anul XII.— No. 716. 10 BANI IN TOATA ŢARA Mercurĭ, 26 Ianuarie, 1911

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

ŞI AL INTÂMPLĂRILOR DE PE MARE ŞI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI
Lei 5.—Pe un an în toată ţara
« 2.60 « ½ « « «

Redacţia şi Administraţia
No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR
Apare odată pe săptămână
— MARŢEA —



Cadavrele scoase din colibe, sunt lăsate pradă câinilor.—Vezĭ pag. 4 036

Eschimoşii insuleĭ St. Laurent

NIMICIREA UNUI TRIB

Căpitanul Kelley se ocupa de ultimele pregătiri ale plecăreĭ şi sub ochiĭ luĭ, lăzile cu proviziĭ se grămădeaŭ în cala luĭ „Pétrel", frumosul vas ancorat în strâmtoarea Juan de Fuca, la Port-Victoria (Columbia britanică), când un tânăr, îmbrăcat binişor, apropiindu-se de căpitan, cu un salut respectuos şi mândru, îĭ întinse carta luĭ de vizită.

Pe ea eraŭ aceste două nume: *Gaspar Valenciello*. După ce bătrânul yankeŭ încercă în zadar să le pronunţe, ieşi repede din încurcătură şi întrebă cu glasul luĭ aspru:

— Cu ce te pot servi?

Omul cu barbă neagră explică cu accentul luĭ spaniol:

— Te rog să mă ieĭ în mările arctice, căpitane.

— Eştĭ marinar?

— De sigur. De altfel, nu cer nicĭ o leafă.

— Dar echipagiul e complet.

— Un om nu e nicĭ o dată de prisos. Am servit maĭ multe verĭ pe un balenier norvegian.

Vorbea cu atâtă încredere, în cât căpitanul Kelley se lăsă a fi convins. Cu un ceas înainte de plecarea luĭ *Pétrel*, spaniolul se întorcea pe bord cu un bagaj maĭ voluminos de cât al întreguluĭ echipagiŭ la un loc. Marinariĭ râseră văzând cele 5 saŭ 6 lăzĭ ale luĭ Gaspar Valenciello. Marinar, ăsta?

Instinctul lor nu-ĭ înşelase. *Pétrol* nu ieşise încă bine în larg, şi neexperienţa spaniolului sărise în ochiĭ tuturor. Căpitanul ar fi fost dispus să-l debarce imediat, dar contractul era iscălit. De altfel, tânărul da dovadă de o bună-voinţă vădită, gata a săvârşi cele maĭ umile şi maĭ aspre treburĭ, cel dintâiŭ a râde de vre-o boroboaţă. Veselia, manierele politicoase, care arătaŭ o educaţie rafinată, îl făcură remarcat de ofiţeriĭ după bord.

O oră de taină cu el, fu o adevărată seducere; spre marea lor mirare, descoperiră la acest misterios matelot, o instrucţie solidă, cunoştinţĭ ştiinţifice foarte întinse, o profundă educaţie literară.

Inainte ca *Pétrel*, să pătrundă în apele măreĭ Behring, calităţile luĭ strălucite aduse în existenţa Spaniolului o schimbare radicală: contra prejudiţiilor şi a disciplineĭ, ofiţeriĭ îl făcuseră tovarăşul lor de masă. Chiar şi căpitanuluĭ îĭ plăcea să stea ore întregĭ cu el de vorbă, pe când schoonerul, împins de un vânt favorabil, îşĭ urma drumul pe insulele Aleonţiene.

Pe un timp splendid, vaporul trecea de-a lungul banculuĭ de insule care mărgineaŭ oceanul Pacific. Marea Behring nu era maĭ puţin propice.

Setos de a se instrui, Gaspar Valenciello întreba marinarĭ şi ofiţerĭ de cum se zărea ceva pământ. Astfel află că insula Saint-Laurent, cea maĭ mare insulă după mare, era locuită de o jumătate mie de indigenĭ, ramură a mareĭ familiĭ de Esquimoşĭ din Alaska.

Depărtarea lor de coastă, făcuse din eĭ, cu vremea, o rasă a parte. Trăiaŭ în scorburĭ, săpate la picioarele stâncilor după marginea măreĭ, şi ştiaŭ a se hrăni cu peştĭ şi cu carne de focă, în puţurile adâncĭ, săpate în plină stâncă. Foarte ospitalierĭ, primeaŭ cu entuziasm pe rariĭ străinĭ carĭ le vizitaŭ insula.

Maĭ târziŭ îşĭ amintiră de ce misteriosul Spaniol se interesase aşa de mult de această istorisire, şi de ce copleşise pe tovarăşiĭ săĭ cu numeroase întrebărĭ asupra indigenilor din Saint-Laurent. In timpul acesta *Pétrel*, trecuse de Point-Barrow. Abia începuse a sbura pe apele oceanuluĭ Arctic, când o bandă de balene îl provocă la vânătoare. Şi stagiunea de pescuire începu.

Constrâns a mărturisi că nu se pricepea în meşteşugul pescuituluĭ de balene, Gaspar obţinuse voie de a rămâne pe bord, în loc de a se asvârli pe şalupe, ca ceĭlalţĭ marinarĭ, la urmărirea marelor cetacee.

Intimitatea luĭ cu ofiţeriĭ făcea progrese repezĭ.

Fără a le spune ceva asupra personalităţeĭ luĭ, îĭ fermeca prin povestirea călătoriilor luĭ în Europa, părea a'ĭ cunoaşte toate capitalele.

Nu ascundea că ţinuse un loc de frunte în înalta societate spaniolă, şi frecuentase cele maĭ bune saloane madrilene.

Intr'o zi le arată într'unul din cufere hainele de mare gală, pe care nu le maĭ îmbrăcase, zicea el, de când plecase din Madrid.

„Ar fi trebuit să le asvârl în mare, căcĭ îmĭ amintesc multe amărăciunĭ. Eram îmbrăcat cu ele, când mă duseră de urgenţă într'o casă de sănătate din Madrid.

— Aĭ fost grav bolnav? îl întrebă unul din eĭ.

— Se 'nţelege! Şi-acum mi-a maĭ rămas urme! răspunse el, arătând cu degetul la tâmplă, câte-va semne de vărsat săpate adânc în piele.

Mărturisirile luĭ nu mergeaŭ însă nicĭ odată prea departe. De ce plecase din ţara luĭ? De ce se expunea la atâtea pericole pe bordul luĭ *Pétrel*, nimenĭ nu ar fi putut răspunde.

Cu cât se apropia sfârşitul sezonuluĭ cu atât se vedea o schimbare în firea spanioluluĭ. Pe când marinariĭ şi ofiţeriĭ se bucuraŭ la gândul că vor intra în curând în civilizaţie, să-şĭ regăsească familie, rude, prietenĭ, Gaspar Vallencielo devenea preocupat, posomorât şi posac.

La trecerea strimtoareĭ Behring, căpitanul Kelley, află cu uimire, din chiar propria gură a misterlosuluĭ marinar, că ceru a fi debarcat la Saint-Laurent, unde proiectase a petrece iarna.

— Orĭ mă luaţĭ în trecerea pe care o veţĭ reface în primăvară, căpitane, declară el, şi dacă nu veţĭ vrea, voiŭ face campania cu d-voastră.

— Vreaŭ să studiez moravurile chiar la faţa loculuĭ! nicĭ nu se poate ocazie maĭ minunată!

Această hotărâre nestrămutată, provocă numeroase comentariĭ printre ofiţeriĭ după *Petrel*. Pretextul lĭ se părea foarte puţin serios. Pentru ca un om de educaţie să consimţă a se închide pe timp de şease lunĭ în subteranele din Saint-Laurent, departe de confortul vieţeĭ civilizate, fără alţĭ tovarăşĭ de cât pescariĭ bădăranĭ, cu care nu se putea înţelege, fără altă hrană de cât peşte, cu miros nesănătos, şi cu carne crudă, trebuia să aibă motive maĭ puternice de cât acelea pe care le da.

Căpitanul Kelley crezu că găsise adevărata cheie a misteruluĭ. După el, Gaspar Valenciello, trebuia să fugă de justiţia ţăreĭ luĭ. Temându-se de urmăririle detectivilor, arestarea, extrădarea şi pedeapsa vre-uneĭ crime, pe care o săvârşise poate într'un moment de aberaţie, nu se ferea de a petrece iarna într'o ţară aşa de civilizată ca Statele-Unite.

Din potrivă nu risca de a fi recunoscut, în această insulă sălbatică, unde poliţiştiĭ americanĭ şi canadianĭ nu aveaŭ nicĭ odată ocaza de a descinde, maĭ ales pe timpul acestor şease lunĭ de îngrozitoare iarnă, care întrerupe orice comunicaţie între Saint-Laurent şi continent.

Dar de ce natură să fie crima aceasta? Nu cum-va spaniolul clocise o răzbunare personală, saŭ executase sentinţa uneĭ societăţĭ secrete?

Ofiţeriĭ de pe *Pétrel* nu căzură de acord asupra acestuĭ punct, şi de oarece se purtase ca un adevărat gentilom, ca un cavaler, nicĭ unul nu ezită a-ĭ strânge mâna şi a-ĭ ura noroc, când în ziua de 26 Octombrie o luntre de pescarĭ de balene, îl duse în spre capul